

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO PRAVOSUĐA

IZVJEŠĆE
O STANJU I RADU KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA
ZA 2010. GODINU

lipanj 2011.

SADRŽAJ

UVODNI DIO	4
1. SURADNJA SA ZAJEDNICOM	6
2. STANDARDI SMJEŠTAJA I PREHRANE.....	6
PRVI DIO – ZATVORENICI	8
1.1. STRUKTURA.....	8
1.1.1. Struktura zatvorenika prema vrstama kaznenih djela	10
1.1.2. Struktura zatvorenika prema duljini izrečene kazne	11
1.1.3. Struktura zatvorenika prema razini naobrazbe	12
1.1.4. Struktura zatvorenika prema dobi.....	13
1.2. ZATVORENICI STARIJE ŽIVOTNE DOBI	14
1.3. OSOBE S INVALIDITETOM	15
1.4. OVISNICI.....	15
1.4.1. Ovisnici o drogama.....	15
1.4.2. Supstitucijska terapija opijatskim agonistima.....	17
1.4.3. Ovisnici o alkoholu	19
1.5. ZATVORENICI S IZREČENOM SIGURNOSNOM MJEROM OBVEZNOG PSIHIJATRIJSKOG LIJEČENJA PO ČLANKU 75. KAZNENOG ZAKONA	20
1.6. MALOLJETNICI	21
1.6.1. Maloljetnički zatvor	21
1.6.2. Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod	23
1.7. PRITVORENICI.....	26
1.7.1. Maloljetnici u pritvoru	27
1.7.2. Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju pritvora temeljem članka 458. ZKP-a	27
1.8. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA.....	28
1.9. TRETMAN ZATVORENIKA	29
1.9. OPĆI PROGRAMI TRETMANA	30
1.9.2. POSEBNI PROGRAMI TRETMANA.....	35
1.10. SAVJETOVALIŠTE ZA VIRUSNI HEPATITIS I HIV.....	40
1.10.1. Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja - PRIKIP.....	40
1.10.2. Trening kontrole agresivnog ponašanja - ART	41
1.10.3. Počinitelji kaznenih djela u prometu.....	41
1.10.4. Zatvorenici oboljeli od PTSP-a.....	42
1.10.5. Terapijske skupine – čl. 75. KZ.....	42
1.10.6. Mali rehabilitacijski programi	42
1.10.7. Odgovorno roditeljstvo.....	43
1.11. SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA.....	43
1.12. POGODNOSTI ZATVORENIKA	44
1.13. PREMJEŠTAJI ZATVORENIKA	45
1.14. TRANSFER ZATVORENIKA.....	46
1.15. UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA.....	46
1.15.1. Uvjetni otpusti iz nadležnosti upravitelja.....	47
1.15.2. Pilot projekt nadziranih uvjetnih otpusta.....	47
1.16. PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA.....	48
1.17. PRITUŽBE ZATVORENIKA I PRITVORENIKA.....	49

1.18. ZAHTJEVI ZATVORENIKA I PRITVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE.....	50
1.19. STEGOVNI PRIJESTUPI.....	51
1.19.1. Zatvorenici.....	51
1.19.2. Pritvorenici.....	53
1.19.3. Maloljetnici.....	54
DRUGI DIO – ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA.....	55
2.1. OCJENA STANJA SIGURNOSTI	69
2.2. NADZORI SREDIŠNJEG UREDA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV U 2010. GODINI.....	70
TREĆI DIO - ZATVORSKO OSOBLJE.....	71
3.1. IZOBRAZBA SLUŽBENIKA	74
3.2. BOLOVANJA SLUŽBENIKA	75
3.3. PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE.....	75
3.4. ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI	76
3.5. ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU	77
4.1. TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI	78
4.2. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA.....	80
PETI DIO - PUČKI PRAVOBRANITELJ	82
5.1. OSVRT UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA IZVJEŠĆE PUČKOG PRAVOBRANITELJA	82
ŠESTI DIO - SURADNJA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU SA ZATVORSKIM SUSTAVOM	86
SEDMI DIO - AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2010.-2014.....	88

UVODNI DIO

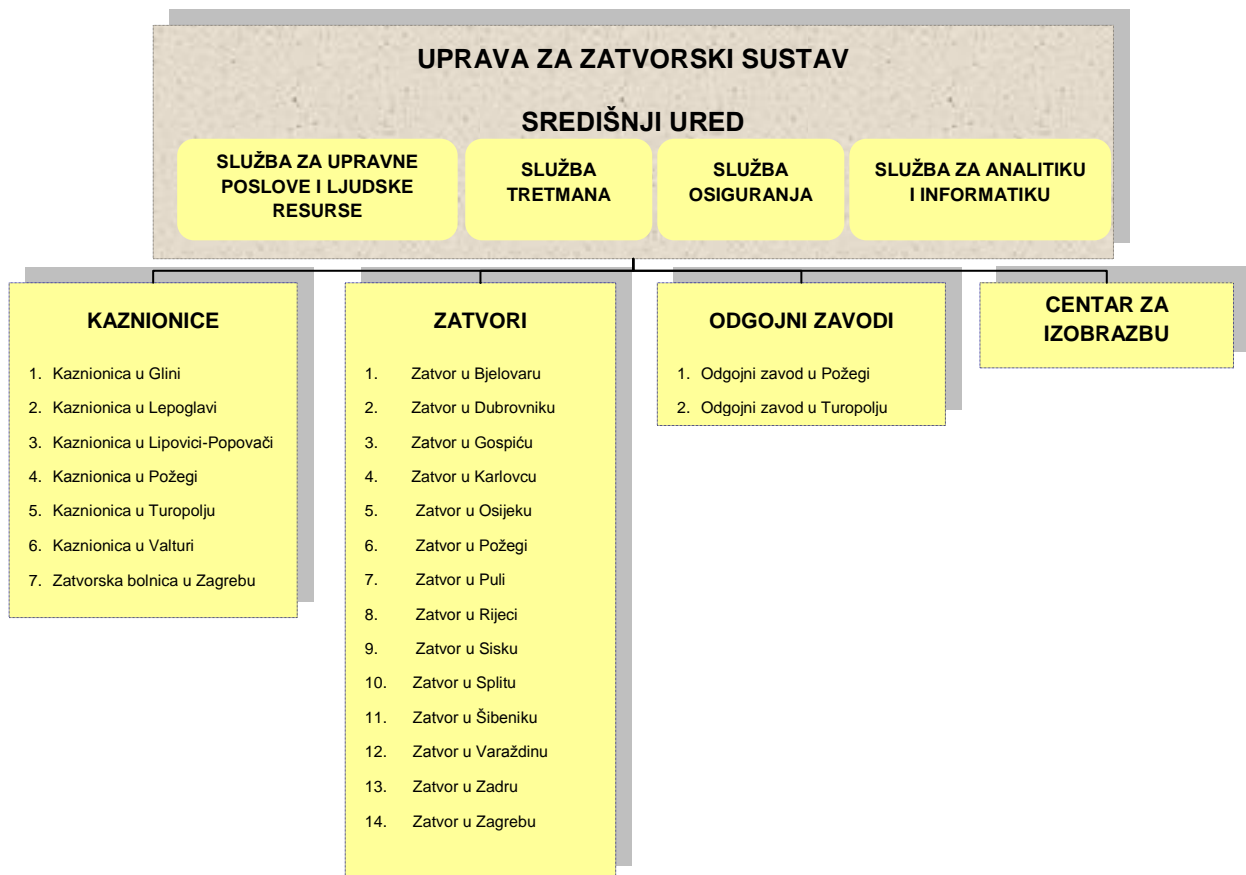
Godišnje izvješće o radu i stanju kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda sadrži osnovne pokazatelje o stanju, kretanju i strukturi zatvorenika, ali i izvješće o drugim poslovima.

Sadrži iste dijelove kao i prethodna izvješća radi usporedbe kretanja u ranijim godinama i zbog zakonske obveze u pogledu sadržaja.

Svrha izvršavanja kazne zatvora je osposobljavanje zatvorenika u skladu sa Zakonom i društvenim pravilima, a poslovi i zadaće Uprave za zatvorski sustav odnose se na poslove resocijalizacije počinitelja kaznenih djela i prekršaja te njihovom poslijepenalnom prihvatu.

Uprava za zatvorski sustav je jedinstvena upravna organizacija u sastavu Ministarstva pravosuđa, osnovana posebnim zakonom – Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, koja obavlja upravne i stručne poslove u svezi s izvršavanjem kazne zatvora, provodi stručnu izobrazbu službenika zatvorskog sustava te obavlja unutarnji nadzor pravilnog, pravodobnog i zakonitog rada ustrojstvenih jedinica, službenika i namještenika Uprave. Ustrojstvene jedinice čine četrnaest zatvora, sedam kaznionica među kojima je i Zatvorska bolnica, dva odgojna zavoda te Centar za izobrazbu.

Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav

Nadležnosti i način rada Uprave za zatvorski sustav te prava i zatvorenika propisani su Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, Zakonom o kaznenom postupku, Zakonom o sudovima za mladež, Prekršajnim zakonom i Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje te provedbenim propisima donesenim na temelju navedenih Zakona, Europskim zatvorskim pravilima i drugim međunarodnim pravnim propisima.

U Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav pored ostalih, obavljaju se i sljedeći poslovi:

- osiguravanje svih uvjeta potrebnih za izvršavanje kazne zatvora, mjere pritvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod,
- odlučivanje o kaznionici ili zatvoru u kojem će zatvorenik nakon obavljene dijagnostike nastaviti izdržavati kaznu, premještaju zatvorenika na daljnje izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor, smještaju zatvorenika na liječenje u zdravstvenu ustanovu
- izručenja i transferi zatvorenika u drugu državu ili iz druge države,
- postupanje po predstavkama, pritužbama i žalbama zatvorenika, maloljetnika i državnih službenika i namještenika,
- postupanje po podnescima tijela državne vlasti, suca izvršenja te neovisnih tijela i međunarodnih organizacija ovlaštenih za nadzor i zaštitu ljudskih prava zatvorenika,
- nadzor nad zakonitošću rada i postupanja sa zatvorenima i maloljetnika te ujednačavanje rada i postupanja,
- planiranje zapošljavanja, odobravanje popune radnih mjesta u zatvorskom sustavu, prijam službenika pravosudne policije i postavljanja u zvanja, te utvrđivanje potreba za dodatnom izobrazbom službenika zatvorskog sustava,
- financiranje kaznionica, zatvora, Centra za izobrazbu i odgojnih zavoda,
- planiranje nabave opreme i investicija za zatvorski sustav,
- prikupljanje, obrada i objedinjavanje svih izvješća i dokumentacija kaznionica, zatvora, Centra za izobrazbu i odgojnih zavoda,
- međunarodna suradnja.

Upućivanje na izvršavanje kazne zatvora u nadležnosti je suca izvršenja nadležnog županijskog suda. Sve osobe osuđene na kaznu zatvora dulju od šest mjeseci upućuju se u Odjel za dijagnostiku u Zatvoru u Zagrebu, a osobe osuđene na kaznu zatvora do šest mjeseci upućuju se u zatvore najbliže mjestu prebivališta zatvorenika. U Odjelu za dijagnostiku zatvorenici borave u prosjeku tri tjedna za koje vrijeme stručnjaci različitih specijalnosti obavljaju poslove psihosocijalne dijagnostike u svrhu izrade prijedloga pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora kao i prijedlog o upućivanju u konkretnu kaznionicu, odnosno zatvor gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora o čemu odluku donosi Središnji ured.

Pojedinačni program za svakog zatvorenika sadrži:

1. procjenu rizičnosti za vrijeme izvršavanja kazne zatvora o čemu ovisi upućivanje u kaznionice prema stupnju sigurnosti (zatvorena, poluotvorena, otvorena),
2. radnu sposobnost, radne navike, vrstu posla i uvjete rada na koje se zatvorenika može rasporediti,
3. obrazovnu razinu i potrebu za obrazovanjem ili stručnim osposobljavanjem,
4. zdravstveno stanje, potreba za liječenjem,

5. uključivanje u posebne programe (za ovisnosti o drogama, alkoholu, oboljele od PTSP-a), po odluci suda ili procjeni stručnog tima,
6. potrebu za specifičnim psihološkom, psihijatrijskom, socijalnom ili pravnom pomoći,
7. prijedlog posebnih oblika individualnog ili skupnog rada,
8. sadržaje i oblike korištenja slobodnog vremena (kulturne i sportske aktivnosti),
9. kontakt s vanjskim svijetom (dopisivanje, telefoniranje, posjete obitelji i drugih osoba),
10. program pripreme za otpust na slobodu i pomoć nakon otpusta.

U Centru za izobrazbu provodi se izobrazba svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih na zatvorenike.

1. SURADNJA SA ZAJEDNICOM

U svrhu osposobljavanja zatvorenika i maloljetnika za život na slobodi i unaprjeđenja rada, nužna je suradnja kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda s lokalnom i regionalnom zajednicom na čijem području se nalazi njihovo sjedište. Ova suradnja odnosi se prvenstveno na organizaciju rada zatvorenika i poboljšanje standarda izvršavanja kazne zatvora.

Predstavnici lokalne i regionalne uprave i samouprave u 2010. godini posjetili su:

- Kaznionicu u Požegi,
- Kaznionicu u Turopolju,
- Kaznionicu u Valturi,
- Zatvor u Bjelovaru,
- Zatvor u Osijeku,
- Zatvor u Sisku,
- Zatvor u Splitu,
- Zatvor u Šibeniku,
- Zatvor u Zagrebu,
- Odgojni zavod u Požegi

2. STANDARDI SMJEŠTAJA I PREHRANE

Zakonom o izvršavanju kazne zatvora propisani su standardi smještaja zatvorenika, pored ostalog i 4m² i 10m³ prostora po zatvoreniku.

Kazna zatvora dulja od 6 mjeseci izrečena u kaznenom postupku muškim osobama izvršava se u svim kaznionicama, a ženskim osobama u Kaznionici u Požegi.

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu izvršava se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja kada je izrečena uz kaznu zatvora te liječenje bolesnih zatvorenika.

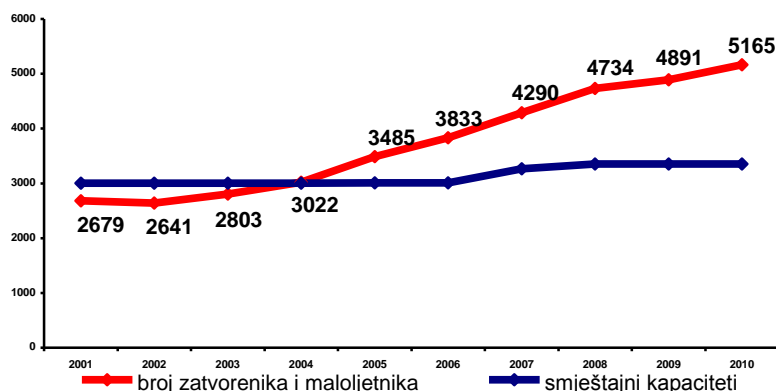
Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u zatvorenim i poluotvorenima uvjetima u posebnim odjelima u Kaznionici u Požegi, dok je odjel za izvršavanje ove kazne u otvorenim uvjetima ustrojen u Kaznionici u Valturi.

Mjera pritvora, kazna zatvora izrečena u kaznenom postupku do šest mjeseci, kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku, te kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna, izvršava se zatvorima

U četiri zatvora (u Gospiću, Puli, Šibeniku i Zagrebu) ustrojani su posebni odjeli za izvršavanje kazne zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod, koju sudovi izriču maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, izvršava se u Odgojnom zavodu Turopolje i Odgojnom zavodu Požega.

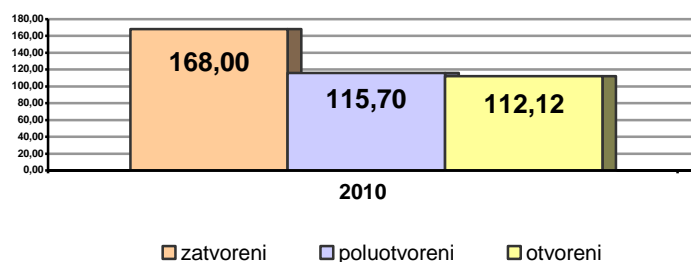
Prikaz broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta na 31.12. od 2005. do 2010

Ukupni zakonski kapacitet za smještaj zatvorenika u kaznionicama i zatvorima u 2010. godini bio je 3351 osoba od čega:

- 2495 (74,46%) u zatvorenim uvjetima izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora,
- 625 (18,65%) u poluotvorenim te
- 231 (6,89%) u otvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora.

Prikaz % popunjenosti 31. prosinca 2010. godine

Zatvorenicima se osiguravaju tri obroka dnevno, poslužena u pravilnim razmacima, kalorične vrijednosti minimalno 3000 kcal dnevno. Zatvorenicima koji su radno angažirani osigurava se dodatan obrok za vrijeme rada.

Obroci moraju kakvoćom i količinom zadovoljavati prehrambene i zdravstvene standarde, te moraju biti primjereni životnoj dobi, zdravstvenom stanju, naravi posla kojeg zatvorenik obavlja te njegovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.

Jelovnik se sastavlja periodično prema jedinstvenom jelovniku izrađenom od Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Zagrebu.

U povjerenstvu za sastav jelovnika sudjeluje liječnik ili drugi službenik medicinske struke, strukovni učitelj kuhar, ekonom te predstavnik zatvorenika. Svaki pripremljeni obrok kuša upravitelj ili osoba koju ovlasti, a zapažanja se evidentiraju u posebnu evidenciju.

Od svakog obroka ostavlja se uzorak radi eventualne analize za slučaj pojave trovanja hranom. Sanitarne inspekcije redovito obavljaju nadzor nad stanjem čistoće i higijene u kuhinjama i pomoćnim prostorijama, o čemu dostavljaju nalaz.

PRVI DIO – ZATVORENICI

1.1. STRUKTURA

Tijekom 2010. godine u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske boravilo je ukupno 17.946 zatvorenika koji su imali različite formalno-pravne statuse:

- zatvorenici – osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku,
- pritvorenici – osobe na izvršavanju mjere pritvora,
- zadržanici – osobe kojima je na temelju članka 101. Zakona o kaznenom postupku određeno zadržavanje,
- kažnjenici – osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u prekršajnom postupku i osobe kojima je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora (supletorno kažnjeni),
- maloljetnici – osobe na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Kaznu zatvora izdržavalo je 7.573 zatvorenika, što predstavlja 42,2% od ukupnog broja zatvorenika koji su se nalazili u zatvorskom sustavu u 2010. godini. Od ukupnog broja zatvorenika tijekom 2010. godine 4.174 zatvorenika započela su s izdržavanjem kazne. Početkom 2010. godine 3.399 zatvorenika već je izdržavalo kaznu, a s izdržavanjem kazne zatvora nastavili su i tijekom 2010. godine. Većina zatvorenica izdržavala je kaznu zatvora u Kaznionici u Požegi tako da je na kraju 2010. godine od ukupno 158 zatvorenica njih 154, odnosno 97,5% kaznu izdržavalo u Kaznionici u Požegi.

Tijekom 2010. godine u zatvorskom sustavu nalazilo se ukupno 863 žena različitih formalno-pravnih statusa što predstavlja 4,8% od ukupne zatvorske populacije u izvještajnoj godini. Najviše zatvorenica bilo je na izdržavanju kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku (370), zatim slijedi skupina od 304 žene koje

su tijekom godine bile u pritvoru, dok je tri puta manje žena izdržavalo kaznu zatvora izrečenu u prekršajnom postupku (102). Kroz 2010. godinu 50 žena bilo je u statusu zadržanica, a 20 ih bilo na izdržavanju kazne zatvora koja je zamijenjena za novčanu kaznu izrečenu u prekršajnom postupku. 16 maloljetnica bilo je na izvršenju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, dok je jedna žena bila na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora. Kad promatramo strukturu žena u zatvorskom sustavu tijekom 2010. godine u postocima vidi se da je najveći postotak žena bio na izdržavanju kazne zatvora (43,2%) i nešto manji u pritvoru (35,2%), dok je znatno manje žena (14,1%) bilo na izvršavanju kazne vezane za prekršajni postupak. Najmanji postotak žena (1,9%), u pravilu maloljetnica, bio je na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, dok je nešto veći postotak žena u statusu zadržanice (5,8%).

Tijekom 2010. godine u Odjelu za dijagnostiku zaprimljeno je 2033 zatvorenika. Velika većina ovih zatvorenika (94,6%, odnosno 1910 zatvorenika) bili su muškog spola dok je 5,4% (odnosno 123 zatvorenice) bilo ženskog spola. Skoro svaki četvrti dijagnosticirani zatvorenik u Odjelu za dijagnostiku (28,3%, odnosno 576 zatvorenika) imao je izrečenu neku sigurnosnu mjeru. Najveći broj zatvorenika (238 zatvorenika) imao je izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti o opojnim drogama a zatim slijedi skupina od 116 zatvorenika koji su imali izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu. Gotovo podjednak broj zatvorenika imao je izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja (93 zatvorenika) i sigurnosnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom (83 zatvorenika), dok je u 2010. godini bilo skoro dva puta manje zatvorenika sa sigurnosnom mjerom protjerivanja stranca (27 zatvorenika) u odnosu na 2008. godinu (50 zatvorenika). Na kraju 2010. godine u zatvorskom sustavu bilo je ukupno 236 zatvorenica od koje je 61 zatvorenica, odnosno njih 25,8% imale su izrečenu sigurnosnu mjeru od kojih je najčešća sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti o opojnim drogama (23), zatim slijedi sigurnosna mjera oduzimanja predmeta (16), dok je 9 zatvorenica imalo izrečenu sigurnosnu mjeru zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti i 6 zatvorenica imalo je sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja.

Broj zatvorenika zaprimljenih u Odjel za dijagnostiku s izrečenim sigurnosnim mjerama u razdoblju od 01. siječnja 2010. do 31. prosinca 2010. godine

IZREČENE SIGURNOSNE MJERE	muškarci	žene	UKUPNO
čl. 75. obvezno psihijatrijsko liječenje	90	3	93
čl. 76. obvezno liječenje od ovisnosti (alkohol)	113	3	116
čl. 76. obvezno liječenje od ovisnosti (opojne droge)	224	14	238
čl. 77. zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti	13	6	19
čl. 78. zabrana upravljanja motornim vozilom	82	1	83
čl. 79. protjerivanje stranca iz zemlje	25	2	27
UKUPNO	547	29	576

Nakon dolaska u kaznionicu, odnosno zatvor u kojem se izvršava kazna, zatvorenika se upoznaje s predloženim programom koji se konkretizira u skladu s mogućnostima kaznionice, odnosno zatvora. Provođenje pojedinačnog programa

kontinuirano se prati i procjenjuje, a upravitelj ima obvezu za kazne zatvora do pet godina najmanje svaka tri mjeseca preispitati svaki pojedinačni program, a za kazne dulje od pet godina svakih šest mjeseci.. Uspješnost u provođenju programa procjenjuju članovi tima koji sudjeluju u njegovom provođenju. U skladu s rezultatima i napretku svakog pojedinca određuje se razina uspješnosti odnosno stupanj i količina pogodnosti koju je zatvorenik stekao. Pogodnosti se ostvaruju postupno, a sastoje se od pogodnosti unutar kaznionice do odlaska na izlaske u mjestu prebivališta.

1.1.1. Struktura zatvorenika prema vrstama kaznenih djela

U strukturi zatvorenika prema vrstama kaznenih djela na kraju 2010. godine najbrojniju skupinu predstavljali su zatvorenici koji su počinili imovinsko kazneno djelo (34,7%), zatim slijede zatvorenici koji su počinili kazneno djelo protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (22,9%) a iza njih je skupina zatvorenika koja je počinila kazneno djelo protiv života i tijela (16,3%). Sljedeću, ali znatno manju skupinu (8,5%) predstavljaju zatvorenici koji su počinili kazneno djelo protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, dok je 4,7% zatvorenika zbog kaznenog djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa a 3,5% zatvorenika počinilo je kazneno djelo protiv braka, obitelji i mladeži. Ostala kaznena djela počinilo je ukupno 9,0% zatvorenika.

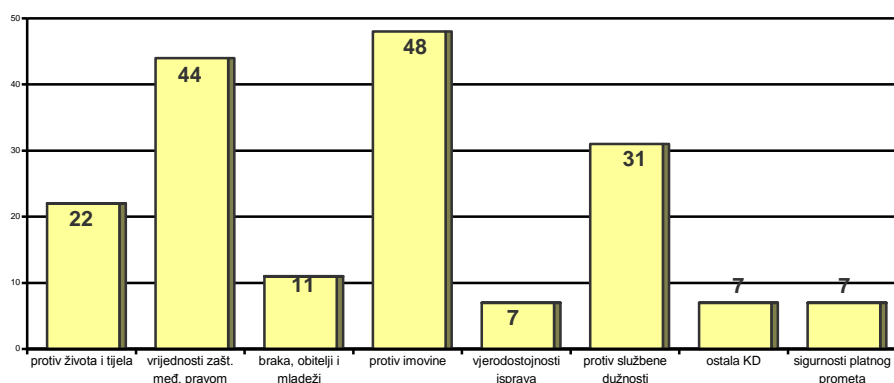
Struktura zatvorenika na izvršavanju kazne zatvora s obzirom na vrstu kaznenih djela

KAZNENA DJELA PROTIV	31. 12. 2010.	
	Broj zatvorenika	%
života i tijela	559	15,1
imovine	1238	33,5
vrijednosti zaštićenih međunarodnim	951	25,7
spolne slobode, ćudoređa	285	7,7
opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti	176	4,8
braka, obitelji i mladeži	144	3,9
vjerodostojnosti isprava	60	1,6
sigurnosti platnog prometa i poslovanja	69	1,9
slobode i prava čovjeka i građanina	68	1,8
javnog reda	37	1,0
službene dužnosti	84	2,3
Republike Hrvatske	1	0
oružanih snaga RH	1	0
zdravlja ljudi	0	0
okoliša	1	0
pravosuđa	15	0,2
časti i ugleda	0	0
Ovršni zakon	8	0,1
UKUPNO	3697	100

Gotovo podjednak broj zatvorenika izdržavao je kaznu zatvora zbog imovinskih kaznenih djela (48 zatvorenika) i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (44 zatvorenika) zatim slijede nešto manje skupine protiv službene dužnosti (31 zatvorenika) i zbog kaznenog djela protiv života i tijela (22 zatvorenika) i a znatno manja skupina (11 zatvorenika) zbog kaznenog djela protiv braka, obitelji i mladeži,

dok je jednak broj (7 zatvorenica) bio na kraju godine zbog kaznenih djela protiv vjerodostojnosti isprave i protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja.

Struktura zatvorenica s obzirom na vrstu kaznenog djela
na dan 31. 12. 2010. godine

1.1.2. Struktura zatvorenika prema duljini izrečene kazne

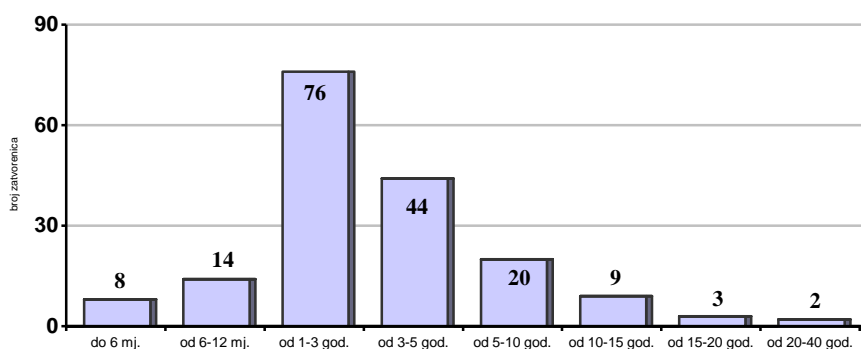
Od 3697 zatvorenika koji su na kraju 2010. godine bili na izdržavanju kazne zatvora u zatvorskom sustavu 102 zatvorenika, odnosno 2,8% izdržavalo je kaznu zatvora kraću od šest mjeseci, a preostalih 97,2% zatvorenika imali su kaznu zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci. Skoro svaki treći zatvorenik (32,8%) izdržavao je kaznu zatvora u trajanju od jedne do tri godine, a 20,7% zatvorenika (767) izdržavalo je kaznu zatvora u trajanju od tri do pet godina, dok je nešto manji broj zatvorenika (745, odnosno 20,2%) izdržavao kaznu zatvora u trajanju od pet do deset godina, 7,9% od deset do petnaest godina, 10,2% od šest mjeseci do jedne godine, a ostale visine kazne kretale su se ispod 5%. Iz tablice se vidi da je skoro svaki šesti zatvorenik (13,4%) izdržavao je kaznu zatvora u trajanju od deset godina i dulju, odnosno da je na kraju 2010. godine bilo 494 zatvorenika koji su izdržavali kaznu zatvora dulju od deset godina.

Struktura zatvorenika s obzirom na duljinu kazne zatvora

DULJINA KAZNE	31. 12. 2010.	
	Broj zatvorenika	%
do 1 mjeseca	5	0,1
1 do 3 mjeseca	12	0,3
3 do 6 mjeseci	85	2,3
6 mj. do 1 god.	378	10,2
1 do 3 god.	1211	32,8
3 do 5 god.	767	20,7
5 do 10 god.	745	20,2
10 do 15 god.	293	7,9
točno 15 god.	58	1,6
15 do 20 god.	41	1,1
točno 20 god.	29	0,8
20 do 30 god.	38	1,0
30 do 40 god.	35	0,9
UKUPNO	3697	100,0

Na kraju 2010. godine nalazilo se 177 žena na izdržavanju kazne zatvora što predstavlja povećanje za 19 zatvorenica u odnosu na 2009. godinu ili povećanje od 12,0%. Najveći broj žena (76, odnosno 42,9%) izdržavalo je kaznu zatvora u trajanju od jedne do tri godine, zatim slijede zatvorenice s kaznom od 3 do 5 godina (44, odnosno 24,9%), te skupina zatvorenica (20, odnosno 11,3%) s kaznama od pet do deset godina, dok je 14 (7,9%) zatvorenica izdržavalo kaznu od šest mjeseci do jedne godine. Kazne kraće od 6 mjeseci izdržavalo su 8 zatvorenica (4,5%) a neznatno veći broj (9, odnosno 5,1%) imalo je kazne u rasponu od 10 do 15 godina. Tri zatvorenice imale su kazne od 15 do 20 godina, a dvije žene imale su kaznu zatvora veću od 20 godina.

Struktura zatvorenica s obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2010. godine

1.1.3. Struktura zatvorenika prema razini naobrazbe

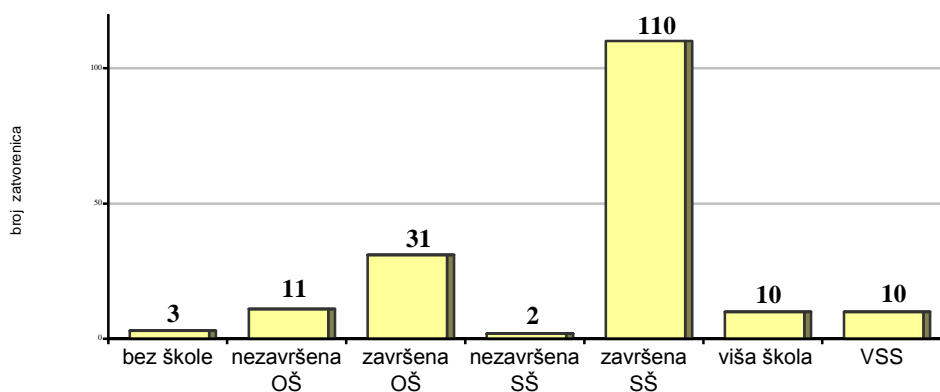
Za strukturu zatvorenika s obzirom na razinu naobrazbe valja istaći da preko polovice, točnije 55,1% zatvorenika ima završenu srednjoškolsku naobrazbu ali da istovremeno 38,5% zatvorenika nema završenu srednju školu, odnosno nije osposobljen ni za kakvo zanimanje, te da čak 9,0% zatvorenika nema završenu niti osnovnu školu. Ovi podaci ukazuju na važnost i potrebu procesa obrazovanja tijekom izvršavanja kazne zatvora.

Struktura zatvorenika s obzirom na stupanj naobrazbe

STUPANJ OBRAZOVANJA	31. 12. 2010.	
	Broj zatvorenika	%
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	5	0,1
bez školske izobrazbe	43	1,2
nezavršena OŠ	286	7,7
završena OŠ	923	25,0
nezavršena srednja ili obrtnička škola	167	4,5
završena srednja ili obrtnička škola	2076	56,1
završena viša škola	59	1,6
završena visoka škola	96	2,6
drugo	42	1,1
UKUPNO	3697	100

Žene na izdržavanju kazne zatvora su u prosjeku obrazovanije od muškaraca zatvorenika, tako da ih je na kraju 2010. godine 62,1% imalo završenu srednju ili obrtničku školu, a uz njih podjednak broj zatvorenica (10, odnosno 5,6%) ima završenu višu školu odnosno fakultet tako da skoro tri četvrtine zatvorenica ima neko zanimanje. S druge strane, samo 15,8% zatvorenica ima završenu osnovnu školu a nema završenu osnovnu školu 11 zatvorenica, odnosno njih 6,2%.

Struktura zatvorenica s obzirom na stupanj obrazovanja
na dan 31. 12. 2010. godine

1.1.4. Struktura zatvorenika prema dobi

U strukturi zatvorenika s obzirom na dob u 2010. godini prevladavaju zatvorenici stari između 27 i 39 godina (42,1%), zatim slijedi skupina zatvorenika stara između 39 i 49 godina (23,0%) a po brojnosti slijede dvije gotovo podjednako velike skupine zatvorenika – stari između 49 i 59 godina (13,9%) i zatvorenici stari između 23 i 27 godina 12,1% . Skoro dva puta je više zatvorenika starih između 59 i 69 godina (4,9%) nego zatvorenika starih između 21 i 23 godine (2,7%). Relativno je mali broj mlađih punoljetnika (0,4%) kao i osoba starijih od 69 godina (1,2%).

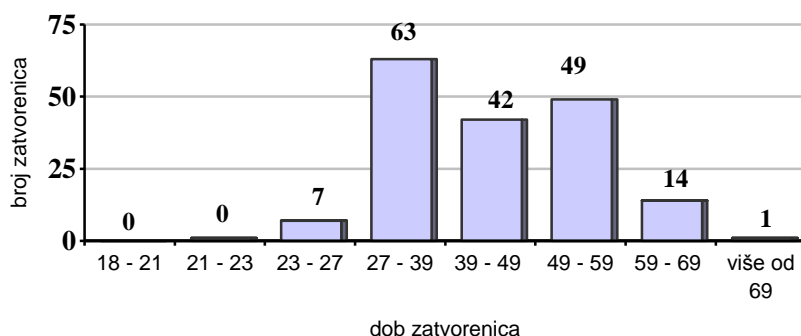
Struktura zatvorenika s obzirom na dob

DOB ZATVORENIKA	31. 12. 2010.	
	Broj zatvorenika	%
18 - 21	13	0,4
21 - 23	91	2,7
23 - 27	446	12,1
27 - 39	1555	42,1
39 - 49	852	23,0
49 - 59	515	13,9
59 - 69	182	4,9
više od 69	43	1,2
UKUPNO	3697	100,0

Zatvorenice su u prosjeku nešto starije od zatvorenika. Skoro dvije trećine žena na izdržavanju kazne zatvora starije su od 39 godina (60,0%) dok je u isto vrijeme 42,2% muških zatvorenika starijih od 39 godina. Najveći broj zatvorenica bio je u dobi

od 27 do 39 godina (63 zatvorenice, odnosno 35,6%), zatim slijedi skupina od 49 zatvorenica u dobi od 49 do 59 godina (27,7%), te nešto manja skupina od 42 zatvorenice (23,7%) starih između 39 i 49 godina.

Struktura zatvorenica s obzirom na dob
na dan 31. 12. 2010. godine

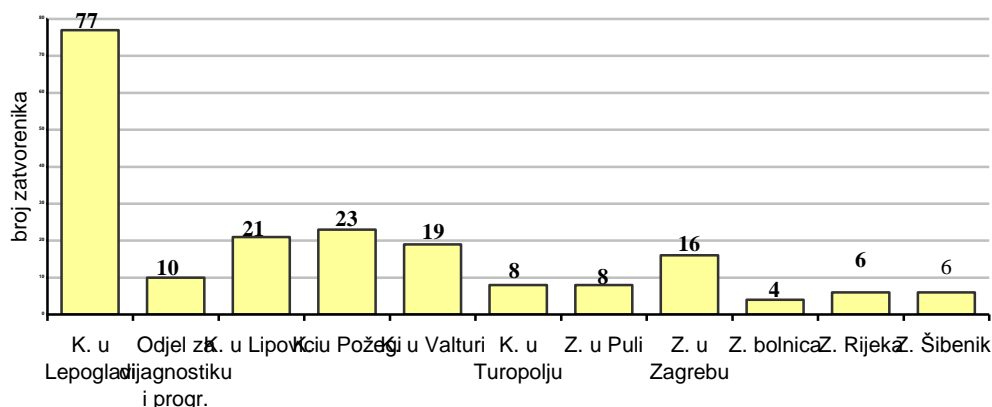

1.2. ZATVORENICI STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Uzimajući u obzir činjenicu da je izvršavanje kazne zatvora samo po sebi iznimno zahtjevna i u životu svakog čovjeka stresno stanje te da se taj stres povećan za osobe zrelije životne dobi, pod zatvorenica starije životne dobi svrstali smo sve zatvorenike starije od 59 godina života. Na kraju 2010. godine u zatvorima i kaznionicama bilo je 225 zatvorenika starije životne dobi što predstavlja povećanje za 34 zatvorenika, odnosno 17,8% u odnosu na 2009. godinu kada je bio 191 zatvorenik starije životne dobi na izvršavanju kazne zatvora. Trend porasta broja zatvorenika starije životne dobi još je izraženiji kada se uzme u obzir i 2008. godina kada je na izvršavanju kazne zatvora bilo 139 zatvorenika, odnosno 86 zatvorenika manje nego na kraju 2010. godine..

Velika većina zatvorenika starije životne dobi upućena je na daljnje izvršavanje kazne zatvora u neku od kaznionica. Vodeći računa o visini izrečene kazne, vrsti kaznenog djela, te ostalim kriminološkim osobinama, ali i uvjetima života i rada u kaznionicama i zatvorima, zatvorenici starije životne dobi se najčešće upućuju na izvršavanje kazne zatvora u Kaznionicu u Lepoglavi (77 zatvorenika) zatim slijede Kaznionica u Požezi (23 zatvorenika/ca) i Kaznionica u Lipovici (21 zatvorenika), Kaznionicu u Valturi (19 zatvorenika), te Zatvoru u Zagrebu (16 zatvorenika) i nešto manje u Zatvoru u Puli (8 zatvorenika) i Kaznionici u Turopolju (8 zatvorenika). Iako se radi o zatvorenica starije životne dobi, relativno mali broj zatvorenika ima ozbiljnijih zdravstvenih problema (4 zatvorenika) zbog kojih su upućeni na daljnje izvršavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu.

Struktura zatvorenika zrelije životne dobi
s obzirom na kaznionice i zatvore u kojima izdržavaju kaznu na dan 31. 12. 2010. godine

Izvršavanje kazne za zatvorenike starije životne dobi organizirano je na način da se zatvorenicima osigura smještaj primjeren njihovoj dobi i zdravstvenom stanju, te da im se omogući neobvezujuća okupacijska terapija kao i dostupnost zdravstvene zaštite.

1.3. OSOBE S INVALIDITETOM

Uvjeti smještaja osoba s invaliditetom nešto su bolji u kaznionicama u kojima se sobe i zajedničke prostorije nalaze u prizemlju objekta. Takav je slučaj s Kaznionicom u Valturi i Kaznionicom u Lipovici-Popovači. Osobe s invaliditetom tako nisu izdvojene od drugih zatvorenika, potpuno su integrirane u sustav dnevnih aktivnosti u kojima mogu ili žele participirati. Kako se radi o jednoj poluotvorenoj i jednoj otvorenoj kaznionici, tako je moguće zatvorenike razvrstavati u ove dvije ustanove sukladno drugim kriterijima, a ne samo na temelju njihove invalidnosti. U Kaznionici u Lepoglavi 4 prostorije namijenjene su smještaju osoba s invaliditetom u koje se može smjestiti 13 zatvorenika. Potrebama osoba s invaliditetom prilagođene su 4 kupaonice. Na dan 31. prosinca 2010. godine u ovim kaznionicama boravilo je 12 osoba s invaliditetom. Određeni problemi postoje tamo gdje su sobe za osobe s invaliditetom na katu objekta, a ne postoji lift kao što je to slučaj sa Zatvorskom bolnicom. Iskustava govore da osoba s invaliditetom u jednoj sredini potiče druge na razvoj razumijevanja, empatije i društvene odgovornosti za pružanje pomoći.

1.4. OVISNICI

1.4.1. Ovisnici o drogama

Ovisnici ili osobe koje zloroporabljaju drogu (dalje u tekstu: ovisnici) čine jednu od najbrojnijih, tretmansi i sigurnosno najzahtjevnijih skupina zatvorenika. Karakteristike ovog dijela zatvoreničke populacije su:

- ovisnost ili zloropora droga izravno je povezana s činjenjem kaznenih djela
- kontinuirano je visok udio te kategorije osoba u zatvoreničkoj populaciji (oko 15%)
- viša je stopa recidivizma nego u općoj zatvoreničkoj populaciji

- ovi zatvorenici su u pravilu skloniji rizičnom ponašanju u zatvoru od ostale zatvoreničke populacije (samoozljeđivanje, pokušaji suicida, sukobljenja s drugim zatvorenicima, pokušaji unosa droge i sl.)
- u prosjeku, su mlađi od ostatka zatvoreničke populacije
- skloniji su zdravstvenim problemima (hepatitis, HIV te općenito lošije zdravstveno stanje uzrokovano dugotrajnom uporabom droge)

Tijekom 2010. godine, u zatvorskom sustavu je boravilo ukupno 3056 zatvorenika ovisnika (svi kaznenopravni statusi), što čini 17,03% od ukupnog broja zatvorenika. Na kraju godine ovisnika je bilo 24,58% od ukupnog broja zatvorenika (1,09% više nego 2009.g.).

Među 7572 zatvorenika koji su tijekom 2010.g. izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, bilo je 22,36% ovisnika o drogama.

Od ukupnog broja zatvorenika ovisnika (svi kaznenopravni statusi) tijekom 2010.g., 55,4% čine ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku.

Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge

VRSTE DROGA	Broj osoba tijekom godine				Broj osoba na dan 31.12.2010.			
	Zatvorenici	Pritvorenici	Prekršajno kažnjeni	Maloljetnici i odgajanci	Zatvorenici	Pritvorenici	Prekršajno kažnjeni	Maloljetnici i odgajanci
opijati F11	750	537	59	5	384	167	6	4
kanabinoidi F12	240	149	20	28	118	31	2	24
sedativi i hipnotici F13	32	64	37	1	17	26	0	1
kokain F14	42	62	6	4	13	12	0	3
stimulativna sredstva F15	35	30	1	0	17	2	0	0
halucinogeni F16	2	2	0	2	2	0	0	2
hlapljiva otapala F18	2	1	0	0	1	0	0	0
više droga i ostale F19	590	272	74	9	356	70	6	6
UKUPNO	1693	1117	197	49	908	308	14	40

Među ovisnicima o drogama najzastupljenija je ovisnost o opijatima s 44,2%, slijedi ovisnost o više droga (politoksikomanija) s 30,92%, ovisnost o kanabisu s 14,3% te manje zastupljene ovisnosti: o sedativima i hipnoticima s 4,38%, kokainu s 3,73% i stimulativnim sredstvima s 2,15%. Ovakva distribucija ovisnika po vrsti droge podjednaka je u svim podskupinama zatvorenika, osim maloljetnika kod kojih je najzastupljeniji tip ovisnosti o kanabinoidima, a ovisnost o opijatima je na trećem mjestu, nakon politoksikomanije.

Ovisnici o drogama upućeni na izvršavanje kazne i odgojne mjere tijekom 2010. godine

OVISNICI O DROGAMA	broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		UKUPNO		OD TOGA PRVI PUT NA IZVRŠAVANJU KAZNE ILI ODGOJNE MJERE	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
zatvorenici	408	32	574	20	982	52	100	25
M + Ž	440		594		1034		118	
maloljetnici	2	0	28	0	30	0	24	0
M + Ž	2		28		30		24	
UKUPNO	442		622		1064		142	

Tijekom 2010. godine na izdržavanje kazne zatvora zaprimljena su 1034 nova zatvorenika ovisnika. Od toga je 42,55% uz kaznu zatvora imalo izrečenu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti. U odnosu na prethodnu godinu među novoprimljenim ovisnicima povećan je udio zatvorenika kod kojih je ovisnost (ili zloraba koja je izravno povezana s kriminalnom aktivnošću) utvrđena od strane Odjela za dijagnostiku i/ili stručnog tima kaznionice/zatvora (57,45%).

Unazad dvije godine uočava se iznimno velik porast udjela kriminalnih recidivista među zatvorenicima ovisnicima. U 2010. godini čak je 88,59% zatvorenika ovisnika koji su ranije osuđivani, što je za 27,21% više nego 2009.g., odnosno čak 39,63% više nego 2008. godine.

Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol

DOB I SPOL	Broj primljenih zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31.12.2010.					
	Zatvorenici, odgojna mjera, mlt. zatvor		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, odgojna mjera, mlt. zatvor		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20 god.	50	0	16	2	4	0	38	0	1	1	0	0
21-25 god.	187	6	128	7	24	0	107	3	39	1	1	0
26-30 god.	530	24	292	17	31	3	274	10	75	2	2	0
31-35 god.	467	20	357	26	56	2	262	12	80	3	4	0
36-40 god.	257	8	161	5	59	0	146	1	62	1	5	0
>40 god.	175	18	103	2	16	2	87	8	42	1	2	0
UKUPNO	1666	76	1058	59	190	7	914	34	299	9	14	0

S obzirom na spol, među ovisnicima (svi kaznenopravni statusi) tijekom 2010.g. prevladavaju muške osobe (95,35%). U odnosu na dob, 71,24% zatvorenika ovisnika, odnosno oko 3/4 ove populacije je u životnoj dobi od 21 do 35 godina.

I nadalje je u prosjeku svaki deseti zatvorenik i pritvorenik stariji od 40 godina, što ukazuje na poboljšanu dostupnost zdravstvene skrbi za ovisnike kako u javnom zdravstvu, tako i u zatvorskom sustavu.

Zatvorenici ovisnici specifični su po vrstama kaznenih djela koja čine. U odnosu na ostalu zatvoreničku populaciju, češće čine kaznena djela iz čl. 173., čl. 216. i 217. te iz čl. 218. i 219. KZ, a manje su zastupljeni među počiniteljima kaznenih djela protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa te ostalih kaznenih djela. Tijekom 2009. godine ovisnici i nadalje najviše participiraju u činjenju kvalifikatornih oblika kaznenih djela zloraba opojnih droga s 47,57%. Slijede imovinski delikti, primarno krađa i teška krađa s 17,84% i razbojništvo s 13,36%.

1.4.2. Supstitucijska terapija opijatskim agonistima

U zatvorskom sustavu kontinuirano je prisutna primjena terapije opijatskim agonistima. Kao supstitucijsko sredstvo do 2007. godine primjenjivan isključivo metadon primarno u smislu brze ili spore detoksifikacije, a zatim je uveden je i drugi opijatski agonist – buprenorfin. Buprenorfin se primjenjuje za detoksifikaciju ovisnika o opijatima, te kao terapija održavanja.

Za razliku od buprenorfina, koji se primjenjuje i za detoksifikaciju i za održavanje kod svih kategorija zatvorenika, zatvorenicima ovisnicima koji su prethodno bili na zamjenskoj terapiji metadonom, isti se postupno smanjuje i ukida tijekom izdržavanja kratke kazne ili prije upućivanja na izdržavanje kazne zatvora te se u pravilu ne ordinira zatvorenicima koji su na izdržavanju kazne u kaznenim tijelima.

Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordinirana supstitucijska terapija - metadon

METADON - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		prtvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgajanci		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	119	10	283	15	64	1	0	0	0	0	466	26
na dan 31.12.2010.	32	1	28	1	1	0	0	0	0	0	61	2

Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordinirana supstitucijska terapija – buprenorfin

BUPRENORFIN - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		prtvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgajanci		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	342	4	322	9	21	1	0	0	0	0	685	14
na dan 31.12.2010.	103	3	62	0	0	0	0	0	0	0	165	3

Ako uzmemo u obzir sve kategorije zatvorenika, vidljivo je da se na godišnjoj razini 2010.g. detoksifikacija opijatskim agonistima primjenjivala na 1191 zatvorenika, od čega je u 41,3% slučajeva primijenjen metadon, a u 58,7% slučajeva buprenorfin.

Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora primijenjeno održavanje - metadon

METADON - ODRŽAVANJE	zatvorenici		prtvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgajanci		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	33	2	47	6	21	3	0	0	0	0	101	11
na dan 31.12.2010.	15	1	13	2	3	0	0	0	0	0	31	3

Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je tijekom izdržavanja kazne zatvora primijenjeno održavanje – buprenorfin

BUPRENORFIN - ODRŽAVANJE	zatvorenici		prtvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgajanci		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	542	4	108	7	14	2	0	0	0	0	664	13
na dan 31.12.2010.	323	0	35	0	0	0	0	0	0	0	358	0

Prije uvođenja buprenorfina, održavanje na terapiji opijatskim agonistima propisivano je uglavnom prtvorenicima i kažnjenicima, dok su zatvorenici koji su izvršavali kaznu zatvora na metadonu održavani samo u iznimnim slučajevima. S

uvođenjem buprenorfina, značajan je udio zatvorenika na održavanju opijatskim agonistima. Tijekom 2010. godine ovakvih zatvorenika bilo ukupno 789 (metadon i buprenorfin), od čega je čak njih 85,8% bilo na terapiji buprenorfinom. Kada je u pitanju održavanje na metadonu, i nadalje je zadržan trend selektivne primjene samo na najteže kliničke slike te je u 2010. godini održavanje na metadonu propisano za svega 14,2% zatvorenika ovisnika o opijatima, što je za 5,9% manje nego 2009.g.

1.4.3. Ovisnici o alkoholu

Ovisnika o alkoholu, odnosno osoba kod kojih je zlouporaba alkohola u izravnoj vezi s kriminalnim ponašanjem, bilo je tijekom 2010. godine 2525, što iznosi 14,07% od ukupnog broja osoba koje su se tijekom godine nalazile u zatvorskom sustavu.

Zatvorenici ovisnici o alkoholu

OVISNICI O ALKOHOLU	zatvorenici		Pritvorenici		prekršajno kažnjeni		malolj. zatvor		odgajanci		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	724	17	495	27	1229	17	6	0	10	0	2464	61
31. prosinca 2010. godine	291	7	150	5	55	4	4	0	10	0	510	16

Najzastupljenija je kategorija prekršajno kažnjenih osoba, koji čine čak 49,35% od ukupnog broja ovisnika o alkoholu koji su se tijekom 2010. godine nalazili u zatvorskom sustavu.

Značajne razlike u broju ovisnika o alkoholu tijekom 2010.g. u odnosu na prethodnu godinu možemo obrazložiti činjenicom da su tek 2010. godine ustrojene evidencije o broju ovisnika o alkoholu među pritvorenicima i prekršajno kažnjenim osobama, te je moguće da prethodne godine veći dio ovih zatvorenika nije evidentiran.

Zatvorenici ovisnici o alkoholu koji su tijekom 2010.g. izvršavali kaznu zatvora

OVISNICI O ALKOHOLU	broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom 2010	455	12	269	5	724	17
31.12.2010.g.	204	3	87	4	291	7

Tijekom 2010. godine na izvršavanju kazne zatvora nalazio se 741 zatvorenik ovisnik o alkoholu (2,25% od navedenog broja činile su zatvorenice). Od ukupnog broja zatvorenika ovisnika o alkoholu, njih 63,02% uz kaznu zatvora imalo je izrečenu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok je kod preostalih 36,98% ovisnost o alkoholu (ili zlouporaba koja je izravno povezana s kriminalnom aktivnošću) utvrđena od strane Odjela za dijagnostiku i/ili stručnog tima kaznionice/zatvora.

Maloljetnici i odgajanci ovisnici o alkoholu koji su tijekom 2010.g. izvršavali kaznu ili odgojnu mjeru

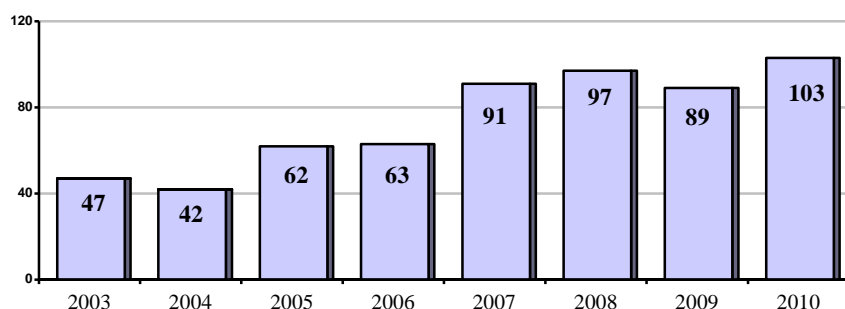
OVISNICI O ALKOHOLU	broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom 2010	3	0	3	0	6	0
31.12.2010.g.	3	0	1	0	4	0

Tijekom 2010. godine bilo je 6 maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere kod kojih je utvrđena ovisnost o alkoholu, ili alkoholom uzrokovani poremećaji. Od navedenog broja polovica je imala izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti.

1.5. ZATVORENICI S IZREČENOM SIGURNOSNOM MJEROM OBVEZNOG PSIHIJATRIJSKOG LIJEČENJA PO ČLANKU 75. KAZNENOG ZAKONA

Prema ZIKZ-a zatvorenici koji uz kaznu zatvora imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja upućuju se iz Odjela za dijagnostiku na izdržavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu. Također se u Zatvorsku bolnicu premještaju zatvorenici iz drugih zatvora i kaznionica kad im je uz novu pravomoćnu presudu izrečena sigurnosna mjera. Budući je u posljednjih pet godina registriran porast izrečenih sigurnosnih mjera po čl. 75. KZ-a, a također je trajanje mjere produljeno na pet godina, na dan 31. prosinca 2010. godine bilo je ukupno na izdržavanju kazne 183 zatvorenika sa izrečenom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja, od čega 177 zatvorenika te 6 zatvorenica. Tijekom 2010. godine u Zatvorsku bolnicu je zaprimljeno 103 zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja iz čl. 75. KZ-a.

Prijam zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom članak 75. KZ-a u Zatvorsku bolnicu

Forenzični odjel Zatvorske bolnice nema dostatne kapacitete za smještaj svih zatvorenika i njihovo liječenje. Stoga se zatvorenici kod kojih se psihijatrijskim liječenjem i tretmanom na forenzičnom odjelu Zatvorske bolnice postigne stabilna remisija, odnosno kada se zadovolje medicinski i sigurnosni kriteriji za obustavu forenzičkog tretmana u bolničkim uvjetima, na prijedlog nadležnog psihijatra a odlukom stručnog povjerenstva, premještaju u druga kaznena tijela radi nastavka izdržavanja kazne zatvora i provođenja sigurnosne mjere psihijatrijskog liječenja u ambulantnim

uvjetima. Na taj način se u aktualnoj situaciji nedostatka smještajnih kapaciteta osiguravaju uvjeti da se na forenzičnom odjelu Zatvorske bolnice liječe oni zatvorenici koji manifestiraju teže duševne smetnje i kojima je potrebno intenzivno bolničko liječenje.

1.6. MALOLJETNICI

U kaznenom postupku prema maloljetnicima se primjenjuju odgojne mjere, maloljetnički zatvor i sigurnosne mjere.

Sukladno svrsi maloljetničkih sankcija, da se pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora te osiguranjem opće i stručne izobrazbe utječe na odgoj, razvijanje cjelokupne ličnosti i jačanje osobne odgovornosti maloljetnika, izvršavanje maloljetničkih sankcija temelji se na posebnosti populacije s kojom se radi i posebnosti postupka koji se spram maloljetnika primjenjuju.

Donošenjem Zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje, 2009. godine, odgojni zavodi i maloljetnički zatvor postali su ustrojbene jedinice Uprave za zatvorski sustav, slijedom čega proizlazi nadležnost ove Uprave nad izvršavanjem navedenih mjera i kazne.

Tijekom provođenja maloljetničkih sankcija prema maloljetnicima se postupa individualno. Opservacijom i programiranjem odgojnog rada u Odsjeku za prijam u Odgojnom zavodu Turopolju i Požegi, kao i Odjelu za dijagnostiku, za maloljetnike koji se upućuju na izdržavanje kazne maloljetničkog zatvora, donosi se pojedinačni program postupanja.

Programom izvršavanja odgojne mjere, odnosno maloljetničkog zatvora se utvrđuje smještaj maloljetnika u odgojnu, odnosno tretmansku skupinu, radna aktivnost, uključivanje u obrazovni proces, strukovno usavršavanje i izobrazba, sudjelovanje u sekcijama slobodnih aktivnosti, sudjelovanje u aktivnostima individualnog i grupnog rada unutar skupine, te u posebnim stručnim programima; pogodnosti, dodiri s vanjskim svijetom i program pripreme za poslijepenalni prihvata.

1.6.1. Maloljetnički zatvor

Osuđeni maloljetnici se smještaju u Kaznionicu u Požegi Odjel za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora i Poluotvoreni odjel u Kaznionici u Požegi, te otvoreni odjel u Kaznionici u Valturi.

Za svakog maloljetnika izrađuje se pojedinačni program izvršavanja kazne sukladno čl.69. Zakona o izvršavanju kazne zatvora.

Osnovnoškolsko obrazovanje osuđenih maloljetnika je obvezno i organizirano je u suradnji s osnovnim školama u Požegi putem konzultativne nastave.

Srednjoškolsko obrazovanje se omogućuje onim maloljetnicima koji iskažu interes i ukoliko roditelji osuđenih maloljetnika snose troškove, u suradnji sa srednjim školama u Požegi.

Slobodno vrijeme osuđenih maloljetnika organizirano je u okviru Odjela maloljetničkog zatvora. Sportske aktivnosti (nogomet, košarka, stolni tenis, šah) se odvijaju na sportskom terenu u krugu Odjela. Dodatno se uključuju u druge sekcije slobodnog vremena prema osobnim afinitetima u skladu s mogućnostima Odjela.

1.6.1.1. Struktura maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora

Tijekom 2010. godine 62 maloljetnika bilo je na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora. S obzirom na spol, većina maloljetnika na izvršenju kazne maloljetničkog zatvora je bila muškog spola, tek jedna maloljetnica ženskog spola. Na kraju 2010. godine na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora bilo je 32 maloljetnika i 1 maloljetnica. Većina maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora (72,72%) su mlađi punoljetnici, dok je manji dio (21,2%) pripadao skupini starijih punoljetnika.

Zatvorenici maloljetničkog zatvora s obzirom na dob
na dan 31.12.2010. godine

DOB	Broj zatvorenika	
	muški	žene
14 - 16		
16 - 18	1	
18 - 21	24	
21 - 23	6	1
23 - 27	1	
UKUPNO	32	1

S obzirom na duljinu izrečene kazne maloljetničkog zatvora na kraju 2010. godine najveći dio maloljetnika (60,6%) izdržavalo je kaznu u trajanju od 1 do 3 godine, potom (15,2%) od 5 do 10 godina, dok je nešto manji broj maloljetnika (12,1%) bilo s kaznom u trajanju od 3 do 5 godina. Tek 9,1% maloljetnika imalo je kaznu u trajanju od 6 mjeseci do 1 godinu.

Zatvorenici maloljetničkog zatvora s obzirom na duljinu izrečene kazne
na dan 31.12.2010. godine

DULJINA KAZNE	Broj zatvorenika	
	muški	žene
od 6 mjeseci do 1	3	
1 do 3 godine	20	1
3 do 5 godine	4	
5 do 10 godina	5	
UKUPNO	32	1

Na kraju 2010. godine 60,6% maloljetnika izvršavalo je kaznu maloljetničkog zatvora zbog imovinskog kaznenog djela, 18,2% zbog kaznenog djela protiv života i tijela, a 13,33% maloljetnika imalo je izrečenu kaznu maloljetničkog zatvora zbog kaznenog djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa, odnosno zbog kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

Zatvorenici maloljetničkog zatvora s obzirom na vrstu kaznenih djela
na dan 31.12.2010. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj zatvorenika	
	muški	žene
života i tijela	6	
Imovine	20	1
vrijednosti zaštićenih međunarodnim	2	
spolne slobode, čudoređa	2	
opće sigurnosti ljudi i imovine i sig. Prometa	1	
protiv sigurnosti platnog prometa i	1	
UKUPNO	32	1

S obzirom na naobrazbu, u strukturi maloljetnika prevladavaju maloljetnici bez završene srednje škole (72,7%), odnosno nisu osposobljeni ni za kakvo zanimanje. Od preostalih maloljetnika (42,4%) ima završenu samo osnovnu školu dok najmanja skupina maloljetnika (15,2%) ima završenu četverogodišnju srednju ili trogodišnju obrtničku školu.

Zatvorenici maloljetničkog zatvora s obzirom na stupanj obrazovanja
na dan 31.12.2010. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj zatvorenika	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske		
bez školske izobrazbe		
nezavršena OŠ	7	
završena OŠ	14	
nezavršena srednja ili obrtnička škola	3	
završena srednja ili obrtnička škola	5	1
završena viša škola	1	
završena visoka škola		
Drugo	2	
UKUPNO	32	1

1.6.2. Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod

Odgojna mjera upućivanje u odgojni zavod izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju i Odgojnom zavodu u Požegi. Tijekom izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod maloljetnike se može razvrstavati u odgojne skupine u ovisnosti o mjerama koje je potrebno poduzimati prema utvrđenom pojedinačnom programu postupanja. Izvan sjedišta Odgojnog zavoda Turopolje, u Sisku, dvije su posebne poticajne skupine ovog Zavoda, Odgojna skupina pojačane skrbi i nadzora te pozitivna poticajna odgojna skupina, a u koje se maloljetnici mogu razvrstavati u ovisnosti o učinkovitosti provedbe pojedinačnih programa postupanja odnosno potrebe pojačanih mjera skrbi, nadzora i zaštite ili poticajnih mjera u cilju što adekvatnije pripreme za život izvan Zavoda. U Odgojnom zavodu u Požegi u sklopu poluotvorenog odjela, nalazi se odgojna skupina pojačane skrbi i nadzora u koju se maloljetnice po potrebi razvrstavaju.

Zbog specifičnosti provođenja odgojnih mjera u izvršavanje su tijekom provođenja mjere kontinuirano uključeni nadležni sudovi za mladež, centri za socijalnu skrb, organizacije civilnog društva, pravobraniteljica za djecu i dr. u čijem su fokusu

maloljetnici s ciljem sveobuhvatnog pristupa u resocijalizaciji maloljetnika/ca u Zavodu i po otpustu iz Zavoda.

U segmentu obrazovanja nastoji se poticati raznovrsnost obrazovanja maloljetnika. U Odgojnom zavodu u Turopolju s maloljetnicima se provodi programe opismenjavanja, osnovnoškolsko obrazovanje, strukovno osposobljavanje (kuhari, konobari, priprematelji jednostavnih jela, zavarivači, itd.), maloljetnici se uključuju i u redovne vanjske srednje škole te se surađuje s Centrom za odgoj i obrazovanje Velika Gorica koju polaze odgajnici s određenim teškoćama u intelektualnom funkcioniranju.

U Odgojnom zavodu u Požegi osnovnoškolsko obrazovanje i osposobljavanje iz tekstila i kuharstva se provodi u suradnji s vanjskim školama, te se omogućuje nastavak započetog srednjoškolskog obrazovanja u suradnji s matičnim školama maloljetnica.

Uz obrazovanje, tretmanske aktivnosti usmjerene su na usvajanje i unapređivanje radnih, kulturnih, higijenskih navika, rad na osobnom rastu i razvoju, promjeni stavova i vrijednosti, poboljšavanje odnosa s obitelji s ciljem što boljeg prihvaćanja sustava vrijednosti, normi ponašanja i prilagodbe u užoj i široj socijalnoj sredini putem individualnog i grupnog rada s maloljetnicima, dodatnih stručnih programa u okviru odjela tretmana, sekcija slobodnih aktivnosti (dramska, novinarska, sportska, hortikultura, informatička, glazbena i dr.). Dodatno, maloljetnike/ce se potiče na radne aktivnosti u ovisnosti na raspoloživa radna mjesta.

U osmišljavanju programa Zavodi surađuju i s vanjskim suradnicima koji provode programe u Zavodima (susret s mladim vjernicima, program molitve i susreta s maloljetnicima keramičarska radionica koju provodi predstavica Udruge za socijalni i kreativni rad te dramski odgoj u funkciji prevencije ovisnosti kod mladih srednjoškolske dobi; suradnja s amaterskom družinom kazališta i sl.)

1.6.2.1. Struktura maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod

Na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod tijekom 2010. godine bilo je 135 maloljetnika i 16 maloljetnica. Tijekom 2010. godine primljeno je 55 maloljetnika na izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod i 9 maloljetnica.

Na kraju 2010. godine jedanaest maloljetnica bilo je na izvršavanju odgojne mjere od kojih je većina dobila odgojnu mjeru zbog imovinskih kaznenih djela, a jedna je činila kazneno djelo protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja. Kod muških maloljetnika prevladavaju osobe koje su počinile imovinska kaznena djela (86,95%). Zatim slijedi manja skupina od 11,7% maloljetnika koji su počinili kazneno djelo protiv života i tijela dok je 2,89% maloljetnika počinilo kaznena djela protiv spolne slobode i opće sigurnosti ljudi i imovine.

Maloljetnici s obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2010. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj maloljetnika	
	muški	žene
Života i tijela	7	
Imovine	60	10
Vrijednosti zaštićene međunarodnim		
Spolne slobode, čudoređa	1	
Braka, obitelji i mladeži		
Opće sigurnosti ljudi i imovine	1	
Sigurnosti platnog prometa i poslovanja		1
UKUPNO	69	11

Nešto više od polovice maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere je punoljetno (56,5%) te je u statusu mlađeg punoljetnika, a 43,4% maloljetnika je maloljetno s tim da veći dio pripada u skupinu starijih maloljetnika (39,13%).

Maloljetnici na dan 31.12.2010.

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
14 - 16	3	2
16 - 18	27	6
18 - 21	39	3
21 - 23		
23 - 27		
UKUPNO	69	11

Značajan broj maloljetnika (41,2%) nema završenu osnovnu školu, dok 35,0 % ima. Tri puta manje maloljetnika (11,6%) ima djelomično završenu srednju, odnosno obrtničku školu, a samo 2,9% imaju u cijelosti završenu neku srednju školu. Ovi podaci ukazuju koliko je važan proces obrazovanja tijekom izvršavanja odgojnih mjera.

Maloljetnici s obzirom na stupanj obrazovanja na dan 31.12.2010. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj maloljetnika	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	0	
bez školske izobrazbe	2	0
nezavršena OŠ	23	8
završena OŠ	26	2
nezavršena srednja ili obrtnička škola	8	1
završena srednja ili obrtnička škola	2	
završena viša škola		
završena visoka škola		
Drugo	8	
UKUPNO	69	11

Tijekom 2010. godine 76 maloljetnika i 10 maloljetnica bilo je uključeno u različite programe izobrazbe. O toga, 7 maloljetnika u program opismenjavanja, 31 maloljetnik i 6 maloljetnica u osnovnoškolsko obrazovanje, a 32 maloljetnika i 4

maloljetnice u programe strukovnog osposobljavanja. Troje maloljetnika polazilo je srednju školu izvan ustanove.

Uključivanje u programe izobrazbe u ovisnosti je o obrazovnom statusu maloljetnika/ca što s obzirom na navedene podatke o broju uključenih maloljetnika/ca u programe zorno ukazuje koliko je niska razina obrazovanja prilikom dolaska na izvršavanje odgojnih mjera.

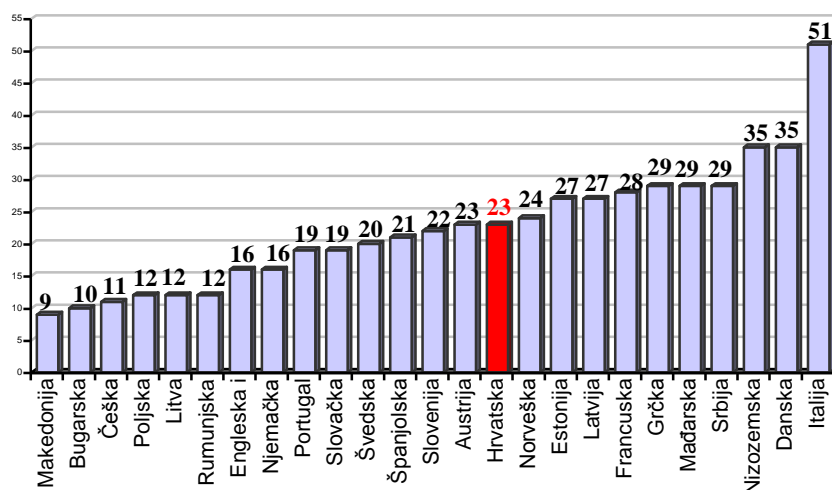
1.7. PRITVORENICI

Tijekom 2010. godine u zatvorski sustav primljeno je ukupno 3744 pritvorenika a u istom razdoblju otpušteno je 3734 pritvorenika dok je 39 pritvorenika premješteno unutar zatvorskog sustava. Na kraju 2010. godine bilo je ukupno 1181 pritvorenika što predstavlja smanjenje od 29 pritvorenika, odnosno 2,4% u odnosu na broj pritvorenika na kraju 2009. godine.

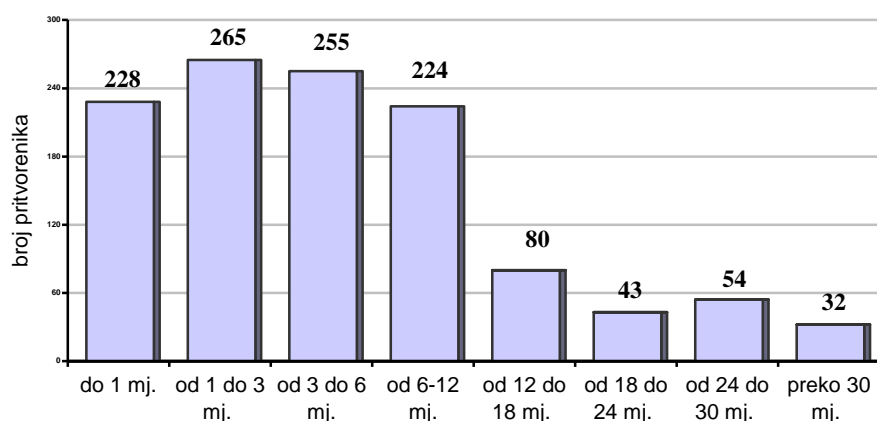
Analizom strukture zatvorenika po zatvorima utvrđeno je da pritvorenici predstavljaju najbrojniju kategoriju zatvorenika u zatvorima i zauzimaju skoro tri četvrtine raspoloživih smještajnih kapaciteta svih zatvora. Ovo potvrđuju podaci od 31. prosinca 2010. godine kada je u zatvorima bio 1181 pritvorenik, te su pritvorenici zauzimali 71,7% raspoloživih smještajnih kapaciteta u 14 zatvora.

Iako je u posljednjih nekoliko godina došlo do smanjenja broja pritvorenika, valja istaći podatak da pritvorenici u zatvorskom sustavu RH predstavljaju oko 22,9% ukupne zatvorske populacije dok je postotak pritvorenika u odnosu na ukupnu zatvoreničku populaciju znatno manji u većini europskih tranzicijskih zemalja i kreće se od 10% (Bugarska) do 29% (Mađarska).

Usporedba postotka pritvorenika u odnosu na ukupan broj zatvorenika u Republici Hrvatskoj prema nekim europskim zemljama

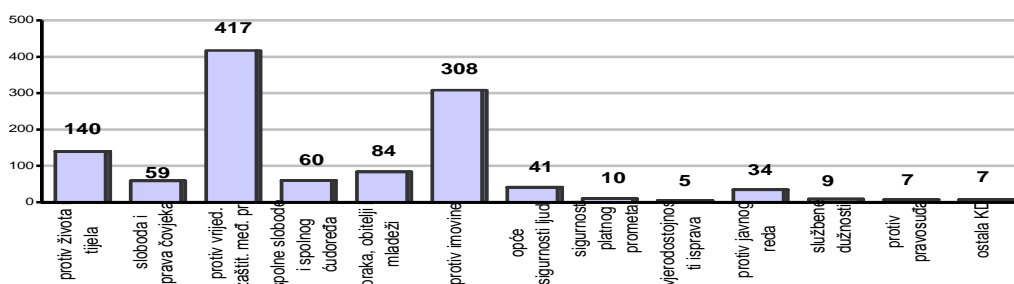

Struktura pritvorenika na dan 31. prosinca 2010. godine s obzirom na duljinu neprekidnog boravka u pritvoru

S obzirom na kaznena djela zbog kojih je određen pritvor prevladavaju kaznena djela zlorabe droge (458 pritvorenika, 38%), zatim slijede imovinska kaznena djela (289 pritvorenika, 24%) te djela protiv života i tijela (130 pritvorenika, 11%), kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (65 pritvorenika, odnosno 5%) i zbog kaznenih djela protiv braka, obitelji i mladeži (54 pritvorenika, odnosno 4%) i kaznena djela protiv slobode i prava ćovjeka (47 pritvorenika, odnosno 4%).

Struktura pritvorenika s obzirom na kazneno djelo zbog kojeg im je određen pritvor na dan 31.12.2010. g.

1.7.1. Maloljetnici u pritvoru

Prema Zakonu o sudovima za mladež, ćl.73. sudac za mladež može odrediti da se maloljetnika stavi u pritvor.

Tijekom 2010. godine u pritvoru je bilo 44 maloljetnika i 6 maloljetnica. U odnosu na trajanje pritvora dolazi se do podataka da je najkraće trajao 7 dana a najduže 9 mjeseci i 5 dana.

1.7.2. Neubrojivi poćinitelji kaznenih djela na izvršavanju pritvora temeljem ćlanka 458. ZKP-a

Prema Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama i Zakonu o kaznenom postupku postupanje prema osobama s duševnim smetnjama protiv kojih se vodi kazneni ili prekršajni postupak ili koje su proglašene neubrojivima u nadležnosti je Ministarstva pravosuća i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Svi pritvorenici kojima je nadležni sud odredio izvršavanje pritvora temeljem čl. 458. ZKP-a (neubrojivi počinitelji kaznenog djela), odmah se po donošenju rješenja sprovode u Zatvorsku bolnicu i hospitaliziraju na odjelu akutne psihijatrije gdje borave do pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju i smještaja na jednom od forenzičnih odjela psihijatrijskih bolnica javnog zdravstva. Iako je Zakon o kaznenom postupku propisao da do pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju, neubrojivi počinitelji kaznenih djela mogu biti smješteni na psihijatrijski odjel bolnice nadležne prema mjestu prebivališta ili u Zatvorsku bolnicu, praksa pokazuje da se smještaj redovito provodi u Zatvorskoj bolnici iz razloga što institucije javnog zdravstva ne zaprimaju neubrojivu osobu prije pravomoćnosti rješenja, opravdavajući svoju odluku neadekvatnim sigurnosnim uvjetima na odjelima.

Tijekom 2010. godine u Zatvorsku bolnicu zaprimljeno je 75 osoba temeljem čl.458.ZKP-a , koje su tijekom kaznenog postupka proglašene neubrojivima.

Zatvorska bolnica tako se nalazi u teškom položaju sa stajališta prisilnog smještaja neubrojivih, smještaja zatvorenika koji imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja iz čl.75.KZ-a i koji, sukladno ZIKZ-u, u Zatvorskoj bolnici istovremeno izdržavaju i kaznu kao i sa stajališta svih ostalih oboljelih zatvorenika iz zatvorskog sustava(pritvorenika, zatvorenika i kažnjenika) koji trebaju hospitalni tretman tijekom izdržavanja kazne, a kakvih je u zatvorskom sustavu sve više.

1.8. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA

Zdravstvena zaštita zatvorenika ostvaruje su u ambulantama kaznionica i zatvora. Kad je potrebno radi liječničkih pregleda ili bolničkog liječenja zatvorenike se upućuje u Zatvorsku bolnicu. U slučajevima hitnosti ili nemogućnosti zbrinjavanja u Zatvorskoj bolnici upućuje ih se u zdravstvene ustanove u javnome zdravstvu.

Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Sukladno ugovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici koji imaju važeće zdravstveno osiguranje mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica i zatvora. Zatvorenicima se propisuju lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

U 2010. godini svim kategorijama zatvorenika pružana je potrebna zdravstvena zaštita od strane liječnika i drugog medicinskog osoblja službenika zatvorskog sustava u sljedećem opsegu:

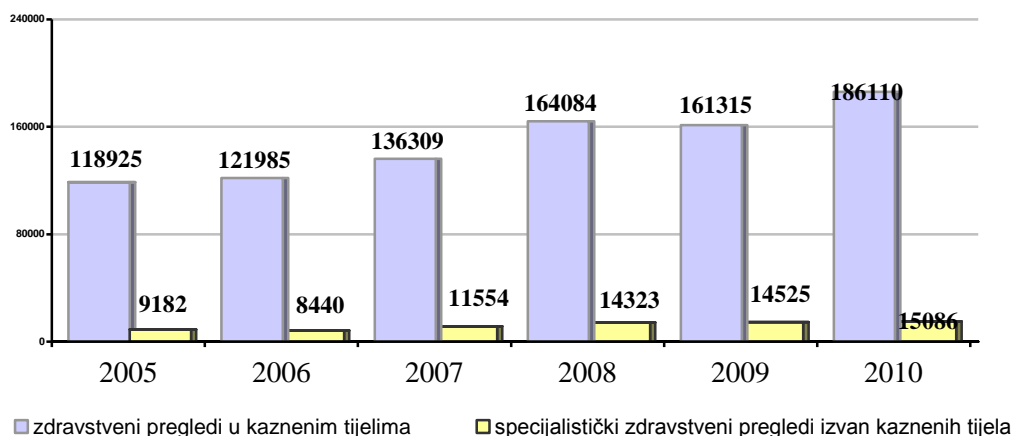
- 139.530 opća liječnička pregleda,
- 7.203 stomatološka pregleda,
- 29.032 psihijatrijska pregleda,
- 7.371 laboratorijska pretraga,
- 2.974 drugih pregleda.

Uz to u ustanovama javnog zdravstva zatvorenicima su pružena 15.086 liječnička pregleda, odnosno odgovarajuća liječenja.

Broj zdravstvenih pregleda u kaznenom tijelu tijekom 2010.g

			pritvor	zatvorenici, odgajanci, mlt. zatvor	prekrš. i suplet. kažnjeni	UKUPNO
opći pregled		m	40366	91106	12056	126950
		ž	2529	5806	412	8747
	mlt.	m	153	3239	4	3396
		ž	6	430	1	437
stomatološki pregled		m	3614	2768	209	6591
		ž	112	82	11	205
	mlt.	m	45	291	3	339
		ž	10	56	2	68
psihijatrijski pregled		m	12602	27419	3790	27233
		ž	853	532	68	1453
	mlt.	m	58	235	0	293
		ž	0	52	1	53
laboratorij		m	1117	5326	310	6753
		ž	112	300	11	423
	mlt.	m	5	170	0	175
		ž	0	20	0	20
drugi pregledi		m	591	1700	149	2440
		ž	66	257	21	344
	mlt.	m	1	154	0	155
		ž	0	35	0	35
UKUPNO			62240	139978	17048	186110

Zdravstveni i specijalistički pregledi tijekom 2010. godine

1.9. TRETMAN ZATVORENIKA

Sukladno Zakonu o izvršavanju kazne zatvora *svrha izvršavanja kazne zatvora je uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima.* Ova definicija podrazumijeva da se izvršavanje kazne zatvora zasniva na rehabilitacijskom pristupu, što pretpostavlja individualizaciju kazne kroz pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora te niz specijaliziranih programa tretmana za selekcionirane skupine zatvorenika. Pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora sastoji se od pedagoških, radnih,

zdravstvenih, psiholoških, socijalnih i sigurnosnih postupaka primjerenih osobinama i potrebama zatvorenika te primjerenih vrsti i mogućnostima kaznonice, odnosno zatvora. Ovim programom utvrđuje se smještaj na odjel, rad, korištenje slobodnog vremena, posebni postupci (obvezno liječenje od ovisnosti, socijalna, psihološka i psihijatrijska pomoć, skupni i pojedinačni rad), strukovno usavršavanje i izobrazba, dodir s vanjskim svijetom, pogodnosti, posebne mjere sigurnosti i program pripreme za otpust te pomoći nakon otpusta.općenito.

Gledano u širem smislu, tretman obuhvaća sve postupke usmjerene prema zatvorenicima u svrhu njihove resocijalizacije. Ovakve postupke nazivamo **općim programima tretmana**, a odnose se na rad, obrazovanje i organizaciju slobodnog vremena zatvorenika. Opći programi tretmana provode se u suradnji odjela tretmana s odjelima za rad i strukovnu izobrazbu, odjelima osiguranja te odjelima zdravstvene zaštite.

Posebni programi tretmana podrazumijevaju grupni i individualni psihosocijalni tretman zatvorenika te predstavljaju osnovu za rehabilitaciju i resocijalizaciju zatvorenika. Djelujući izravno na dinamičke kriminogene čimbenike, ovi programi stvaraju pretpostavke za promjene u ponašanju, stavovima i vrijednostima te na taj način izravno utječu na ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora. Nositelji provedbe posebnih programa tretmana su stručno osoblje tretmana – terapeuti, koji programe provode uz posrednu suradnju drugih stručnih službenika tretmana te liječnika i psihijatra, a posredno su u provedbu uključeni i članovi Timova tretmanskih skupina; strukovni učitelji, odjelni pravosudni policajci, nastavnici i sl.

S obzirom na značaj posebnih programa u tretmanu zatvorenika, kontinuirano se ulažu naponi u unaprjeđivanju njihove kvantitete i kvalitete, a u tom smislu u 2009. godini formiran je i novi odjel u Službi tretmana u Središnjem uredu: Odjel za posebne programe. Zadaća je ovog Odjela sudjelovati u prepoznavanju potreba za posebnim programima, kreiranju novih programa, nadzirati kvalitetu njihove provedbe te poduzimati mjere, mjerila i prioritete za unaprjeđenje posebnih programa.

1.9.1. OPĆI PROGRAMI TRETMANA

1.9.1.1. Rad zatvorenika

U promatranom razdoblju, radno je angažirano prosječno mjesečno (prema punom mjesečnom fondu sati rada) 1.645 zatvorenika (32,31% od ukupnog prosječnog broja), a od čega je prosječno 237 zatvorenika radilo i duže od redovnog radnog vremena. Od tog je broja radno angažirano 1.549 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora (94,16%), 27 pritvorenika (1,64%) i 69 maloljetnika (4,20%). Nesposobno za rad je prosječno 244 zatvorenika. Na radu ozlijeđenih zatvorenika je ukupno 92.

Zatvorenici su radno angažirani kako slijedi:

- u zatvorskoj radionici	468 (28,45%)
- na pomoćnim, tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima (režijski rad)	1.088 (66,14%)
- izvan kaznonice, odnosno zatvora	87 (5,29%)
- u trgovačkim društvima «Lipovica» i «Orljava»	2 (0,12%)

U odnosu na kaznionice, zatvore i odgojne zavode zatvorenici su radno angažirani kako slijedi:

	Kaznionice	Zatvori	Odgojni zavodi
Rad u zatvorskoj radionici	436 (40%)	32 (7%)	-
Režijski rad	645 (59%)	377 (78%)	66 (96%)
Rad izvan kaznionice, odnosno zatvora	8 (1%)	76 (15%)	3 (4%)
Rad u trgovačkim društvima	2 (0%)	-	-
UKUPNO:	1.091	485	69

U odnosu na isto razdoblje prošle godine promatrajući apsolutni broj zatvorenika, radno je angažirano 2,49% zatvorenika manje. Međutim, promatrajući postotak radne angažiranosti zatvorenika u odnosu na ukupan broj zatvorenika, a što je realniji pokazatelj, broj radno angažiranih zatvorenika je manji za čak 7,66% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Zaposlenost zatvorenika u kaznionicama iznosi 56,89% (- 9,44% u odnosu na 2009.g.), u zatvorima 16,16% (- 3,00% u odnosu na 2009.g.), a maloljetnika u odgojnim zavodima 93,24% (+ 11,33% u odnosu na 2009.g.).

Broj radno angažiranih zatvorenika prema podacima iz platne liste bez obzira na broj odrađenih sati rada iznosi 1.838 od kojih 1.717 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, 34 pritvorenika, 84 maloljetnika i 3 kažnjenika. U odnosu na prethodno razdoblje to je kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora povećanje za 1,42%, a kod pritvorenika smanjenje za 2,86%, kod maloljetnika za 3,45% i kod kažnjenika za 50%. Zaposlenost zatvorenika u odnosu na ukupan broj iznosi 36,10%, i to kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora 48,90%, a kod pritvorenika 2,76%. Zaposlenost zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora u kaznionicama iznosi 65,46%, a u zatvorima 30,33%.

U promatranom razdoblju je 80 zatvorenika nastavilo raditi kod svojeg poslodavca, a što je manje za 8,05% u odnosu na isto razdoblje prošle godine, i to 2 zatvorenika koji kaznu izdržavaju u Kaznionici u Turopolju, 10 zatvorenika koji kaznu izdržavaju u Zatvoru u Bjelovaru, 3 u Zatvoru u Dubrovniku, 2 u Zatvoru u Gospiću, 8 u Zatvoru u Karlovcu, 6 u Zatvoru u Osijeku, 1 u Zatvoru u Puli, 8 u Zatvoru u Rijeci, 3 u Zatvoru u Sisku, 1 u Zatvoru u Splitu, 1 u Zatvoru u Šibeniku, 3 u Zatvoru u Varaždinu, 2 u Zatvoru u Zadru i 30 u Zatvoru u Zagrebu. Na ime rada, njihovi poslodavci su kaznionici i zatvorima uplatili 995.686 kn, od čega je zatvorenici isplaćeno 247.759 kn. Vlastitu djelatnost je nastavilo obavljati 7 zatvorenika i to 2 u Zatvoru u Dubrovniku, 1 u Zatvoru u Karlovcu, 2 u Zatvoru u Osijeku, 1 u Zatvoru u Rijeci i 1 u Zatvoru u Zadru. Na ime sufinanciranja troškova izdržavanja kazne zatvora zatvorenici su uplatili 40.128 kn.

Zatvorske radionice su većinom organizirane u odjelima za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika, a u njima se obavljaju poslovi obrade drva i metala, ugostiteljstva, poljoprivrede, održavanja, šljunčarenja, eksploatacije kamena, izrade betonske galanterije i slično.

Pomoćno-tehnički poslovi na kojima rade zatvorenici u kaznionicama i zatvorima se najčešće odnose na održavanje čistoće i urednosti prostorija i kruga kaznionice, odnosno zatvora, pranje vozila, ličenje, pomoćne poslove u praonici rublja, kuhinji, skladištu, zatvorskoj radionici, zatvorskoj prodavaonici i slično.

Izvan kaznionice, odnosno zatvora zatvorenici su obavljali pomoćne poslove u pilani, građevinarstvu, uređenju okoliša, poslove utovara-istovara, poljoprivredi i slično, odnosno nastavljali obavljati vlastitu djelatnost ili rad kod svog poslodavca.

Na ime naknada za rad zatvorenika u promatranom razdoblju, zatvorenicima je isplaćeno ukupno 11,223.994 kn, od čega za rad u redovnom radnom vremenu 10,847.010 kn, a 376.983 kn za prekovremeni rad.

Prosječna naknada za rad iznosi 549 kn za rad u redovnom radnom vremenu, a 682 kn za redovni rad i rad duži od punog radnog vremena.

Za rad u redovnom radnom vremenu prosječno su najviše naknade za rad u trgovačkim društvima (801 kn), a najniže za rad izvan kaznionice, odnosno zatvora (473 kn).

Radom zatvorenika je u promatranom razdoblju ostvareno 35,551.716 kn prihoda, 33,814.944 kn rashoda, te je tako ostvaren višak prihoda u iznosu od 1,736.772 kn.

Zbog nedostatka proračunskih sredstava ostvareni višak prihoda je u cijelosti utrošen. Osim toga, a na ime budućih prihoda od rada zatvorenika ostvareno je dodatnih 5,562.545 kn rashoda, većim dijelom za sufinanciranje izvršavanja kazne zatvora, a manjim za kapitalne izdatke (nabava opreme za potrebe zatvorskih radionica i zatvorenika).

Nastavno dajemo usporedni prikaz u svezi rada zatvorenika u razdoblju od 2004. do 2010. godine.

a) po mjestima rada

Mjesto rada	2004.g.	2005.g.	2006.g.	2007.g.	2008.g.	2009.g.	2010.g.	% smanjenja/povećanja 2010/2009.	% smanjenja/povećanja 2010/2004.
Zatvorska radionica	460	474	531	565	602	525	468	- 10,86	+ 1,74
Režijski poslovi	607	653	739	869	964	1.060	1.088	+ 2,64	+ 79,24
Izvan kaznionice, zatvora	43	42	34	60	87	95	87	- 8,42	+ 102,33
U trgovačkim društvima „Lipovica“ i „Orljava“	19	21	15	18	11	7	2	- 71,43	- 89,47
UKUPNO	1.129	1.190	1.319	1.512	1.664	1.687	1.645	- 2,49	+ 45,70

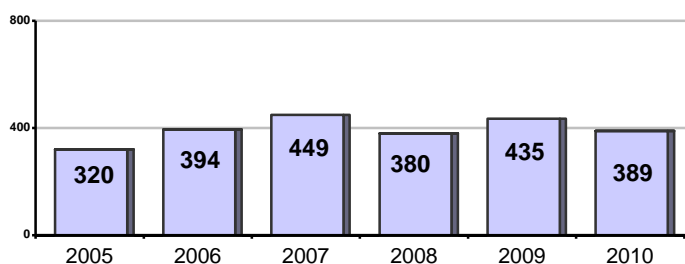
b) po kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima

	2004.g.	2005.g.	2006.g.	2007.g.	2008.g.	2009.g.	2010.g.	% povećanja/smanjenja 2010/2009.	% povećanja/smanjenja 2010/2004
U kaznionicama	801	861	953	1.067	1.163	1.132	1.091	- 3,62	+ 36,20
U zatvorima	273	270	297	387	436	488	485	- 0,61	+ 77,66
U odgojnim zavodima	55	59	69	58	65	67	69	+ 2,99	+ 25,45
UKUPNO	1.129	1.190	1.319	1.512	1.664	1.687	1.645	- 2,49	+ 45,70

1.9.1.2. Izobrazba zatvorenika

Tijekom 2010. godine nastavilo je pohađati različite obrazovne programe 168 zatvorenika i maloljetnika koji su u te programe uključeni tijekom 2009. U 2010. u obrazovanje je uključeno novih 389 zatvorenika i maloljetnika u raznolike oblike izobrazbe. To čini ukupno 557 zatvorenika i maloljetnika uključenih u obrazovne programe. Ove aktivnosti su strukturirane u sljedeće tri cjeline: opismenjavanje i završavanje osnovne škole bez obzira na dob zatvorenika i maloljetnika, osposobljavanje za konkretno zanimanje, razni tečajevi te nastavak započetog obrazovanja na razini srednje, više i visoke škole.

Zatvorenici novouključeni u izobrazbu tijekom godine

Tako je od navedenog broja upisanu edukaciju završilo nešto više od polovice upisanih (284), započeto obrazovanje prekinula je četvrtina (74) ovih zatvorenika, a s izobrazbom je nastavilo (236) zatvorenika u 2010. godini. U kaznionici, odnosno zatvoru edukaciju je započelo i završilo (183) upisanih zatvorenika, a s edukacijom je nastavilo (236) zatvorenika.

U pokušaju sustavnog rješavanja obrazovanja 44 zatvorenika i maloljetnika bilo je uključeno u program opismenjavanja i osnovnog obrazovanja te 7 maloljetnika bilo je uključeno u osposobljavanje za jednostavna zanimanja, a čija su ciljana skupina polaznici od 15 do 50 godina starosti. Program se zove *Za hrvatsku pismenost: Put do poželjne budućnosti* Desetljeće pismenosti u Hrvatskoj od 2003. do 2012. godine). Program je financiran od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Zatvorenici novouključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2010.g.

OBLICI IZOBRAZBE	tijekom godine					
	upisali	završili	prekinuli	nastavljaju	u kaznionici / zatvoru	Izvan kaznionice / zatvora
opismenjavanje	19	12	3	15	14	1
osnovna škola	60	19	9	42	32	12
osposobljavanje	203	186	60	161	80	40
obrtička škola	13	5		9	2	7
srednja škola	7	1	2	5		7
viša škola	1			1		2
visoka škola	7			3	3	
tečajevi	79	61			52	2
UKUPNO	389	284	74	236	183	71

Kaznionice i zatvori obvezni su organizirati nastavak osnovnog obrazovanja za osobe do 21 godine starosti, a opismenjavanje se organizira neovisno o dobi. Nastavak obrazovanja predviđa se pojedinačnim programom izvršavanja kazne

zatvora, a zatvorenike se potiče na dragovoljnost u nastavku obrazovanja. U kaznionicama i zatvorima se organizira opismenjavanje, osnovna škola i osposobljavanje za zanimanja. Zatvorenicima se može omogućiti stjecanje višeg i visokog obrazovanja na vlastiti trošak, ako se program izobrazbe može uskladiti sa sigurnosnim razlozima. Obrazovanje zatvorenika realizira se u suradnji sa Srednjom strukovnom školom Odgojnog zavoda u Turopolju, Centrom za obrazovanje Kaznionice u Lepoglavi i vanjskim obrazovnim ustanovama. Izbor zanimanja ograničen je s jedne strane brojem verificiranih programa, a s druge strane mogućnostima kaznionica i zatvora da zatvorenicima omoguće provođenje praktične nastave u radionicama pod vodstvom kvalificiranih strukovnih učitelja. Kako se najčešće radi o osposobljavanju za zanimanja, naglasak je upravo na praktičnom dijelu nastave. Zatvorenici i nadalje pokazuju veliki interes za informatička zanimanja za koja je potrebno imati informatičke radionice, opremu i stručno vodstvo te ih nije moguće organizirati bez ovih pretpostavki. Bez obzira koja obrazovna ustanova izvodi nastavu, iz potvrda o osposobljenosti i svjedodžbi koje zatvorenici dobivaju ne vidi se da su obrazovanje završili tijekom izdržavanja kazne zatvora. Sva zanimanja upisuju se u radnu knjižicu. Radi se o poljoprivrednim zanimanjima, variocima, soboslikarima, viljuškaristima, pomoćnim kuharima itd. Obrazovanje se organizira uz rad, a kad to nije moguće zatvoreniku koji uredno izvršava obveze izobrazbe isplaćuje se zakonom propisana naknada u visini od 25% bruto osnovice za obračun plaća državnih službenika i namještenika. Uspješno sudjelovanje u izobrazbi uzima se u obzir kod procjene uspješnosti pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora.

1.9.1.3. Organizacija slobodnog vremena

Zatvorenicima se u okviru njihovih interesa te mogućnosti kaznionica i zatvora organiziraju različite aktivnosti u slobodno vrijeme, a koje se odnose na sportsko-rekreativne sadržaje, kulturne sadržaje i dušobrižništvo.

Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika tijekom 2010.g.

KULTURNE PRIREDBE	koncert	32
	kazališne predstave	20
	drugo (galerije, muzeji)	503
SPORTSKA DOGAĐANJA	nogomet	551
	stolni tenis	976
	košarka	620
	drugo (badminton, šah, odbojka, boćanje, dizanje utega, teretana)	3111
Ostvareni kontakti s predstavnicima sredstava javnog priopćavanja		60
Posjete nevladinih udruga i međunarodnih organizacija		116

U promatranom razdoblju bilježe se 555 kulturna događanja u zatvorima i kaznionicama, kao i izvan njih u kojima zatvorenici aktivno sudjeluju. Osim organizacije koncerata i kazališnih predstava, za zatvorenike su upriličene posjete muzejima i galerijama. Održano je 5.258 sportskih događanja vezano uz nogomet, stolni tenis, košarku i drugo.

Zatvorenici u okviru literarno novinarskih radionica pišu članke i uređuju zatvorske novine u kaznionicama u Lepoglavi, Glini, Lipovici-Popovači, Turopolju, Valturi i Požegi, u odgojnim zavodima, kao i u više zatvora. Dio zatvorskih listova tiska se u Kaznionici u Glini. Također je zapažena aktivnost glazbenih sekcija Kaznionice u Glini, Lepoglavi i Lipovici-Popovači koje imaju glazbene sastave te potpuno samostalno pripremaju i izvode glazbene priredbe.

Likovne radionice priređuju izložbe, a radovi zatvorenika sukladno Pravilniku o troškovima izrade, procjeni, izlaganju, pohranjivanju i prodaji stvari nastalih radom zatvorenika u slobodno vrijeme postaju njihovo vlasništvo ili se prodaju uz naknadu zatvoreniku. Iako se maksimalno podržavaju gostovanja vanjskih kulturnih ustanova, naglasak se stavlja na angažman zatvorenika u različitim slobodnim aktivnostima (intarzija, modelarstvo, dramska sekcija i druge).

1.9.1.4. Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje

Zatvorenici imaju pravo na vjeroispovijedanje koristeći vlastitu vjersku literaturu i stvari za religijsku uporabu, a također imaju pravo kontaktirati s vjerskim službenikom svoje vjerske zajednice.

Vjeroispovijedanje i dušobrižništvo za najzastupljenije vjerske zajednice uređeno je sporazumima o dušobrižništvu koje pojedina vjerska zajednica potpisuje s Vladom RH na temelju međunarodnih ugovora i Zakona o izvršavanju kazne zatvora (ovakav sporazum za sada postoji za zatvorenike i maloljetnike katoličke, pravoslavne i muslimanske vjeroispovijesti). U slučajevima ostalih vjerskih zajednica (upisanih u registar vjerskih zajednica koji vodi Ministarstvo uprave) omogućava se kontakt zainteresiranog zatvorenika s predstavnikom kojeg imenuje vjerska zajednica.

U povodu velikih katoličkih blagdana i ostalih blagdana drugih vjeroispovijesti osobita se pažnja poklanja vjerskim potrebama zatvorenika i maloljetnika te se organiziraju svete mise i duhovni susreti koje često predvode istaknuti crkveni vjerodostojnici.

1.9.2. POSEBNI PROGRAMI TRETMANA

Posebni programi tretmana primjenjuju se isključivo na pravomoćno osuđene osobe, odnosno na zatvorenike te maloljetnike (maloljetnički zatvor i odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod). Predviđaju se zatvorenicima i maloljetnicima u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, odnosno pojedinačnog programa postupanja, ovisno o procjeni njihovih kriminogenih rizika i tretmanskim potreba, ali i općenito potreba za promjenom ponašanja radi poboljšanja kvalitete života njih samih te njihovog užeg i šireg socijalnog okruženja.

Aktualno se u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima primjenjuju sljedeći programi: tretman ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima, tretman ovisnika o drogama, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima, tretman osoba oboljelih od PTSP-a, Trening kontrole agresivnog ponašanja (ART), tretman seksualnih delinkvenata (PRIKIP- prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja), tretman počinitelja kaznenih djela u prometu

(Promet), program odgovornog roditeljstva i terapijske skupine za osobe s izrečenom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja.

Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAM	tijekom 2010. godine	na dan 31. 12. 2010.
Tretman osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima	741	298
Tretman osoba s drogom uzrokovanim poremećajima	1617	578
Tretman osoba oboljelih od PTSP-a	280	106
Tretman počinitelja kaznenih djela u prometu	197	93
ART (trening kontrole agresivnog ponašanja)	56	4
PRIKIP (tretman seksualnih delinkvenata)	44	13
Terapijske skupine (čl.75. KZ)	215	58
UKUPNO	3150	1150
Drugo (mali rehabilitacijski programi)	99	6

U različite posebne programe tretmana (bez malih rehabilitacijskih programa) je tijekom 2010. godine od 7572 pravomoćno osuđena zatvorenika bilo uključeno njih 3150, odnosno 41,6% što je za 7,58% više nego 2009. godine (Osim 3150 zatvorenika uključenih tijekom 2010.g. u posebne programe tretmana, dodatnih 99 zatvorenika bilo je uključeno u tzv. male rehabilitacijske programe).

Na dan 31.12.2010. godine od 3697 zatvorenika koji su se zatekli na izvršavanju kazne zatvora, u posebne programe bilo je uključeno 31,1%, što je 11,71 % manje nego 2009.g.

Nisu svi zatvorenici kojima je to potrebno uključeni u posebne programe. Osim poteškoća vezanih uz prostorne, sigurnosne i organizacijske uvjete, jedan od razloga što su neki noviji programi organizirani samo u nekim kaznionicama i zatvorima jest taj što provedba programa zahtijeva specifičnu edukaciju pa za sada nema dovoljno stručnjaka koji bi ih provodili. Unatoč poteškoćama, razvidno je da se u zatvorskom sustavu provode brojni posebni programi koji pokrivaju specifične kriminogene rizike i potrebe zatvorenika. U tim okolnostima, uz prenapučenost, ovoj specifičnoj populaciji se, uz zdravstvenu, pruža i savjetodavna te psihosocijalna pomoć uz opće metode tretmana.

Broj maloljetnika uključenih u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAMI	tijekom 2010. godine	na dan 31. prosinca 2010. godine
Tretman osoba s alkoholom uzrokovanIm poremećajima	6	4
Tretman osoba s drogom uzrokovanIm poremećajima	79	33
ART (trening kontrole agresivnog ponašanja)	7	0
Terapijske skupine čl. 75. KZ	3	1
UKUPNO	95	38
Drugo (mali rehabilitacijski programi)	55	26

Tijekom 2010. godine u posebne programe bilo je uključeno 150 maloljetnika od čega je 55 maloljetnika bilo uključeno u tzv. male rehabilitacijske programe, a na kraju godine 64 maloljetnika od kojih je 26 bilo uključeno u tzv. male rehabilitacijske programe .

Na dan 31.12.2010. godine od 113 maloljetnika koji su se zatekli na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod i kazne maloljetničkog zatvora, u posebne programe bilo je uključeno 38 maloljetnika, a 26 maloljetnika bilo je uključeno u male rehabilitacijske programe (ukupno 56% maloljetnika).

1.9.2.1. Tretman ovisnika

1.9.2.1.1. Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu

U ovaj posebni program uključuju se zatvorenici (upućeni na izvršavanje kazne zatvora) kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od alkohola te zatvorenici za koje se u postupku dijagnostike utvrđena ovisnost ili zlouporaba alkohola, odnosno kod kojih je alkohol kriminogeni faktor. Tretman ovisnosti kod ovih osoba često predstavlja središnji dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora te u slučaju odbijanja sudjelovanja zatvorenik neće ostvariti pogodnosti izlazaka, odnosno uvjetni otpust.

Tretman se u svim kaznionicama i nekim zatvorima provodi grupno, a u zatvorima u kojima nema uvjeta za grupni rad, provodi se individualno. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedine kaznionice, odnosno zatvora. Osim neposrednog izvoditelja (terapeuta) u tretman su uključeni i liječnik, psiholog, socijalni radnik, po potrebi psihijatar te drugi članovi timova tretmanskih skupina (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci). U okviru tretmana predviđeno je povezivanje s Klubom liječenih alkoholičara koji djeluje u prebivalištu ili boravištu zatvorenika radi osiguravanja kontinuiteta tretmana te pripreme poslijepenalnog prihvata.

Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu

TRETMAN OVISNIKA O ALKOHOLU	tijekom 2010. godine			na dan 31. prosinca 2010. godine		
	Izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	467	274	741	192	98	290
maloljetnici	3	3	6	3	1	4
UKUPNO	470	277	747	195	99	294

U posebni program tretmana ovisnika o alkoholu, tijekom 2010. godine bio je uključen 741 zatvorenik, što iznosi 9,76% svih zatvorenika koji su se tijekom godine nalazili na izvršavanju kazne zatvora. Od ukupnog broja zatvorenika uključenih u program, 63,02% uključeno je na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti.

Na dan 31.12.2010. godine u posebni program tretmana ovisnika bilo je uključeno ukupno 290 zatvorenika, odnosno 7,84% od ukupnog broja zatvorenika koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora.

Tijekom 2010. godine u posebni program tretmana ovisnika o alkoholu bilo je uključeno 6 osoba koje su izdržavale kaznu maloljetničkog zatvora, od čega su trojica imala izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti. Tijekom godine nije bilo odgajnika uključenih u ovaj posebni program.

Na kraju godine bila su 4 maloljetnika uključena u posebni program tretmana ovisnika o alkoholu (svi na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora).

1.9.2.1.2. Posebni program tretmana ovisnika o drogama

Ovisnici, odnosno osobe s drogom uzrokovanim poremećajima čine specifičnu kategoriju počinitelja kaznenih djela, odnosno zatvorenika. Iako je jedan dio njih primarno kriminaliziran, najveći broj osoba koje kaznu izvršavaju zbog zlouporabe droga, odnosno kaznenih djela povezanih sa zlouporabom, kaznena djela čini upravo kao izravnu ili neizravnu posljedicu tih poremećaja. Stoga je primjena posebnog programa tretmana ovisnika, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima u zatvorskom sustavu usmjerena na prevenciju ovisničkog, a time i kriminalnog recidiva.

Ovisnici se u program uključuju na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja ili odluke stručnog tima po provedenom dijagnostičkom postupku u Odjelu za dijagnostiku ili tijekom prijama. Neovisno o tome na koji način je zatvorenik uključen u poseban program, pristup i elementi programa su jednaki za sve ovisnike. U organizaciji i sadržaju programa rada s ovisnicima vodi se računa o kompatibilnosti s programima koji se provode u zajednici. Kod ovisnika naročito dolazi do izražaja element uključivanja u tretman u vlastitoj zajednici tijekom izdržavanja kazne, a naročito za vrijeme uvjetnog otpusta. Ovisnike o drogama se povezuje sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te organizacijama civilnog društva čija je registrirana djelatnost tretman ovisnosti.

U provedbi programa naglasak je stavljen na grupni oblik rada, a individualni se primjenjuje najčešće u kombinaciji s grupnim i tamo gdje nije organiziran grupni rad. Tamo gdje za to postoje uvjeti formirani su ogledni klubovi liječenih ovisnika (modificirana terapijska zajednica) i to je najčešće primjenjivana metoda. Ovaj, kao i drugi organizirani oblici grupnog rada sa zatvorenima najčešće obuhvaćaju postojanje terapijskog ugovora sa zatvorenikom, kontrolu apstinencije, savjetodavnu pomoć, radnu terapiju, organizirano provođenje slobodnog vremena zatvorenika ovisnika kao opće metode tretmana. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedine kaznionice, odnosno zatvora. U tretman i liječenje su osim neposrednog izvoditelja (terapeuta) najčešće uključeni i liječnik, psiholog, socijalni radnik, po potrebi psihijatar te drugi članovi timova tretmanskih skupina (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci). Liječenje ovisnika središnji je dio i njihovog zdravstvenog zbrinjavanja u koje su neposredno uključeni liječnik i psihijatar.

Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program

TRETMAN OVISNIKA O DROGAMA	tijekom 2010. godine			na dan 31. prosinca 2010. godine		
	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	781	836	1617	344	234	578
maloljetnici	3	76	79	3	30	33
UKUPNO	784	912	1696	347	264	611

U posebni program tretmana ovisnika, tijekom 2010. godine bilo je uključeno 1617 zatvorenika, odnosno 21,35% svih osoba koje su se tijekom 2010. godine nalazile na izvršavanju kazne zatvora. Tijekom godine, 48,3% ovisnika o drogama uključeno je u program na temelju izrečene sigurnosne mjere liječenja od ovisnosti.

Na dan 31.12.2010. godine u posebni program tretmana ovisnika bilo je uključeno ukupno 578 zatvorenika, odnosno 15,65% od ukupnog broja zatvorenika koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora.

Tijekom 2010. godine 79 maloljetnika koji su izdržavali odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod ili kaznu maloljetničkog zatvora bili su uključeni u dodatni stručni rad radi problema uzrokovanih zlouporabom droga, od čega su samo tri maloljetnika imala izrečenu sigurnosnu mjeru liječenja od ovisnosti, dok su ostali u tretman uključeni po odluci stručnog tima.

Na kraju godine 33 maloljetnika (3 s izrečenom mjerom obveznog liječenja) bila su uključena u dodatni stručni rad radi problema uzrokovanih zlouporabom droga,

1.9.2.2. Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama

U kontekstu tretmana ovisnika, valja napomenuti da je tijekom 2010. godine nastavljena provedba *Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja.*

Tijekom 2010. godine na razini Uprave za zatvorski sustav anketirano je ukupno 51 zatvorenika (od toga 38 zatvorenika, 1 maloljetnik i 12 zatvorenica), što je zamjetno

veći broj zatvorenika uključenih ovaj Projekt u odnosu na 2009.g. Porast broja zatvorenika je rezultat modifikacije imenovanog projekta u Kaznionici u Glini, a koja je provedena tijekom 2010. godine.

Anketirani su zatvorenici i zatvorenice u Kaznionici u Glini, Kaznionici u Požegi, Zatvoru u Puli i Zatvoru u Šibeniku. Od siječnja do listopada 2010. godine obavljeno je psihologijsko testiranje i profesionalno usmjeravanje prijavljenih zatvorenika.

Tijekom 2010.g. program prekvalifikacije ili doškoloavanja (za računalnog operatera) završilo je ukupno 37 zatvorenika (22 u Kaznionici u Glini, 10 u Zatvoru u Šibeniku te 5 u Zatvoru u Puli). Svi zatvorenici koji su uključeni u obrazovanje isto su uspješno završili.

Broj ovisnika obuhvaćenih obrazovanjem u Projektu resocijalizacije uvjetovan je financijskim mogućnostim, odnosno sredstvima koji su u Projektu osigurani za zatvorski sustav.

1.10. SAVJETOVALIŠTE ZA VIRUSNI HEPATITIS I HIV

Savjetovanište za virusne hepatitis i HIV ustrojeno je u suradnji Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Klinike za infektivne bolesti.

Savjetovanište djeluje u sklopu Zatvorske bolnice, a aktivnosti provodi stručni medicinski tim. Tijekom 2010.g. aktivnosti su provođene u Zatvorskoj bolnici, zatvorima u Osijeku, Zadru, Gospiću, Požegi, Šibeniku, Splitu i Puli te u kaznionicama u Požegi i Valturi. Djelatnici Savjetovaništa održali su 22 edukativna predavanja za oko 450 zatvorenika, obavljena su 522 savjetodavna razgovora, izvađen je 191 uzorak krvi za testiranje, a izvršeno je i 390 testiranja oralnim testovima na anti HCV i anti HIV. Aplicirano je 89 doza cjepiva protiv virusnog B hepatitisa (cjepivom koje je dobiveno od Epidemiološkog Zavoda, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo). Također je aplicirano 50 doza Interferona dobivenog po odobrenju komisije Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, a obavljen je i predterapijski postupak za liječenje kronične HCV infekcije za 10 oboljelih zatvorenika.

Savjetovanište je obavljalo i veći dio posla iz kruga preventivnih, edukacijskih i dijagnostičkih aktivnosti.

1.10.1. Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja - PRIKIP.

Prva primjena posebnog programa tretmana počinitelja seksualnih delikata započela je u formi pilot programa koji se od 2005. godine kontinuirano provodi u Kaznionici u Lepoglavi pod voditeljstvom vanjskog suradnika psihijatra. Zbog mogućeg izbjegavanja uključivanja u program koji bi u svom nazivu jasno ukazivao da se radi o tretmanu seksualnih delinkvenata te uopće radi izbjegavanja dodatne stigmatizacije počinitelja seksualnih delikata, program se provodi pod neutralnim nazivom „Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja“ - PRIKIP. Temelji na modificiranom obliku kognitivno-bihevioralne terapije, a njime su obuhvaćeni muški zatvorenici koji imaju teškoće s kontrolom seksualnog nagona. Uključivanje u program je dragovoljno, a trajanje programa je 10 mjeseci po skupini zatvorenika.

U okviru nizozemskog bilateralnog programa pomoći MATRA, 2007. godine eksperti iz nizozemskog zatvorskog sustava i probacije proveli su edukaciju službenika tretmana iz hrvatskih kaznionica i zatvora za rad sa seksualnim prijestupnicima. Nizozemski model procijenjen je u potpunosti primjenjivim u hrvatskom zatvorskome sustavu, a ispostavilo se i kako ima brojne zajedničke elemente s postojećim programom koji se i ranije provodio u Kaznionici u Lepoglavi.

Sukladno navedenom, u Kaznionici u Lepoglavi nastavljeno s provedbom postojećeg programa modificiranog u skladu s novim spoznajama, znanjima i vještinama usvojenim edukacijom provedenom u sklopu MATRA programa, a grupni tretman seksualnih delinkvenata po nizozemskom modelu provodi se još u Kaznionici u Glini.

Tijekom 2010. godine u PRIKIP su bila uključena 44 zatvorenika (12 više nego 2009. godine), a 31.12.2010. godine bilo je uključeno 13 zatvorenika.

1.10.2. Trening kontrole agresivnog ponašanja - ART

Posljednjih nekoliko godina u zatvorskome sustavu došlo je do povećanja svijesti o potrebi uvođenja posebnih programa tretmana «nasilnih» delinkvenata radi poboljšanja uvjeta života u kaznionicama i zatvorima, redukcije stope recidivizma i povećanja kvalitete života navedenih počinitelja, odnosno njihovih obitelji i šire socijalne zajednice nakon otpuštanja zatvorenika na slobodu. Kako bismo službenicima zatvorskog sustava omogućili adekvatne preduvjete za rad s nasilnim zatvorenicima, kroz nizozemski bilateralni program pomoći MATRA realiziran je projekt *Tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela s elementima nasilja u zatvorima i kaznionicama*, kroz koji je osigurana edukacija službenika. Ovim programom službenici tretmana educirani za provedbu ART treninga (*Aggression Replacement Training* – Trening kontrole agresivnog ponašanja). Trening obuhvaća tri komponente: socijalne vještine, moralno rezoniranje i kontrolu ljutnje, a provodi se u malim grupama (do 8 zatvorenika) u trajanju od oko tri mjeseca. Tijekom 2010. godine ART se provodio u 5 kaznionica i 2 zatvora, a uključeno je ukupno 56 zatvorenika.

1.10.3. Počinitelji kaznenih djela u prometu

Osobe osuđene na kaznu zatvora zbog počinjenog kaznenog djela iz prometa najčešće nisu visoko kriminalizirane ni visoko sigurnosno rizične te kaznu zatvora u pravilu izvršavaju u poluotvorenim i otvorenim uvjetima. Zbog relativno velikog broja ovakvih zatvorenika koji, iako često nekriminalizirani, iskazuju brojne poteškoće izravno ili neizravno povezane s počinjenjem djela, ustrojen je posebni programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu.

Program tretmana zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa djeluje na četiri osnovna područja: poznavanje prometnih propisa, uzročnost i pojavnici oblici prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na alkoholiziranost i promet), posljedice prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na ozljede u prometu i prvu pomoć) te prometna psihologija i kultura.

U 2010.g. program se provodio u Kaznionici u Lipovici, Kaznionici u Valturi, a pokrenut je kao novina i na poluotvorenom odjelu Zatvora u Zagrebu, a ukupno je bilo uključeno 197 zatvorenika što je za 90 više nego prethodne godine.

1.10.4. Zatvorenici oboljeli od PTSP-a

Nakon Domovinskog rata u zatvorima i kaznionicama su se zbog počinjenih kaznenih djela počeli pojavljivati i zatvorenici hrvatski branitelji s izraženim simptomima posttraumatskog stresnog poremećaja. S obzirom na simptome koje ovaj poremećaj nosi sa sobom, osim tegoba koje nepovoljno djeluju na kvalitetu života samih oboljelih osoba, one na određeni način predstavljaju i rizičnu skupinu u društvu. Posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a pokrenut je najprije u Kaznionici u Lepoglavi, a danas se provodi grupno u 6 kaznionica te individualno u zatvorima.

Uključivanje u posebni program određuje se pojedinačnim programom izvršavanja kazne na temelju postavljene dijagnoze, preporuke Odjela za dijagnostiku i programiranje i/ili procjenu Stručnog tima Kaznionice. Po sličnome modelu kao u slučaju posebnog programa tretmana ovisnika o drogama ili alkoholu, i zatvorenike s dijagnosticiranom PTSP-om upućuje se na nastavak liječenja i praćenja, najčešće k liječnicima kod kojih su se liječili i prije dolaska na izdržavanje kazne.

Tijekom 2010. godine u posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a bilo je uključeno 280 zatvorenika (65 manje nego 2009.g.). Broj zatvorenika koji zahtijevaju uključivanje u ovaj program u odnosu na početak njegove provedbe kontinuirano opada što je i razumljivo obzirom na protok vremena od završetka Domovinskog rata.

1.10.5. Terapijske skupine – čl. 75. KZ

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu organizirane su tzv. *Terapijske skupine* – posebni program tretmana usmjeren na zatvorenike (i maloljetnike) kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja iz članka 75. KZ. Osim u Zatvorskoj bolnici, terapijske skupine održavaju se i u kaznionicama u Lepoglavi, Glini, Požegi i Valturi. U terapijske skupine je tijekom 2010.g. bilo uključeno 215 zatvorenika i 3 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja.

1.10.6. Mali rehabilitacijski programi

U zatvorskom sustavu provode se i neki programi tretmana zatvorenika i maloljetnika koji nisu usmjereni izravno na dinamičke kriminogene čimbenike, no utječu na osobni rast i razvoj kroz edukaciju i razvijanje različitih životnih i socijalnih vještina.

Tako se u nekim kaznionicama provode komunikacijske radionice, a u odgojnom zavodu radionice osobnog rasta i razvoja po principima realitetne terapije, neurolingvističkog programiranja te geštalt terapije.

U male rehabilitacijske programe tijekom 2010. godine bilo je uključeno 99 zatvorenika i 55 maloljetnika.

1.10.7. Odgovorno roditeljstvo

Ministarstvo pravosuđa je s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti 15. svibnja 2010. sklopilo Sporazum o suradnju u provedbi Projekta Odgovorno roditeljstvo. Tijekom 2009. godine dogovorena je suradnja između Uprave za zatvorski sustav i Uprave za obitelj Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti na pružanju psihosocijalne pomoći roditeljima maloljetne djece u zatvorima i kaznionicama.

Svrha projekta je unaprijediti i proširiti sustav potpore obitelji, osigurati preduvjete za unaprjeđenje obiteljskih odnosa i stvaranje pozitivne obiteljske atmosfere, naglasiti i održati roditeljsku ulogu osoba na izdržavanju kazne zatvora, ublažiti negativne posljedice izdvojenosti roditelja iz obitelji te osigurati preduvjete za unaprjeđenje socijalnih i emocionalnih odnosa zatvorenika i članova njihovih obitelji.

Pilot projekt *Odgovorno roditeljstvo* tijekom 2010. proveden je u suradnji s Obiteljskim centrima pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u zatvorima u Rijeci, Splitu, Varaždinu i Sisku. Projektom je bilo obuhvaćeno 75 zatvorenika navedenih zatvora te indirektno 92 njihove maloljetne djece. U 2011.g. po istom modelu planira se provedba programa *Odgovorno roditeljstvo* u 6 kaznionica i 14 zatvora.

1.11. SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA

U svrhu podizanja kvalitete provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, osobito u situaciji nedostatnog broja službenika tretmana te njihove posljedične opterećenosti poslom, zatvorski sustav je otvoren prema suradnji s različitim institucijama te organizacijama civilnog društva, između ostalog i u segmentu provedbe posebnih programa u zatvorima i kaznionicama.

U slučaju ovisnika o drogama postoji suradnja s županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti te organizacijama civilnog društva s kojima se zatvorenika povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenik nastavlja tretman nakon otpusta.

Tamo gdje nije moguće organizirati provođenje posebnog programa u okviru poslova odjela tretmana potiče se uspostavljanje suradnje s organizacijama civilnog društva iz lokalne zajednice i na način da se ovaj program provodi u zatvoru. Prednost je ove suradnje i u tome što savjetovanje i praćenje zatvorenika zadržava kontinuitet i nakon otpusta, a kroz ovakav pristup moguće je u tretman i savjetovanje uključiti obitelj ili drugu osobu koja će ovisniku pružati potporu u apstinenciji i promjeni stila života. Na ovaj je način tijekom 2010. godine ostvarena suradnja u tretmanu i poslijepenalnom prihvatu ovisnika s udrugama: *Terra* u zatvorima u Rijeci i Puli, *Institut* u Zatvoru u Puli, *Stijena* u kaznionicama u Glini, Lepoglavi i Požegi te *Ne-ovisnost* u Zatvoru u Osijeku, kao i suradnja s županijskim centrom za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti u zatvorima u Dubrovniku i Požegi.

U segmentu tretmana ovisnika, osobito ističemo suradnju s Domom za ovisnike Zajednica Susret, s kojom je 2009. godine sklopljen novi sporazum: *Sporazum o suradnji na projektu psihosocijalne rehabilitacije zatvorenika-ovisnika tijekom uvjetnog otpusta*. Suradnja se odvija na razini cijelog zatvorskog sustava, a osobito u Kaznionici u Glini i u Odjelu za zatvorenice u Kaznionici u Požegi. Tijekom 2010.

godine, na temelju Sporazuma, na uvjetni otpust u Dom za ovisnike Zajednica Susret otpuštena su dva zatvorenika, a ukupno 5 zatvorenika od sklapanja sporazuma.

Tretman ovisnika o alkoholu tradicionalno je dobro povezan i naslonjen na rad udruga Klubova liječenih alkoholičara s kojima se zatvorenika povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenik nastavlja tretman nakon otpusta. Mreža KLA jedna je od najrasprostranjenijih mreža, što osigurava nastavak tretmana u mjestu prebivališta, odnosno boravišta za velik broj zatvorenika ovisnika o alkoholu nakon otpusta.

U okviru programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu također je uspostavljena suradnja s vanjskim partnerima: Hrvatskim autoklubom, Hrvatskim psihološkim društvom-Sekcija za prometnu psihologiju, Udrugom prometnih žrtava Hrvatske te s Ministarstvom unutarnjih poslova.

U radu Savjetovališta za virusne hepatitis i HIV povremeno je ostvarivana suradnja sa Hrvatska udrugom oboljelih od HIV-a kroz provođenje edukacija u zatvorima i kaznionicama.

1.12. POGODNOSTI ZATVORENIKA

Pogodnosti predstavljaju skup poticajnih mjera usmjerenih na smanjivanje negativnih učinaka zatvaranja i poticanje u ostvarivanju programa izvršavanja radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora.

One se sastoje od ublažavanja uvjeta unutar kaznionice, odnosno zatvora te češćih dodira s vanjskim svijetom.

Pogodnosti razvrstavanja na odjel s blažim uvjetima unutar kaznionice i zatvora mogu se koristiti samo u sklopu kaznionica i zatvora u kojima su ustrojeni Odjeli s blažim uvjetima - u Kaznionici u Lepoglavi (poluotvoreni i otvoreni odjel), Kaznionici u Požegi-odjelu za žene (poluotvoreni i otvoreni odjel), Kaznionici u Lipovici-Popovači (otvoreni odjel), Zatvoru u Gospiću (poluotvoreni i otvoreni odjel), i Zatvoru u Zagrebu (poluotvoreni odjel) .

Zatvorenici osuđeni na kaznu maloljetničkog zatvora ove pogodnosti mogu koristiti u Poluotvorenom odjelu Kaznionice u Požegi.

O pogodnosti upravitelj donosi odluku na temelju procjene uspješnosti programa izvršavanja. Prilikom odlučivanja o pogodnosti upravitelj se vodi načelom individualizacije izvršavanja kazne.

Tijekom 2010. godine upravitelji su zatvorenicima odobrili ukupno 391 pogodnosti razvrstavanja u odjel s blažim uvjetima i to: iz zatvorenih u poluotvorene uvjete 262 pogodnosti, iz poluotvorenih u otvorene uvjete 129 pogodnosti.

Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2010.godine

VRSTE POGODNOSTI		br. zatvorenika koji su koristili pogodnosti	broj iskorištenih pogodnosti	broj zlouporaba pogodnosti
Pogodnosti izvan kaznenog tijela	izlazak s posjetom	1086	3618	4
	izlazak bez posjete	292	384	3
	vikend izlazak	1877	11443	55
	izvanredni dopust	463	809	4
	godišnji odmor izvan kaznenog tijela	552	882	5
Pogodnosti u kaznenom tijelu	produžena posjeta	712	1587	0
	slobodna posjeta (bez nadzora)	1038	8222	0
	posebne nagrade	122	181	0

Tijekom 2010. godine 1086 zatvorenika je koristio izlazak s posjetom koji su ukupno iskoristili 3618 izlazaka, a od kojih je evidentirano 4 zlouporabe. 292 zatvorenika koristilo je izlazak bez posjetitelja, a isti su ostvarili 384 izlaska, odnosno pri tome nisu napravili niti jednu zlouporabu i na vrijeme i uredno su se javili na daljnje izvršavanje kazne zatvora. Vikend izlazak koristila su 1877 zatvorenika koji su ukupno iskoristili 11443 pogodnosti, od kojih su u 55 slučajeva zabilježene zlouporabe istih. Izvanredni dopust koristilo je 463 zatvorenika kroz ukupno iskorištenih 809 izlazaka, a pri čemu je evidentirano 4 zlouporabe istih.

Godišnji odmor izvan kaznionice i zatvora koristila su 552 zatvorenika, i to u 882 navrata, pri čemu je evidentirano 5 zlouporaba.

Zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela

godina	2007.	2008.	2009.	2010.
broj pogodnosti izvan kaznenog tijela	12892	15799	16812	17455
broj i postotak zlouporaba	119 0,9 %	146 0,7%	72 0,4%	71 0,4%

Pogodnosti u kaznenom tijelu kroz produženu posjetu koristilo je 712 zatvorenika i to u 1587 navrata. Slobodnu posjetu (bez nadzora) koristilo je 1038 zatvorenika i to u 8222 navrata. Dok su posebne nagrade dobila 122 zatvorenika. Također u niti jednom slučaju kod pogodnosti unutar kaznenog tijela nisu zabilježene zlouporabe.

1.13. PREMJEŠTAJI ZATVORENIKA

Tijekom 2010. godine zaprimljeno je 1022 prijedloga za premještaj zatvorenika. Povjerenstvo za premještaje riješilo je pozitivno 834 prijedloga. Najveći broj zatvorenika premješten je u zatvorene uvjete (iz drugih zatvorenih, poluotvorenih ili otvorenih uvjeta), a 1/3 premještena je u poluotvorene i otvorene. Temeljni kriteriji za premještaj zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja su rezultati provedbe programa izvršavanja kazne, sigurnosna procjena, procjena vjerojatnosti zlouporabe blažih uvjeta izdržavanja kazne, odnosno sigurnost zajednice.

O premještanju na izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor odlučuje Središnji ured na prijedlog upravitelja kaznionice ili zatvora gdje zatvorenik izdržava kaznu. Premještaji su uvjetovani sigurnosnim, organizacijskim i tretmanskim razlozima. Upravitelj kaznionice ili zatvora obvezno razmatra mogućnost premještaja u odjel ili kaznionicu s blažim uvjetima nakon izdržane polovice kazne, a nakon toga svakih šest mjeseci. Tijekom 2010.godine zatvorenici su premješteni iz svih spomenutih razloga. Radi prenapučenosti smještajnih kapaciteta kaznionica i zatvora, česti su bili premještaji iz organizacijskih, ali i sigurnosnih razloga zbog nemogućnosti provođenja pojedinačnog programa u postojećim uvjetima. U manjem broju slučajeva premješteni su i pritvorenici, uz suglasnost nadležnog suda. Tijekom 2010. godine je premješteno 834 zatvorenika i 37 pritvorenika što ukupno iznosi 871.

1.14. TRANSFER ZATVORENIKA

Republika Hrvatska potpisnica je Konvencije o transferu osuđenih osoba s dodatnim Protokolom. U skladu s Konvencijom Republika Hrvatska prihvaća izvršavanje kazne zatvora izrečene u drugoj državi državljanima Republike Hrvatske pa je tako u 2010. godini 5 zatvorenika premješteno na izdržavanje kazne iz inozemstva u Republiku Hrvatsku.

Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2010. godine

TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene		Muški	Žene
U državu	BIH	4		Monako	1	
	Bugarska	2		Njemačka	3	1
	Francuska	1		Rumunjska	1	1
	Italija	1		Slovenija	1	
	Kosovo	1		Srbija	2	
	Mađarska	2		Švicarska	1	
	Moldavija	1				
Iz države	Grčka	1		Slovenija	1	
	Norveška	1				
	Njemačka	1	1			
SVEUKUPNO					28	

Stranim državljanima omogućava se prijenos izvršavanja kazne zatvora izrečene od suda Republike Hrvatske u njihovu matičnu državu. U 2010. godini 23 zatvorenika transferirana su u matičnu državu radi nastavka izdržavanja kazne zatvora.

1.15. UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA

Tijekom 2010. godine Povjerenstvo za uvjetni otpust održalo je u kaznionicama i zatvorima u 28 radna dana ukupno 32 sjednica na kojima je odlučeno o 1315 podnesenih molbi ili prijedloga za uvjetni otpust.

Povjerenstvo je usvojilo 731 molbu ili 56,0% , a odbilo je 227 ili 17,00 % molbi, odnosno prijedloga. Zbog nepostojanja formalno pravnih pretpostavki odbačeno je 20 ili 1,6 % molbi dok je rješavanje molbi 198 ili 15,00 % odgođeno (zbog potrebe

dopune liječničke dokumentacije, pribavljanje izvješća centra za socijalnu skrb, okončanja kaznenog postupka, preuranjenosti ili drugih razloga). Povjerenstvo je 139 molbi ili 11,00 % prosljedilo na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora. Treba istaknuti da su odgođene i prosljeđene molbe u pravilu naknadno pozitivno rješenje, što postotak pozitivno riješenih molbi za uvjetni otpust u 2010. godini povećava na ukupno gotovo 82,0 %.

Ovako veliki broj uvjetnih odobrenih od strane Povjerenstva za uvjetni otpust je važan pokazatelj uspješne primjene rehabilitacijskog i resocijalizacijskog penološkog modela u izvršavanju kazne zatvora u Republici Hrvatskoj, koji se osnažuje i činjenicom da je tijekom 2010. godine bio vrlo mali broj opoziva, koji iznosi manje od 1 %.

Posebno je potrebno naglasiti važnost uvjetno otpusta u kontekstu trajne prekapacitiranosti zatvorskog sustava te činjenice da se institut pomilovanja i izvanrednog ublažavanja kazne primjenjuje na zanemariv broj zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora.

Institut uvjetnog otpusta je tijekom dugog niza godina, a poglavito od 2001. godine kada je Zakon o izvršavanju kazne zatvora institut uvjetnog otpusta koncipirao na novi i jedinstven način, uz istovremeno uvođenje instituciji suca izvršenja, sačuvao svoju poziciju i važnost kao jedan od relevantnih, konstantnih, nezaobilaznih i mjerljivih/provjerljivih penološki instrument, koji valorizira rezultate postignute u tretmanu zatvorenika tijekom izvršavanja kazne zatvora, a koji se kroz individualizirani tretman provode u penalnom sustavu kroz opće i posebne programe u kaznionicama i zatvorima.

1.15.1. Uvjetni otpusti iz nadležnosti upravitelja

Na temelju odluke upravitelja iz zatvora je uvjetno otpušten ukupno 1087 zatvorenik na uvjetni otpust u trajanju do dva mjeseca što čini 38,9% od ukupno otpuštenih zatvorenika tijekom godine po svim osnovama.

Zbrajajući uvjetno otpuštene po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust i po odlukama upravitelja kaznionica i zatvora ukupno je po osnovi uvjetnog otpusta otpušteno čak 64,9% zatvorenika, u odnosu na sve ostale osnove otpuštanja.

1.15.2. Pilot projekt nadziranih uvjetnih otpusta

U sklopu nastavka aktivnosti na projektu ustrojavanja Probacijske službe u Republici Hrvatskoj, tijekom 2009. godine pokrenut je SPF (The Strategic Programme Fund) Projekt „Transitional Support for the Development of Probation Service in Croatia“, koji od rujna 2009. do travnja 2010. godine, provodi Središnji ured Uprave za zatvorski sustav uz potporu engleskih eksperata i Vlade Velike Britanije te uz suradnju Uprave za probaciju i podršku, žrtvama i svjedocima Ministarstva pravosuđa.

U pilotiranje probacijskih poslova vezanih uz nadzor osuđenika tijekom uvjetnog otpusta uključene su Kaznionice u Lepoglavi i Kaznionica u Lipovici- Popovači.

Za potrebe pripreme uvjetnog otpusta za sjednice u ožujku 2010. godine primijenjen je instrument za procjenu rizika i tretmanskih potreba zatvorenika SPP

(Sustav za procjenu počinitelja - modificirana verzija engleskog instrumenta OASys), te su pribavljena izvješća probacijskih službenika s terena o uvjetima za poslijepenalni prihvati i reintegraciju zatvorenika u zajednicu. Ukupno je u obje kaznionice u Projekt uključeno 7 zatvorenika iz Kaznionice u Lepoglavi i 11 iz Kaznionice u Lipovici-Popovači koji u projektu sudjeluju dragovoljno. Zatvorenike će tijekom uvjetnih otpusta nadzirati probacijski službenici i o tome izvještavati Upravu za probaciju i suca izvršenja.

1.16. PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA

Temeljna ljudska prava propisana su Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim aktima, te Zakonom o izvršavanju kazne zatvora: smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, zaštita osobnosti i tajnosti osobnih podataka, prehrana u skladu sa zdravstvenim standardima, rad, izobrazba, stručna pravna pomoć i pravno sredstvo za zaštitu prava, zdravstvena zaštita i zaštita majčinstva, dodir s vanjskim svijetom, boravak na otvorenom prostoru najmanje 2 sata dnevno, kontakt s odvjetnikom, vjeroispovijedanje, vjenčanje u kaznionici, odnosno zatvoru, glasovanje na općim izborima i dr. Zabranjena je diskriminacija zatvorenika po bilo kojoj osnovi. Ograničavanje zatvorenika u temeljnim pravima dopušteno je samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora, odnosno iz razloga održavanja reda i sigurnosti i u postupku propisanom Zakonom.

Zaštita prava zatvorenika propisana je Zakonom o izvršavanju kazne zatvora i u nadležnosti je suca izvršenja. Ostvaruje se podnošenjem žalbe ili pritužbe sucu izvršenja.

U 2010. godini podnesene su 217 žalbe nadležnom sucu izvršenja i to 84 zbog uskrate ili ograničenja prava propisanog Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, te 133 žalbe zbog odluke o stegovnoj odgovornosti. Za razliku od 2009. godine to je povećanje za 133 žalbi.

Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika u 2010. godini

ŽALBE SUCU IZVRŠENJA	uskrate ili ograničenja prava				odluka o stegovnoj mjeri								naknada štete		ukupno žalbi			
	potvrđeno		odbačeno		ukinuto		preinačeno		Potvrđeno		odbačeno		potvrđeno		M	Ž		
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž						
Kaznionica u Glini					4							9					13	
Kaznionica u Lepoglavi	44		10		4		53		41		5						157	
Kaznionica u Lipovici			1														1	
Kaznionica u Požezi									5	63							5	3
Kaznionica u Turopolju			3														3	
Zatvor u Bjelovaru			15														15	
Zatvor u Gospiću					1				2								3	
Zatvor u Osijeku					1												1	
Zatvor u Puli-Pola	4		6														10	
Zatvor u Rijeci	1																1	
Zatvor u Sisku					1				3								4	
Zatvor u Zadar									1								1	
UKUPNO	49	0	35	0	11	0	53	0	52	3	14	0	0	0	0	0	214	3

Protiv rješenja suca izvršenja zatvorenik može podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. U 2010. godini podneseno je 58 žalbi što je jedna manje nego u 2009. godini. Sudsko vijeće potvrdilo 45 odluka suca izvršenja, četiri rješenja su ukinuta dok je devet žalbi odbačeno.

Protiv navedenog rješenja suca upravitelji također mogu podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. Tako su u 2010. godini podnesene četiri žalbe. Po jedna žalba upravitelja Zatvora u Gospiću i Zatvora u Karlovcu te dvije žalbe upravitelja Kaznionice u Lepoglavi. Sudsko vijeće je tri odbacilo, a jednu preinačilo.

Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi na rješenja suca izvršenja u 2010. godini

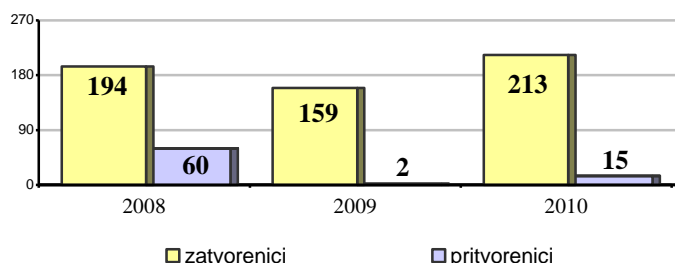
ŽALBE SUDSKOM VIJEĆU	ZATVORENICI									
	ukupno podneseno žalbi		rješenje sudskog vijeća							
			ukinuto		preinačeno		potvrđeno		odbačeno	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Kaznionica u Lepoglavi	26		4				22			
Kaznionica u Požegi		3						3		
Kaznionica u Valturi	2						1		1	
Zatvor u Bjelovaru	4								4	
Zatvor u Gospiću	22						19		3	
Zatvor u Osijeku	1								1	
UKUPNO	55	3	4	0	0	0	42	3	9	0

1.17. PRITUŽBE ZATVORENIKA I PRITVORENIKA

Radi zaštite temeljnih ljudskih prava, zatvorenici imaju pravo pritužiti se i Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa koji obavlja nadzor nad radom i postupanjem sa zatvorenicima. U odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu ili izobrazbu, zatvorenici se mogu pritužiti i nadležnim ministarstvima.

Također, zatvorenici imaju pravo podnositi pritužbe i pučkom pravobranitelju, pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, pravobraniteljici za djecu, te međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska članica. Zatvorenicima se jamči tajnost dopisivanja s tijelima državne vlasti, pravobraniteljima i navedenim međunarodnim organizacijama.

Pritužbe zatvorenika i pritvorenika

Tijekom 2010. godine podnesene su 228 pritužbe na: Kaznionicu u Glini 9, Kaznionicu u Lepoglavi 52, Kaznionicu u Požegi 17, Kaznionicu u Turopolju 2, Zatvorsku bolnicu 9, Zatvor u Bjelovaru 6, Zatvor u Dubrovniku 3, Zatvor u Gospiću

9, Zatvor u Karlovcu 3, Zatvor u Osijeku 8, Zatvor u Požegi 6, Zatvor u Puli 19, Zatvor u Rijeci 7, Zatvor u Sisku 16, Zatvor u Splitu 14, Zatvor u Šibeniku 5, Zatvor u Varaždinu 2, Zatvor u Zadru 5, Zatvor u Zagrebu 33 te Zatvor u Zagrebu – Odjel za dijagnostiku 3.

228 pritužbe zatvorenika odnosile su se prvenstveno na:

- postupanje službenika 96,
- zdravstvenu zaštitu 72,
- uvjeti smještaja 49,
- rad sudbene vlasti 23,
- stegovni postupak 21,
- neodobravanje pogodnosti 20,
- nepredlaganje premještaja u blaže uvjete izvršavanja 17,
- neomogućavanje rada 16,
- uskrate telefoniranja 11,
- postupanje drugih zatvorenika 11 i dr.

U povodu pritužbi Središnji ured Uprave za zatvorski sustav utvrdio je da je 59,6% pritužbi zatvorenika neosnovano, a 24,8% osnovano. U 15,6% postupaka utvrđeno je nenadležnost u postupanju, od čega je 3,7% proslijeđeno nadležnom županijskom odvjetništvu, USKOK-u, MUP-u, Hrvatskom saboru, Vrhovnom sudu RH, Upravi za organizaciju pravosuđa Ministarstva pravosuđa te sucu izvršenja nadležnog županijskog suda.

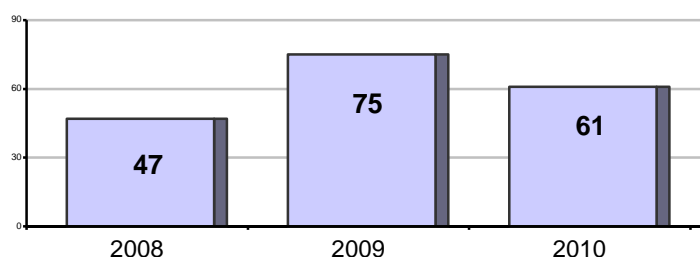
Osnovane pritužbe odnosile su se na:

- uvjete smještaja,
- zlostavljanje od strane drugih zatvorenika,
- pritužbe na premještaj jer su smatrali da ispunjavaju uvjete na raspored u blaže – poluotvorene uvjete u Kaznionici u Lepoglavi,
- dužine boravka u Odjelu za dijagnostiku u Zatvoru u Zagrebu,
- u zatvorima se nalaze zatvorenici koji izdržavaju kaznu zatvora dužu od šest mjeseci,
- te po jedna pritužba na neadekvatno opremljen prostor stacionara, smještaj u sobu s pušačima i postupanje službenika.

1.18. ZAHTJEVI ZATVORENIKA I PRITVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE

Svaki zatvorenik kojem je nezakonito uskraćeno neko pravo ili je bio izložen bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, ima pravo na naknadu štete.

Zahtjevi zatvorenika i pritvorenika za naknadu štete

Tijekom 2010. godine zaprimljeno je 61 zahtjeva za naknadu štete od strane zatvorenika. Najviše zahtjeva za naknadom štete odnosi se na uvjete smještaja.

Devet zatvorenika podnositelja zahtjeva za naknadu štete nije navelo iznos koji potražuje s osnova naknade štete, jedan zatvorenik je zatražio naknadu štete po danu izdržavanja kazne, a ostali zatvorenici potražuju ukupno 6,740.790,00 kn i 100.000,00€.

Dvojica zatvorenika zbog utvrđene nesposobnosti za rad potražuju mirovinu u iznosu od 2.800,00 kn do 3.300,00 kn odnosno, rentu u iznosu od 7.000,00 kn

Osamnaest zahtjeva zatvorenika za naknadu štete nije u nadležnosti Uprave za zatvorski sustav jer se u predmetu radilo o radu suda, neosnovanog pritvaranja, neosnovanog lišenja slobode i slično pa je proslijeđeno na nadležno postupanje.

Od 61 zahtjeva za naknadu štete 14 se odnosilo na pritvorenike, 52 na zatvorenike te jedan zahtjev bivšeg zatvorenika (povećanje rente).

Naknade štete zatvorenika tijekom 2010. godine

NAKNADE ŠTETE	Broj zahtjeva	NAKNADE ŠTETE	Broj zahtjeva
Zatvorska bolnica u Zagrebu	1	Zatvor u Bjelovaru	1
Kaznionica u Glini	2	Zatvor u Karlovcu	1
Kaznionica u Lepoglavi	19	Zatvor u Požezi	2
Kaznionica u Lipovici-Popovači	1	Zatvor u Puli	2
		Zatvor u Sisku	1
Kaznionica u Požezi	2	Zatvor u Varaždinu	1
KPD Stara Gradiška	1	Zatvor u Zadru	1
Odjel za dijagnostiku	1	Zatvor u Zagrebu	7
UKUPNO	27		16
SVEUKUPNO			43

1.19. STEGOVNI PRIJESTUPI

1.19.1. Zatvorenici

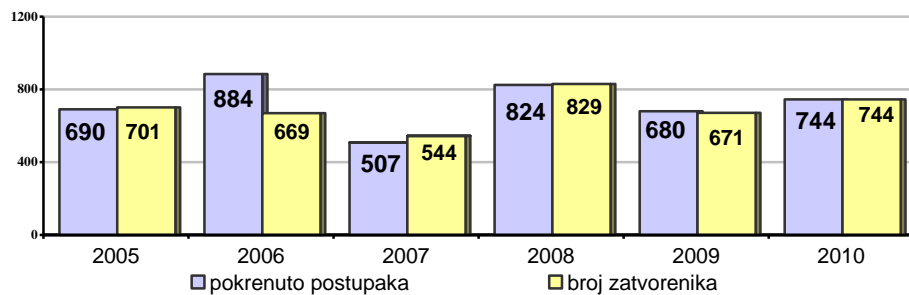
Stegovna odgovornost zatvorenika propisana je Zakonom o izvršavanju kazne zatvora kao lakša ili teža. Postupak i odluka o stegovnoj odgovornosti i izricanje stegovne mjere u nadležnosti je upravitelja, a protiv odluke upravitelja zatvorenik ima pravo žalbe sucu izvršenja, odlučuje o stegovnoj odgovornosti zatvorenika te izriče stegovnu mjeru.

Stegovne mjere su:

- ukor,
- ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja novcem u kaznionici, odnosno zatvoru do tri mjeseca,
- uskrata pojedinih ili svih pogodnosti iz članka 130. ovoga Zakona do tri mjeseca protekom kojeg roka se pogodnosti mogu odobravati postupno ovisno o uspješnosti u provođenju programa izvršavanja,
- upućivanje u samicu do dvadeset jedan dan u slobodno vrijeme ili tijekom cijeloga dana i noći.

Protiv odluke upravitelja o utvrđenoj odgovornosti i izrečenoj stegovnoj mjeri zatvorenik ima pravo žalbe sucu izvršenja.

Lakši stegovni prijestupi zatvorenika

Najviše lakših stegovnih mjera izrečeno je za:

- posjedovanje ili uzimanje lijeka bez posebnog odobrenja – 269
- vrijeđanje, prijetnja ili neprimjerno ponašanje – 129
- boravak u prostoru u kojem se prema dnevnom rasporedu ne bi trebao nalaziti - 80
- posjedovanje ili korištenje nedopuštenih stvari, uključujući novac – 78

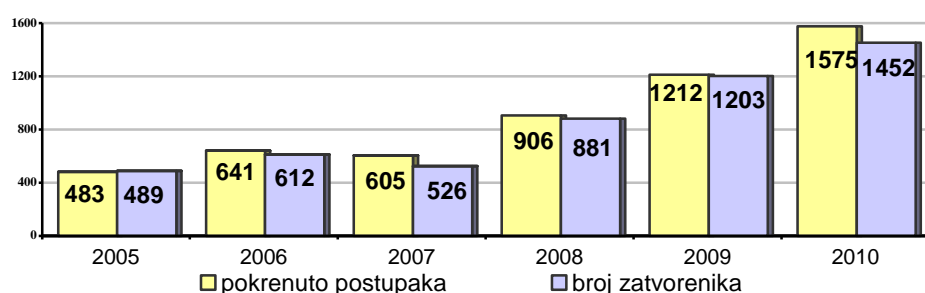
Lakši stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2010. godine

LAKŠI STEGOVNI PRIJESTUPI ZATVORENIKA U 2010. GODINI	ukupno pokrenutih postupaka		broj zatvorenika protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		zastara		nedovršeni		izrečene stegovne mjere					
											ukor		ograničenje ili privremena uskrata raspolaganja novcem		uskrata pojedinih ili svih pogodnosti	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	727	17	727	17	48	0	17	0	79	0	269	10	328	7	22	0

Najviše pokrenuto postupaka bilo je u:

- Kaznionici u Lepoglavi – 501,
- Zatvoru u Zagrebu – 35,
- Zatvor u Puli – 33,
- Kaznionica u Požegi – 30,
- Kaznionici u Lipovici-Popovači – 27,
- Kaznionici u Glini – 27

Teži stegovni prijestupi zatvorenika

Najviše težih stegovnih mjera izrečeno je za:

- posjedovanje ili uzimanje bilo kojeg opojnog ili psihoaktivnog sredstva ili alkohola – 474,
- odbijanje izvršavanja zakonite naredbe ovlaštenih službenih osoba – 295,
- tjelesni napad na bilo koju osobu – 211

Teži stegovni prijestupi zatvorenika tijekom 2010. godine

TEŽI STEGOVNI PRIJESTUPI ZATVORENI KA U 2009. GODINI	ukupno pokrenuti h postupak a		broj zatvoreni ka protiv kojih su pokrenuti postupci		oslobođeno		zastara		nedovršeni		izrečene stegovne mjere									
											ukor		ograničenj e ili privremen a uskrata raspolagan ja novcem		uskrata pojedinih ili svih pogodno sti		upućivanje u samicu			
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	153 8	3 7	141 8	3 4	5 4	1	5 5	0	15 6	0	27 2	5	146	16	335	0	25	0	51 1	1 2

Najviše pokrenuto postupaka bilo je u:

- Kaznionici u Lepoglavi – 625,
- Kaznionici u Glini – 378,
- Zatvoru u Puli – 96,
- Kaznionici u Požeji – 72,
- Zatvoru u Osijeku – 58.

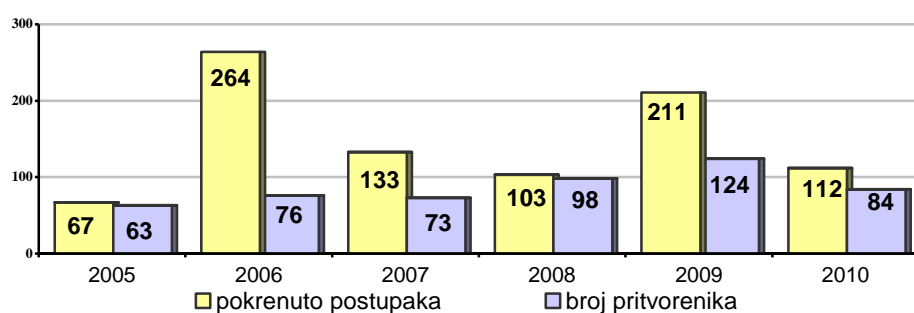
1.19.2. Pritvorenici

Odgovornost zbog stegovnih prijestupa propisana je Zakonom o kaznenom postupku. O odgovornosti odlučuje nadležni sudac na prijedlog upravitelja.

Za stegovne prijestupe zatvorenika sudac istrage, sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća može izreći stegovnu kaznu ograničenja posjeta i dopisivanja.

To se ograničenje ne odnosi na veze zatvorenika s braniteljem ili susrete s konzularnim službenikom.

Prijestupi pritvorenika

Najviše stegovnih mjera izrečeno je za:

- fizički napad na druge pritvorenike ili službene osobe ili njihovo vrijeđanje – 34
- nedolično ponašanje pred drugim pritvorenicima ili službenim osobama – 23

Stegovni prijestupi pritvorenika tijekom 2010. godine

STEGOVNI PRIJESTUPI PRITVORENIKA	ukupno predloženih postupaka		broj pritvorenika protiv kojih su pokrenuti		oslobođeno		izrečene stegovne mjere			
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	ograničenje posjeta		ograničenje dopisivanja	
							M	Ž	M	Ž
UKUPNO	107	5	79	5	0	0	59	4	53	4

Najviše pokrenuto postupaka bilo je u:

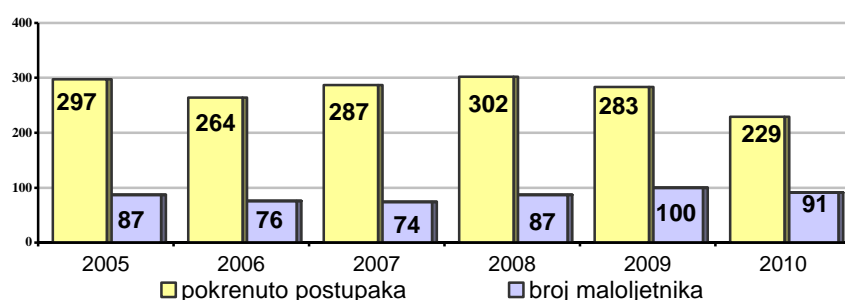
- Zatvoru u Splitu – 58,
- Zatvoru u Zagrebu – 21,
- Zatvoru u Puli – 20

1.19.3. Maloljetnici

Stegovna odgovornost zatvorenika propisana je Zakonom o izvršavanju kazne izrečene maloljetnicima za kaznena djela ili prekršaje kao lakša ili teža.

Postupak i odluka o stegovnoj odgovornosti i izricanje stegovne mjere u nadležnosti je upravitelja, a maloljetnik ima pravo žalbe nadležnom sudu za mladež.

Prijestupi maloljetnika

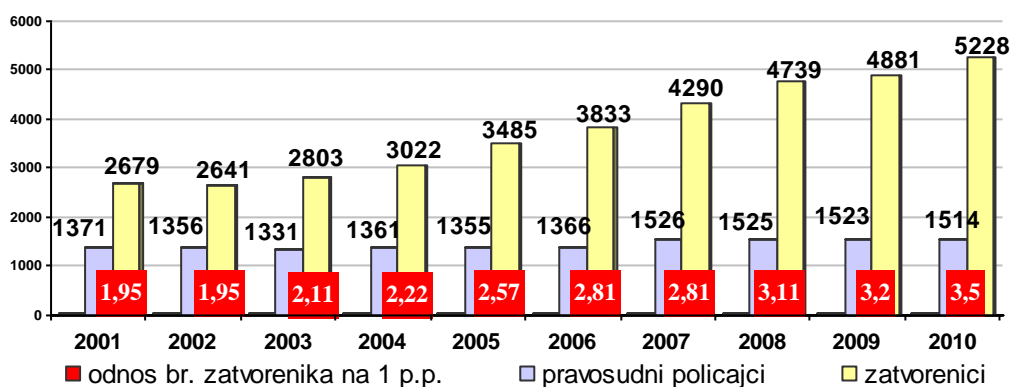

Stegovni postupci maloljetnika tijekom 2010. godine

STEGOVNI POSTUPCI MALOLJETNIKA U 2009. GODINI	ukupno pokrenutih postupaka		broj maloljetnika protiv kojih su pokrenuti postupci		izrečene stegovne mjere							
					opomena		ukor		uskraćivanje pojedinih ili svih pogodnosti do 90 dana		izdvajanje u posebnu prostoriju do 7 dana	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Odgojni zavod u Požegi		59		10		10		1		2		7
Odgojni zavod u Tropolju	163		70				3		64		49	
Kaznionica u Požegi	7		11						1		9	
UKUPNO	163	59	81	10	0	10	3	1	65	2	58	7

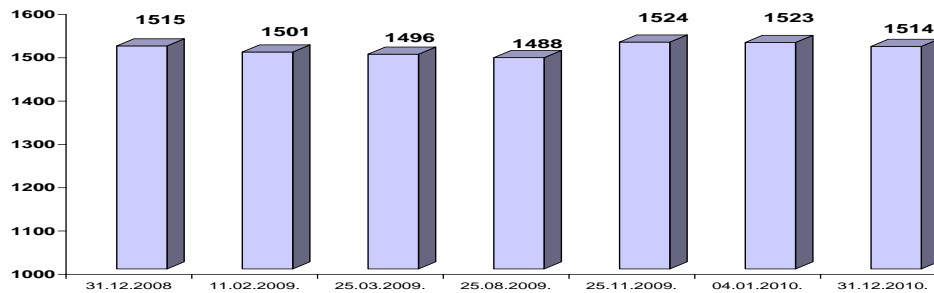
DRUGI DIO – ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

Odnos broja pravosudnih policajaca i zatvorenika

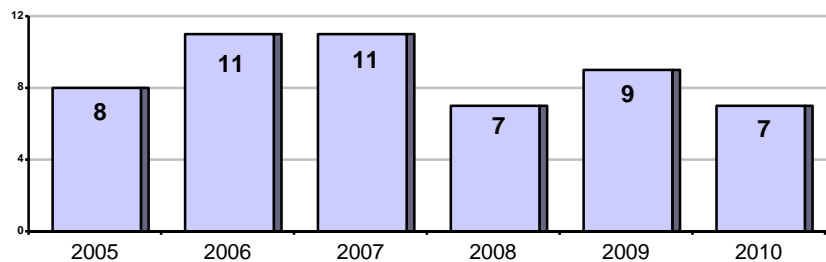
Uzimajući u obzir razdoblje od 2002.godine, primjetan je stalni porast broja zatvorenika. S obzirom da je broj službenika pravosudne policije ostao gotovo isti ili se smanjuje, a broj zatvorenika se povećava, zabrinjavajuća je činjenica da je u stalnom porastu negativni omjer između broja službenika pravosudne policije i broja zatvorenika. Uz ostale čimbenike sigurnosnih rizika, kojih je u zatvorskom sustavu sve više, ovaj podatak ukazuje na veliku opterećenost službenika i sve veće opterećenje za održanje pozitivnog stanja sigurnosti. Trenutno nedostaje 308 službenika pravosudne policije jer je prema ustroju predviđeno ukupno 1822 službenika.

Kretanje broja službenika pravosudne policije

Iako se je opseg poslova službenika odjela osiguranja u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima tijekom 2010. znatno povećao, vidljivo je da je broj službenika pravosudne policije ostao približno isti. Štoviše, na dan 31. prosinca 2010. godine bilo je manje službenika pravosudne policije nego istog datuma 2008. godine kada je ukupni broj zatvorenika bio manji za oko 450. Promatrajući ovu činjenicu u kontekstu ostalih pokazatelja za 2010. godinu koji govore o poslovima odjela osiguranja, vidljivo je da su opterećenja a time i sigurnosni rizici u znatnoj mjeri bili povećani.

Napad zatvorenika na službenike

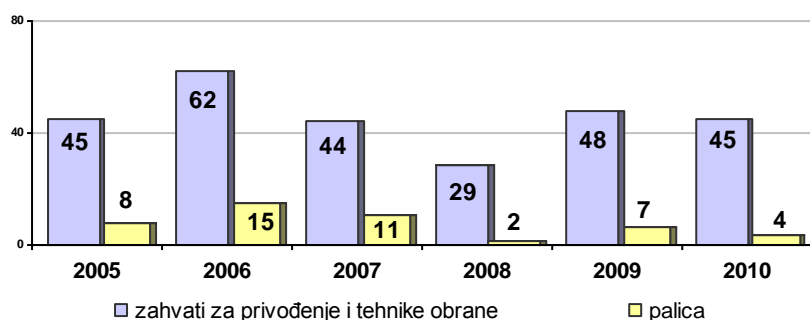

U 2010. godini, u odnosu na prethodnu, broj napada zatvorenika na službenike je u padu. Evidentirano je 7 napada zatvorenika na službenike što u odnosu na promatrano razdoblje od 5 godina ne predstavlja značajno odstupanje. Potrebno je napomenuti da prilikom navedenih napada od strane zatvorenika u 2010. godini niti jedan službenik nije zadobio teže povrede. Smanjenje broja napada na službenike kaznenih tijela, rezultiralo je naglašenim preventivnim aktivnostima odjela osiguranja, a kao primjer valja navesti preveniranje planiranog napada dvojice zatvorenika na život i tijelo službenika Kaznionice u Lepoglavi.

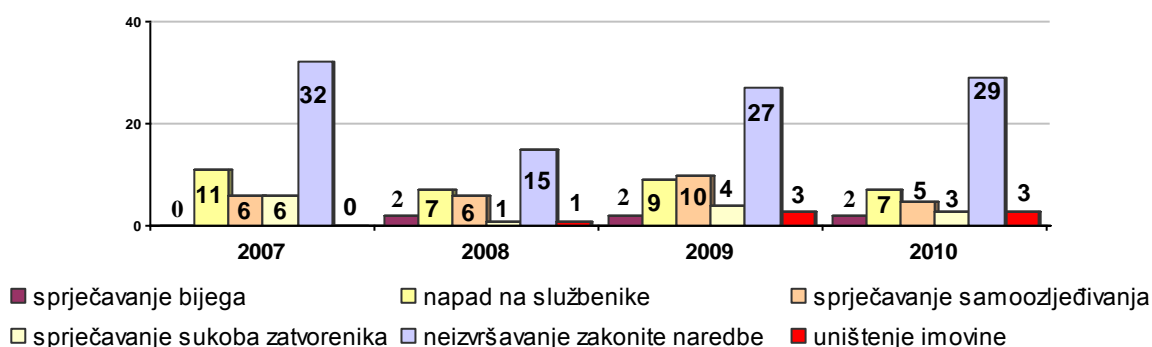
Napad na službenike pravosudne policije od strane zatvorenika dogodio se u sljedećim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima:

1. Kaznionica u Glini - 1
2. Kaznionica u Požegi - 1
3. Zatvor u Rijeci - 1
4. Zatvor u Splitu - 1
5. Odgojni zavod u Požegi - 2
6. Zatvor u Zagrebu - 1

Vrsta i broj primijenjenih sredstava prisile u skladu sa zakonskim propisima

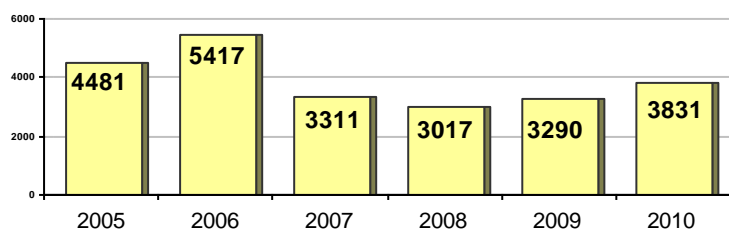
Razlozi primjene sredstava prisile

Unatoč povećanju ukupnog broja zatvorenika, opsega poslova službenika odjela osiguranja evidentiran pad broja primjene sredstava prisile u odnosu na 2009. Godine. Sredstva prisile raspršivač s dopuštenim neškodljivim tvarima, električni paralizator, mlazovi sa vodom, podražavajuća kemijska sredstva i vatreno oružje tijekom 2010. Godine nisu uporabljena.

Tijekom 2010. Godine evidentirana su tri prekoračenja ovlasti prilikom uporabe sredstava prisile, a protiv službenika koji su prekoračili ovlasti pokrenut je i proveden disciplinski postupak.

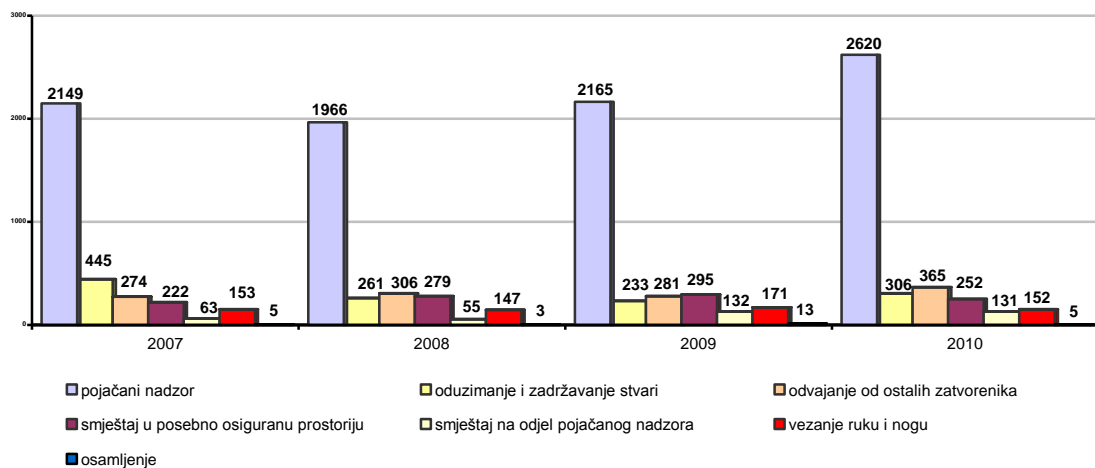
Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti

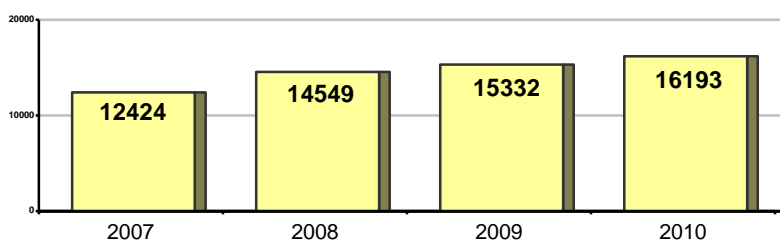
Ukupan broj provedenih mjera održavanja reda i sigurnosti u 2010. godini u odnosu na

2009. godinu bilježi porast od 16,4 % koji je uzrokovan penološki i sigurnosno zahtjevnijom strukturom zatvorenika, povećanjem ukupnog broja zatvorenika te ukupnom prenapučenošću kaznionica i zatvora.

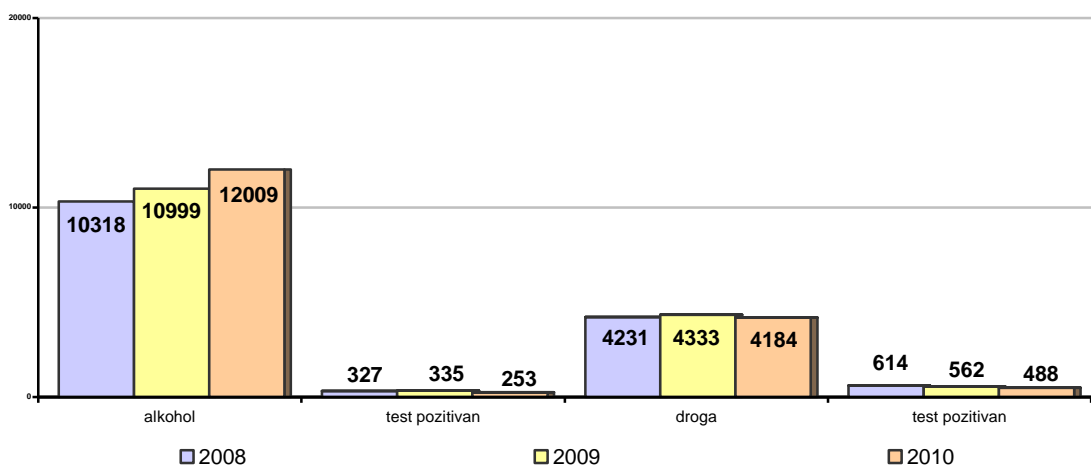
Vrsta primijenjenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti

Ukupni broj testiranja zatvorenika na alkohol i droge

Ukupni broj prema vrsti testiranja

Ukupni broj testiranja zatvorenika (na alkohol i drogu) u 2010. godini veći je u odnosu na 2009. godinu za 5,6 %, a u odnosu na 2008. godinu povećanje iznosi 11,2

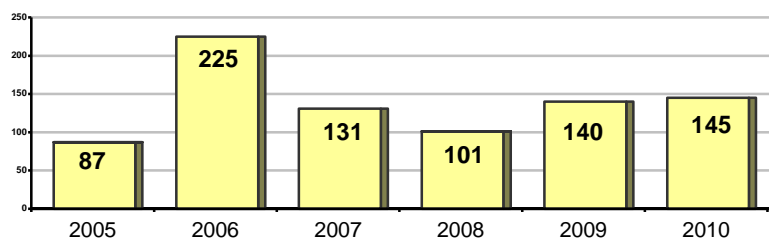
%, što je i očekivano s obzirom na povećanje broja zatvorenika ali ujedno znači i povećanje opsega poslova službenika pravosudne policije.

Tijekom 2010. godine obavljeno je ukupno 16193 testiranja, od čega 12009 testiranja na alkohol i 4184 testiranja na opojna sredstva. Na alkohol je bilo 253 test pozitivnih, dok je na drogu bilo 488 test pozitivnih. Broj testiranih zatvorenika pozitivnih na droge i opojna sredstva je manji za 15,1 % dok je broj testiranih zatvorenika pozitivnih na alkohol smanjen za 32,4 %.

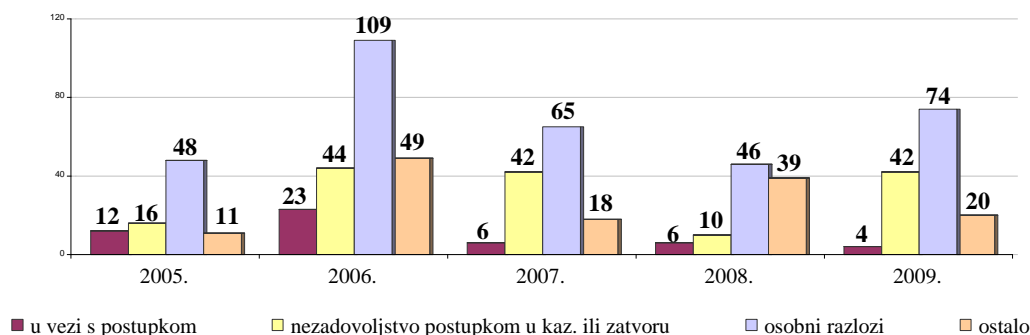
U ukupnu brojku testiranih zatvorenika na alkohol, obuhvaćana su testiranja zatvorenika prije ulaska u kaznionicu ili zatvor nakon povratka sa korištenja izvanzavorskih odnosno izvanzavorničkih pogodnosti, redovita i izvanredna testiranja unutar zatvora i kaznionica te prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne.

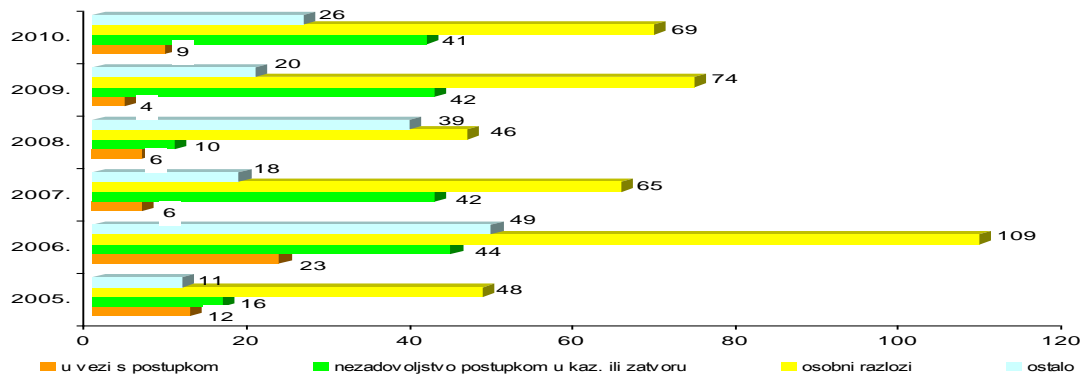
Iako bilježimo ukupno povećanje broja zatvorenika, broj pozitivnih na droge i opojna sredstva je smanjen, najveći broj zatvorenika bio je pozitivan na buprenorfin i druga sredstva koja su inače sastavni dio medicinske terapije u tretmanu ovisnika, dok ostatak broja pozitivnih obuhvaća zatvorenike koji su testirani prije ulaska u kaznionicu ili zatvor nakon povratka sa korištenja izvanzavorskih odnosno izvanzavorničkih pogodnosti te prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne. Testiranja zatvorenika se obavljaju prema ciljanoj skupini zatvorenika, a navedeni pokazatelji ukazuju poduzimanje pojačanih preventivnih aktivnosti u nadzoru konzumiranja medikamentozne terapije, pretraga te provođenja mjere obaveznog liječenja od ovisnosti

Samoozljeđivanja zatvorenika

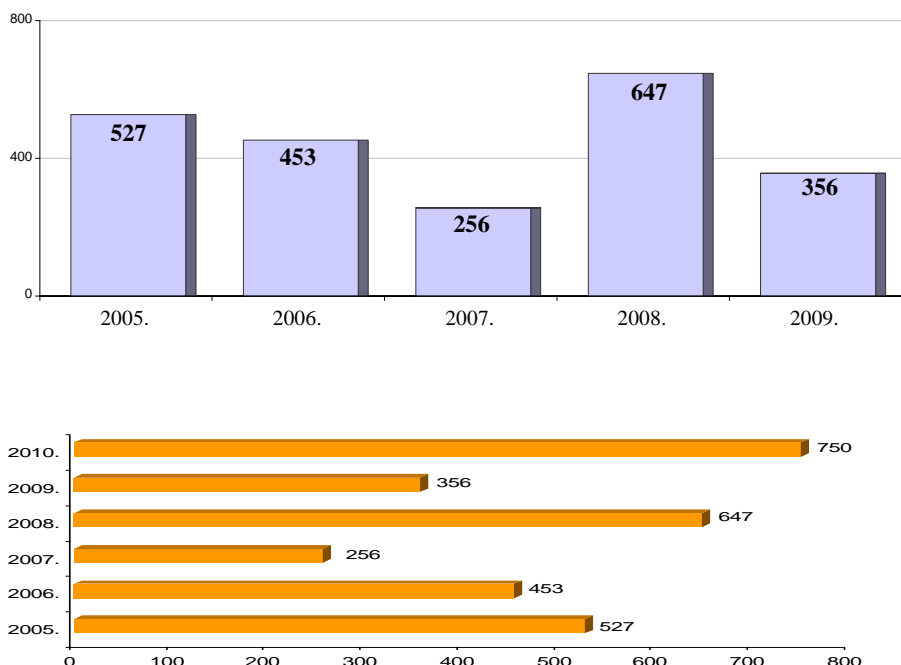
Razlozi za samoozljeđivanje

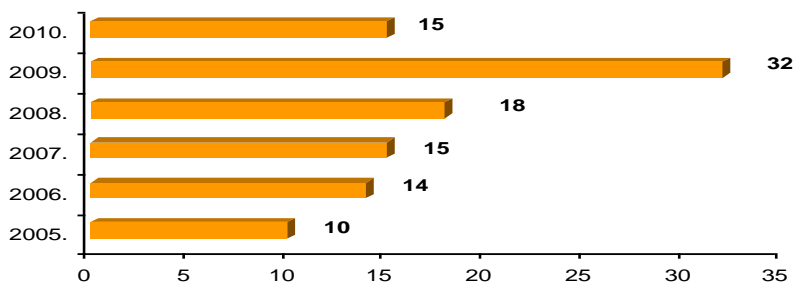
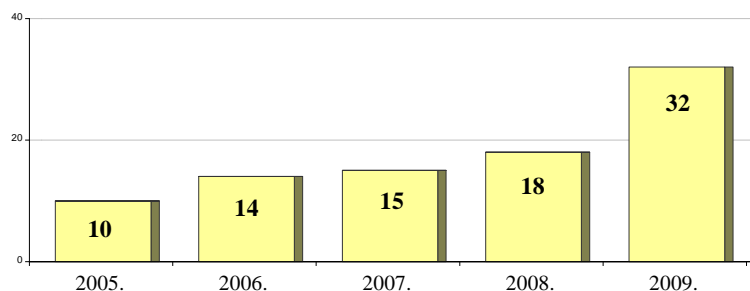
U odnosu na prethodne godine razvidno je zanemariv porast broja samoozljeđivanja koji iznosi 3,5% u odnosu na prethodnu godinu. Kao što je vidljivo porast broja samoozljeđivanja slijedi porast broja zatvorenika.

Odbijanje zatvorske hrane

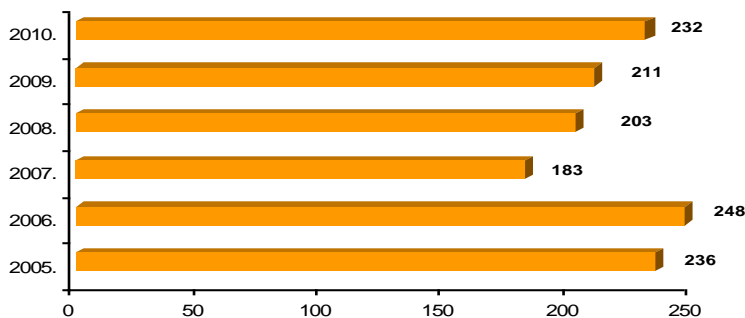
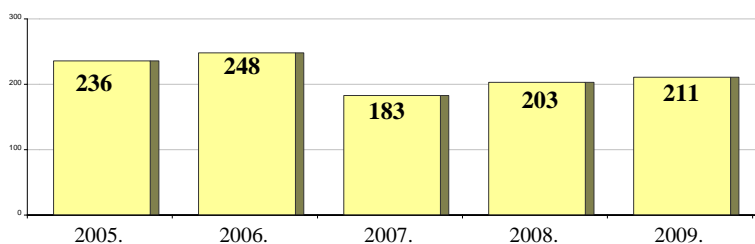
Tijekom 2010. godine evidentirano je ukupno 750, odbijanja zatvorske hrane na razini cijelog sustava, a što je porast u odnosu na prošlu godinu. Ukupnom evidentiranom porastu broja odbijanja zatvorske hrane doprinijeli su organizirani protesti u Kaznionici u Glini – 136 zatvorenika, Zatvoru u Osijeku – 138 i Zatvoru u Splitu – 184 zatvorenika. Zatvorenici kao razloge odbijanja zatvorske hrane navode sporost rješavanja sudskih postupaka i neadekvatan smještaj u kaznionicama i zatvorima, a koje je povezano sa prenapučenošću zatvorskog sustava.

Kaznena djela tijekom izvršavanja kazne zatvora

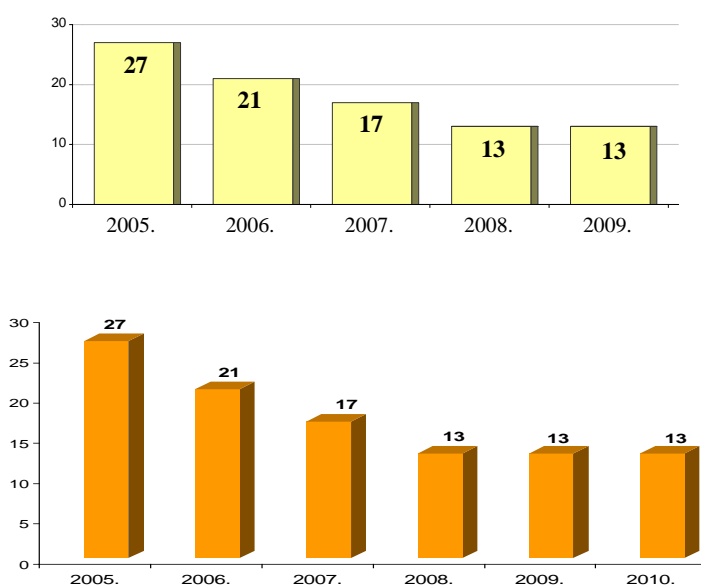
Kako je porastao broja zatvorenika, smanjen je broj kaznenih djela tijekom izvršavanja kazne zatvora u odnosu na prethodne godine što je posljedica intenzivnih preventivnih aktivnosti te kvalitetnih procjena u određivanju stupnja pogodnosti.

Tjelesni sukobi između zatvorenika

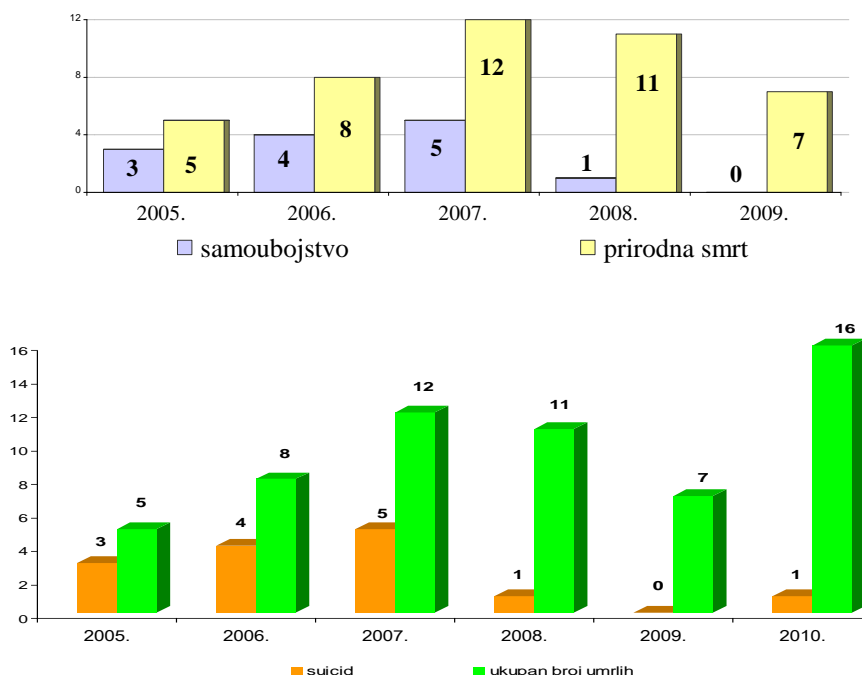
U odnosu na 2009. godinu primjetan je porast broja tjelesnih sukoba između zatvorenika, međutim uzimajući u obzir porast broja zatvorenika tjelesni sukobi između zatvorenika su na razini promatranog razdoblja. Navedeni sukobi su uglavnom bili između dva zatvorenika, dok sukobi između više zatvorenika, čime bi se narušavala sigurnost u kaznionicama i zatvorima, nisu zabilježeni.

Pokušaj suicida

U 2010. godini zabilježen isti broj broja pokušaja suicida zatvorenika kao 2008. i 2009.godine iako je zabilježeno bitno povećanje broja zatvorenika u odnosu na prethodne godine.

Broj smrtnih slučajeva

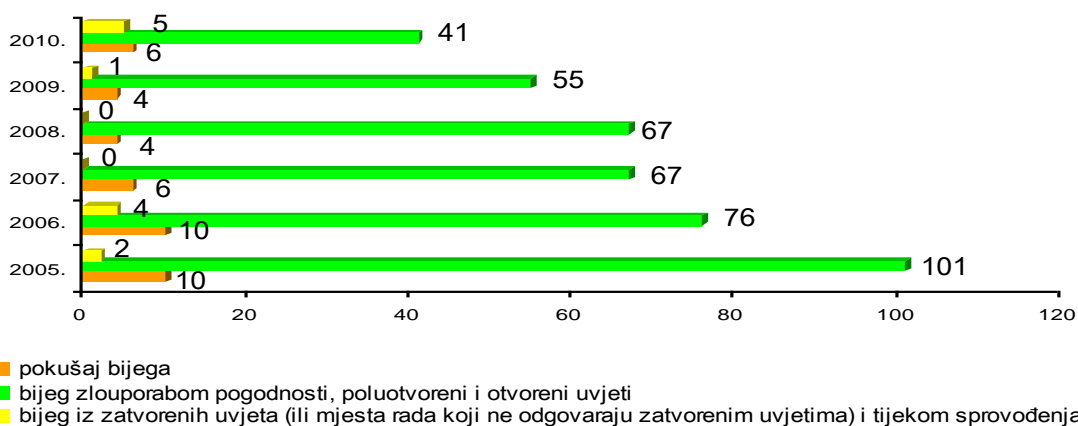
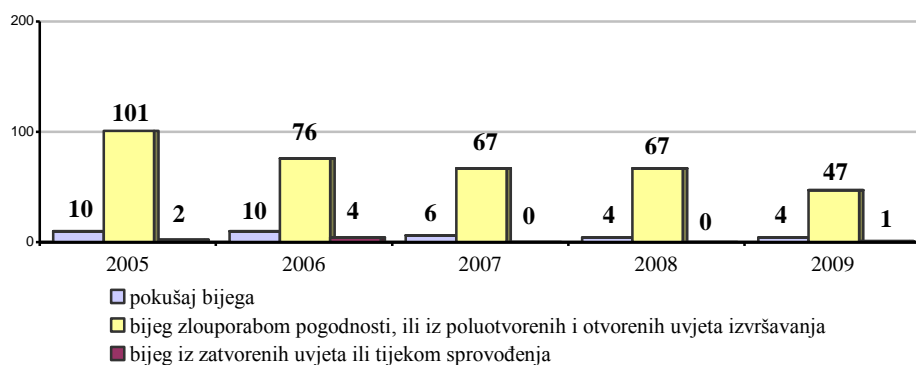
U 2010. godini umrlo je 16 zatvorenika, a broj smrti je povezan sa dobnom granicom zatvorenika i teškim zdravstvenim stanjem. Najviše prirodnih smrti u 2010. godini zabilježeno je u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu i to 10. U odnosu na 2009. godinu vidljivo je povećanje broja prirodnih smrti.

Tijekom 2010. godine evidentiran je jedan suicid zatvorenika u Zatoru u Bjelovaru.

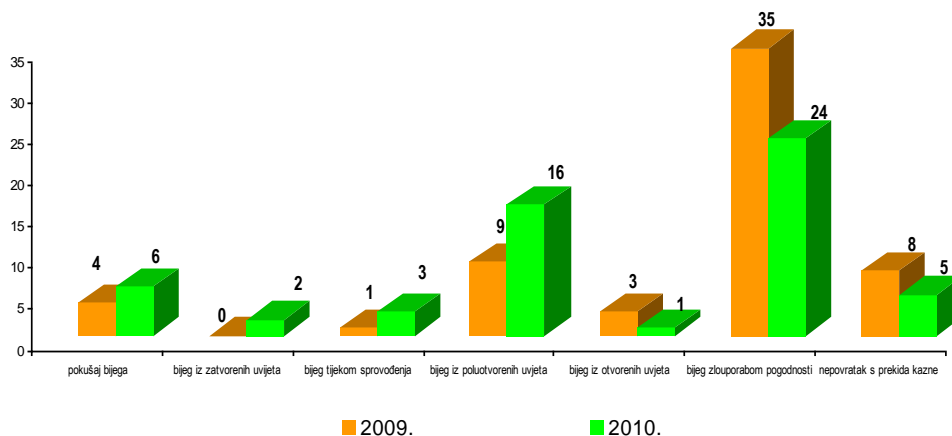
Tijekom 2010. godine prirodne smrti zabilježene su u sljedećim kaznionicama i zatvorima:

1. Zatvorska bolnica u Zagrebu	- 10
2. Zatvor u Puli	- 1
3. Zatvor u Osijeku	- 1
4. Zatvor u Splitu	- 2
5. Zatvor u Zagrebu	- 2

Bjegovi zatvorenika

Pokušaj bijega , bijeg i nepovratak s prekida kazne

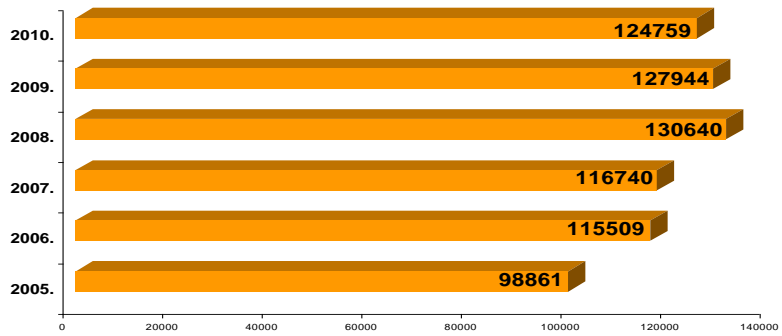

Evidentirana su 2 bijega tijekom sprovođenja koji razmatran sa aspekta sigurnosti. Dva bijega su realizirana i zatvorenih uvjeta ali je potrebno istaknuti da su oba realizirana od strane zatvorenika koji su bili radno angažirani u uvjetima kojima razina tehničke zaštite i mjere osiguranja nisu predstavljale osobite teškoće u savladavanju istih te da prilikom bijega nije bilo destruktivnih savladavanja prepreka ili napada na službenike. Najveći broj bjegova odnosi se na bjegove realizirane zlouporabom pogodnosti, nepovratka sa prekida kazne te iz poluotvorenih, otvorenih uvjeta, gdje zbog blažih uvjeta izdržavanja kazne i zatvoreničke populacije, stupanj

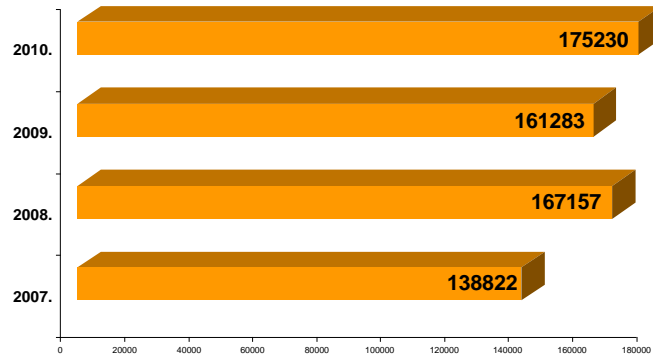
sigurnosti nije na razini zatvora i zatvorenih kaznionica. U analizi bjegova tijekom sprovođenja uvršten je i jedan bijeg maloljetnog odgajnika iz Odgojnog zavoda u Turopolju. Iako je bijeg maloljetnika realiziran tijekom sprovođenja, mora se izdvojiti da se radi o specifičnoj populaciji prema kojoj se primjenjuju blaže mjere osiguranja.

Broj pokušaja bijega se povećao u odnosu na 2009. godinu te u 2010. iznosi 6 pokušaja bijega.

Broj zatvorenika koji su imali posjete

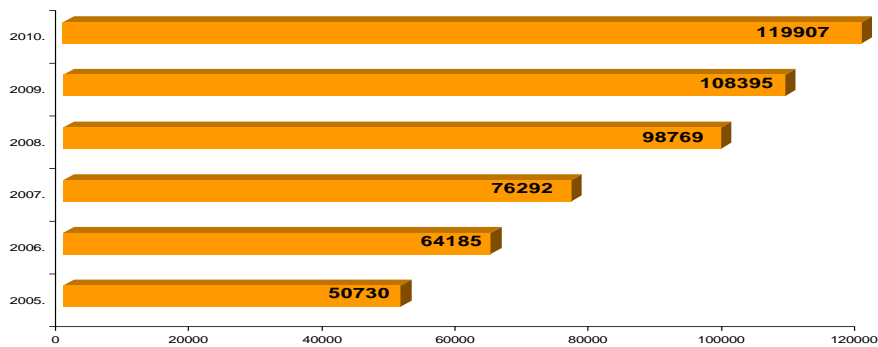
Ukupan broj posjetitelja

Broj primljenih paketa

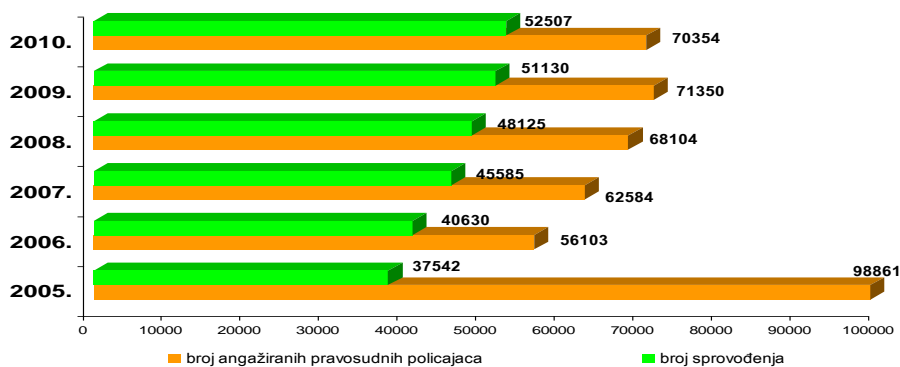
Iako je broj zatvorenika tijekom 2010 bio veći, vidljivo je da je došlo do blagog smanjenja ukupnog broja posjetitelja zatvorenicima. Djelomice se to može protumačiti činjenicom da se zbog prenapučenosti, dio zatvorenika u manjoj mjeri raspoređuje uz uvažavanje i kriterija blizine mjesta stanovanja. Povećan broj zatvorenika i smanjeni broj posjetitelja rezultirao je značajnim povećanjem ukupnog broja i težine primljenih paketa za zatvorenike. Prijem paketa i njihova pretraga, bitan je dio posla za sigurnost kaznenih tijela.

Prijam pisama

U 2010 godini razvidan je veliki porast prijama pisama zatvorenika. Tijekom 2009 godine primljeno je ukupno 119907 pisama, što u odnosu na 2009. godinu predstavlja povećanje od 10,6 %.

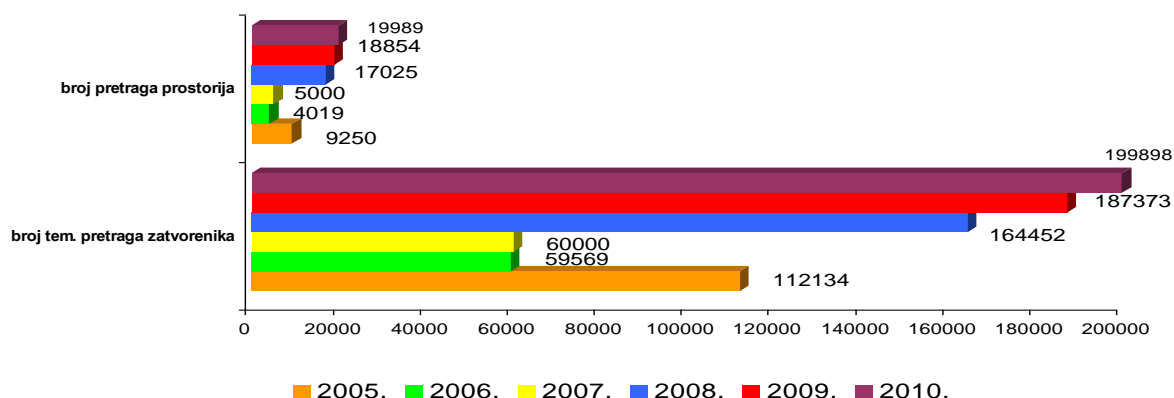
Broj sprovođenja i broj angažiranih pravosudnih policajaca

Sukladno povećanju broja zatvorenika povećava se opseg poslova sprovođenja pa je u 2010. godini obavljeno ukupno 52507 sprovođenja zatvorenika te je na ovim poslovima angažirano 70354 službenika pravosudne policije. Temeljem navedenog, opisani poslovi su u odnosu na 2009. godinu porasli za 2,6%.

Povećan je broj sprovođenja i osiguravanja zatvorenika visokog sigurnosnog rizika tijekom sudskih postupaka za kaznena djela organiziranog kriminaliteta, a za takve zatvorenike utvrđuju se posebne mjere osiguranja koje predviđaju pojačan angažman službenika odjela osiguranja Uprave za zatvorski sustav, posebice onih zadaća koje zahtijevaju suradnju s Ministarstvom unutarnjih poslova. Može se očekivati povećanje broja visoko rizičnih zatvorenika sa težim kaznenim djelima povezanih sa organiziranim kriminalom prema kojima će se poduzimati posebne mjere osiguranja.

Pretrage

Pronađene nedopuštene stvari i tvari

Pronađene nedopuštene stvari i tvari		2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
mobitel		94	131	88	75	96	38
pila		6	5	3	2	1	2
nož i sl.		653	2116	88	74	87	14
vrsta i količina droge u gramima.	heroin	5,54	20,32	8,83	10,3	3,5	150,3
	kokain	0	0	302,4	0	1,5	0
	kanabis	1,7	105,47	30,9	52	18,6	3,2
	Ecstasy (kom)	0	0	10	0	93	0
	ostalo	2	13,00	150,71	41,7	42,75	3,6

U 2010. godini zabilježen je porast broja pretraga prostorija i osoba u odnosu na prethodne godine. U odnosu na 2009. godinu broj pretraga prostorija porastao je za 6 %, dok je broj pretraga osoba porastao za 6,6 % što je naravno rezultat povećanog broja zatvorenika. Brojka koja se odnosi na heroin, odnosno značajno povećanje u odnosu na 2009. godinu, rezultat je pronalaska 138 grama heroina u želucu zatvorenika prilikom prijema u kaznionicu. Ukupan broj pronađenih nedopuštenih stvari obuhvaća pronađeno pretragom zatvorenika i prostorija tijekom izdržavanja kazne odnosno izvršavanje pritvora te pretragom zatvorenika i paketa neposredno prije ulaska odnosno unosa u kaznena tijela.

U odnosu na 2010. godinu primjećuje se pad pronalazaka mobitela što je rezultat pojačanog angažmana službenika pravosudne policije prilikom pretraga i poduzimanja preventivnih aktivnosti radi sprječavanja unosa. Obzirom na veliki broj zatvorenika koji su ujedno i ovisnici, ne radi se o velikom povećanju i bitnom

narušavanju ukupnog stanja sigurnosti. Unos navedenih nedopuštenih stvari bitno usložnjava minijaturizacija mobilnih telefonskih uređaja te modaliteti unosa.

2.1. OCJENA STANJA SIGURNOSTI

Tijekom 2010. godine zabilježen je daljnji rast sigurnosnih rizika u zatvorskom sustavu. Osnovni razlozi za to jesu značajan porast broja zatvorenika koji ne prati izgradnja smještajnih prostora u kaznionicama i zatvorima te nedostatak odgovarajućih prostora u kojima se obavljaju aktivnosti koje su bitne za stanje sigurnosti kao što su organizacija posjeta, pregled paketa i osoba, organizacija boravka zatvorenika na svježem zraku, tretmanske aktivnosti i provođenje slobodnog vremena zatvorenika. Iako su tijekom izvještajnog razdoblja napravljeni pozitivni pomaci u nabavci i ugradnji tehničke opreme, sveukupno, isto nije bilo dovoljno da osigura odgovarajuće sigurnosne standarde u smislu prateće tehničke zaštite i pratećih prostora što zahtjeva pojačan angažman službenika pravosudne policije. Povećanje broja zatvorenika podrazumijeva i povećan opseg poslova i to uz smještajne, tehničke i arhitektonske nedostatke. Porast broja zatvorenika tijekom 2010. godine, nije u istom omjeru praćen porastom broja službenika pravosudne policije pa je u 2010. godini po jednom službeniku pravosudne policije bilo prisutno 3,5 zatvorenika, za razliku od 2009. godine kada je taj broj iznosio 3,2 zatvorenika, a u 2008. godini 3,11 zatvorenika, što predstavlja još jedan od sigurnosnih rizika. Nedostatak prostora za obavljanje radnih i terapijskih aktivnosti za zatvorenike te nedostatak stručnog osoblja za provedbu pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora i liječenje zatvorenika bitno negativno utječu na stanje sigurnosti. Nedostatak prostora u kojem borave zatvorenici i smanjena mogućnost razvrstavanja zatvorenika značajno povećavaju deprivaciju kod zatvorenika, negativno psihološko ozračje, samoozljeđivanje, tendenciju za bijegom, potrebu za farmakoterapijom i njenom zlouporabom, što sve zajedno predstavlja povećanje sigurnosnih rizika i potrebu za dodatnim angažiranjem službenika odjela osiguranja.

S obzirom na znatan porast sigurnosnih rizika promatranih u kontekstu predstavljenih pokazatelja, posebno vezano uz prenapučenost zatvorskog sustava, nedostatnu tehničku zaštitu te nedostatan broj službenika odjela osiguranja, stanje sigurnosti u 2010. godini možemo ocijeniti kao dobro.

2.2. NADZORI SREDIŠNJEG UREDA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV U 2010. GODINI

Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa u 2010. godini, uz stručne obilaske kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, obavio je nadzore:

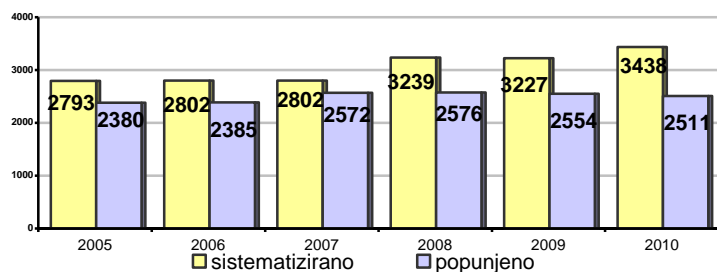
KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/PRI TUŽBE	UTVRĐENO STANJE
Kaznionica u Glini	Ispitivanje osnovanosti navoda nepotpisane predstavke službenika Kaznionice i pritužbe zatvorenika na odluku o uzimanju terapije Subuxsona, kvaliteti hrane i radnom angažmanu zatvorenika	Naložene su mjere u svrhu otklanjanja uočenih nepravilnosti u dosadašnjem postupanju te date upute o postupanju prema službenicima kao i postupanju vezano za prava zatvorenika
Zatvor u Karlovcu	Pritužba zatvorenika upućena Pučkom pravobranitelju	Naložene su mjere u svrhu otklanjanja uočenih nepravilnosti u dosadašnjem postupanju te dane upute o postupanju prema službenicima kao i postupanju vezano za prava zatvorenika
Kaznionica u Turopolju i Odgojni zavod u Turopolju	Pružanje stručne pomoći Odjelu financijsko knjigovodstvenih poslova i uputa za postupanje u odnosu na isplatu dijela materijalnih prava iz KU	Naložene su mjere u svrhu otklanjanja uočenih nepravilnosti kao i davanje uputa za postupanje svim korisnicima iz zatvorskog sustava radi ujednačavanja rada
Zatvor u Splitu	Predstavka službenika Odjela osiguranja o međuljudskim odnosima, organizaciji obavljanja poslova i favoriziranju nekih službenika Zatvora	utvrđen nesustavan i neadekvatan prijenos informacija, manjak profesionalnosti u postupanju službenika
Zatvor u Gospiću	opći nadzor nad radom službenika Zatvora	utvrđena potreba vođenja određenih evidencija, uređenje osobnika zatvorenika i postupaka radi unaprjeđenja rada
Kaznionica u Glini	predstavke službenika i zatvorenika o narušenim međuljudskim odnosima između službenika, nepotizmu, primanju donacija, lošoj hrani, mogućnostima za rad zatvorenika, uvjetima izdržavanja kazne i zdravstvenoj zaštiti	utvrđena potreba za kvalitetnijom suradnjom odjela radi povećanja mogućnosti za radni angažman zatvorenika, primjena određenih terapija lijekovima na način istovjetan javnom zdravstvu
Kaznionica u Požezi	1. predstavka zatvorenika o nezakonitim postupanjima službenika Kaznionice u poljoprivrednoj radionici 2. obilazak Odjela tretmana za žene - zatvoreni uvjeti izdržavanja kazne	1. nisu utvrđene nepravilnosti ili nezakonitosti u radu službenika 2. potreba prilagodbe dnevnog rasporeda za zatvorenice koje izdržavaju stegovnu mjeru upućivanja u samicu

KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/PRITUŽBE	UTVRĐENO STANJE
Zatvor u Požegi	pritužba zatvorenika o nezakonitim postupanjima službenika Zatvora	nisu utvrđene nezakonitosti u radu službenika Zatvora. Predložene su mjere za unaprjeđenje rada i postupanja
Zatvor u Splitu	anonimna predstavka grupe službenika o međuljudskim odnosima, organizaciji obavljanja poslova i favoriziranju nekih službenika Zatvora	utvrđene nepravilnosti u svakodnevnom obavljanju poslova i zadaća
Zatvor u Šibeniku	predstavka zatvorenika u odnosu na postupanje upravitelja Zatvora i favoriziranje drugog zatvorenika	utvrđene nepravilnosti u svakodnevnom radu službenika Zatvora

TREĆI DIO - ZATVORSKO OSOBLJE

U kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima i Centru za izobrazbu Pravilnikom u unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa ustrojeno je 3438 radnih mjesta za državne službenike i namještenike.

Ukupan broj službenika

Krajem prosinca 2010. godine bilo je zaposleno 2511 službenika i namještenika što je 26,76% ili 920 manje od ustrojenog, a za 41 službenika i namještenika manje nego u 2009. godini, dok je istovremeno broj zatvorenika porastao za 274 u odnosu na 31. prosinca 2009. godine.

Službenici i namještenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31.12.2010.

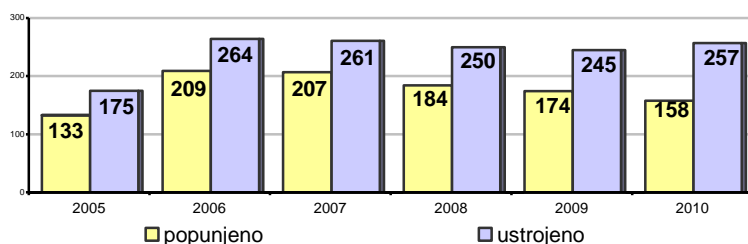
UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	sistemizirano	popunjeno		UKUPNO
		M	Ž	
izvan ustrojstvene jedinice	129	44	43	87
upravni odjel	321	106	139	245
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	160	39	95	134
odjel tretmana	257	62	96	158
odjel osiguranja	2021	1372	140	1512
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	366	210	52	262
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	175	32	81	113
UKUPNO	3429	1865	646	2511

Službenici i namještenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31.12.2010.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	prosjeak starosne dobi			prosjeak efekt. radnog staža u sustavu		
	M	Ž	M+Ž	M	Ž	M+Ž
izvan ustrojstvene jedinice	45,2	41,6	43,4	16,9	11,8	14,4
upravni odjel	44,0	43,9	43,4	13,6	12,5	13,0
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	49,5	46,8	47,5	16,0	18,3	17,8
odjel tretmana	46,1	45,1	45,5	14,7	14,7	14,7
odjel osiguranja	39,3	34,0	37,8	14,5	13,1	14,1
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	46,8	43,9	46,5	14,9	16,2	15,0
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	43,5	42,6	42,9	14,4	11,8	12,8
UKUPNO	44,9	42,6	43,9	15,0	14,1	14,5

Nisu popunjena sva radna mjesta službenika koji sudjeluju u provođenju pojedinačnog programa izvršavanja zbog čega je otežano obavljanje svih aktivnosti utvrđenih pojedinačnim programom pogotovo zbog činjenice porasta broja zatvorenika.

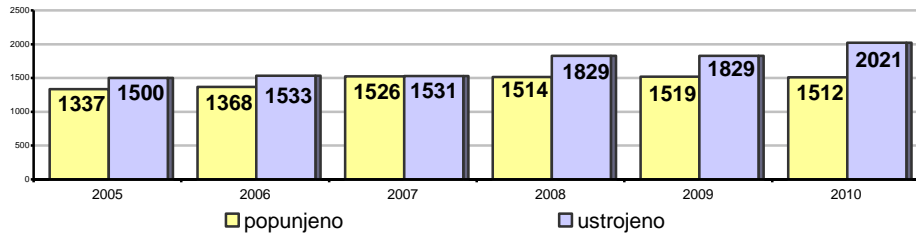
Službenici odjela tretmana

Sukladno Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, u odjelu tretmana u skladu s programima rada predviđet će se i osigurati potreban broj stručnjaka: socijalnih radnika, socijalnih pedagoga, pedagoga, liječnika, psihologa, nastavnika i učitelja. S obzirom na opća znanja i vještine potrebne za tretmanski rad sa zatvorenicima (interdisciplinarna i fundamentalna znanja iz kriminologije, penologije, pedagogije, psihologije, psihijatrije, sociologije, medicine, prava, edukacijskih i drugih znanosti te specifične kompetencije koje se odnose na procjenu potreba, stanja, rizika i obilježja populacije, planiranje i programiranje intervencija te njihovu implementaciju), intencija

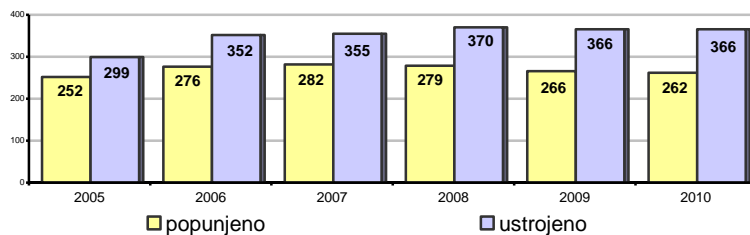
je zatvorskog sustava u odjelima tretmana primarno zapošljavati psihologe (osobito u dijagnostici), socijalne pedagoge i socijalne radnike, dok bi se srodne struke zapošljavale prema specifičnim potrebama pojedine kaznionice, zatvora odnosno odgojnog zavoda (pedagozi, nastavnici i sl.).

Službenici odjela osiguranja

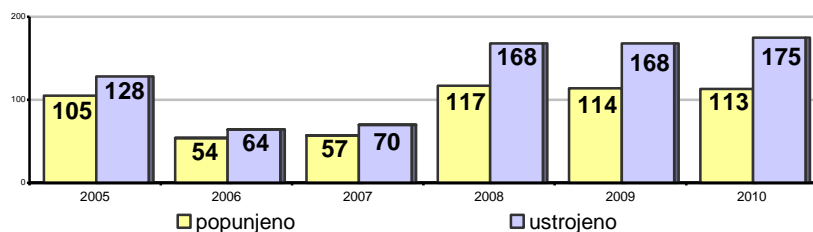
S obzirom da je broj službenika pravosudne policije varira u manjim otklonima oko približno istog broja, a broj zatvorenika se povećava, zabrinjavajuća je činjenica da je uz stalnom porastu negativni omjer između broja službenika pravosudne policije i broja zatvorenika. Uz ostale čimbenike sigurnosnih rizika ovaj podatak ukazuje na veliku opterećenost službenika i sve veće opterećenje za održanje pozitivnog stanja sigurnosti.

Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika

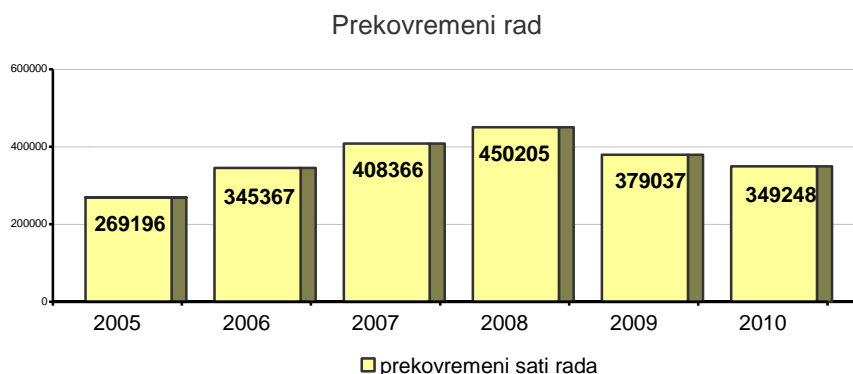
U kaznionicama i zatvorima gdje liječnici i psihijatri nisu zaposleni puno radno vrijeme, sklapaju se ugovori o djelu.

Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika

U 2010. godini zbog potreba službe privremeno je premješteno na rad u drugu kaznionicu, zatvor ili odgojni zavod 71 službenika. Prosječni broj dana privremenog premještaja po službeniku iznosio je 165 dana.

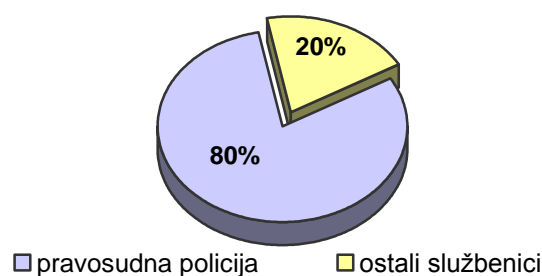
Zbog nedostatne popunjenosti radnih mjesta službenici često ostvaruju prekovremeni rad. U 2010. godini ostvareno je 349.248 prekovremenih sati rada za što je isplaćeno 20,561.710,96 kuna.

Najveći broj prekovremenih sati rada ostvarili su službenici pravosudne policije 280.758 sati za što im je isplaćeno 16,031.085,07 kuna.

Ostali službenici koji su ostvarili 68.490 prekovremenih sati uglavnom su službenici tretmana i zdravstvene zaštite. Isplaćeno im je ukupno 4,530.625,89 kuna.

Omjer prekovremenog rada

3.1. IZOBRAZBA SLUŽBENIKA

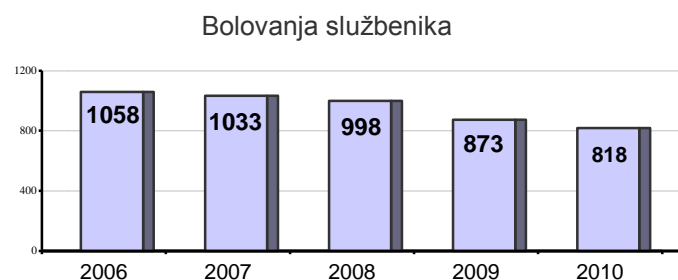
Službenici zatvorskog sustava stalno se dodatno educiraju prema programima koji se provode u Ministarstvu uprave. Zbog specifičnosti rada sa zatvorenicima provode se posebni programi izobrazbe za različite kategorije službenika u Centru za izobrazbu zatvorskog osoblja u kojem je u 2010. godini pohađalo 828 službenika, 316 službenika više nego u 2009. godini.

Programi provedeni u Centru za izobrazbu 2010. godine su:

- uvodni tečaj za novoprimitljene službenike,
- temeljni tečaj za službenike pravosudne policije,
- komunikacijske vještine,
- prevencija suicida,
- tretman ovisnika o alkoholu,
- tretman ovisnika o drogama i prevencija zlouporabe droga,
- tretman zatvorenika oboljelih od PTSP-a,

- prevencija zaraznih bolesti, hepatitisa i AIDS-a,
- rješavanje konflikata razgovorom, a ne silom,
- rješavanje incidentnih situacija,
- uporaba sile srednje jakosti,
- postupanje u talačkim situacijama,
- specifičnosti u postupanju pravosudne policije prema maloljetnicima u zatvorskom sustavu,
- skupni rad sa zatvorenici i maloljetnicima,
- otkrivanje i dokazivanje prisutnosti psihoaktivnih tvari u ovisnika o drogama u suspektnim situacijama,
- liječenje bolesti ovisnosti o buprenorfinom,
- institucionalni i poslije penalni prihvati osuđenih osoba ovisnika,
- zarazne bolesti i prevencija,
- timski rad službenika kaznenih tijela,
- osposobljavanje službenika za zaštitu na radu.

3.2. BOLOVANJA SLUŽBENIKA

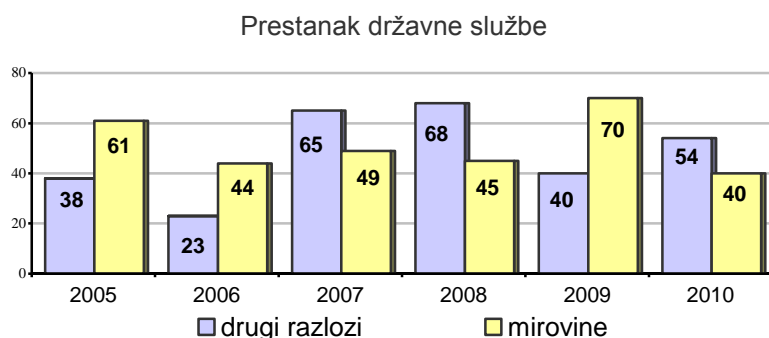

Tijekom 2010. godine zbog bolovanja s posla je izostalo 818 službenika i namještenika, što je za 55 manje u odnosu na 2009. godinu.

Od ukupnog broja na bolovanju je bio 542 muškarac i 276 žene. Prosjek trajanja bolovanja službenika muškaraca bilo 32 dana, a žena 46 dana.

3.3. PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE

U 2010. godini fluktuacija službenika nije bila značajna. S državnom je službom prestalo 94 službenika, od kojih 6 zbog ostvarivanja prava na mirovinu po općem propisu, a 34 na temelju Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba zbog gubitka sposobnosti za obavljanje poslova ovlaštene službene osobe.

3.4. ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI

Na odgovornost službenika zatvorskog sustava zbog povreda službene dužnosti primjenjuje se uz Zakon o izvršavanju kazne zatvora i Zakon o državnim službenicima kao opći propis. Odlučivanje o lakšoj povredi službene dužnosti u nadležnosti je upravitelja kaznonice, zatvora ili odgojnog zavoda u kojem je službenik u službi.

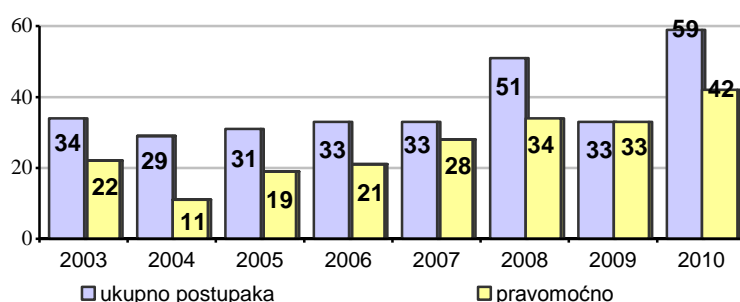
U 2010. godini pokrenuta su 15 postupaka, 7 postupaka manje nego u 2009. godini. Za pokrenute postupke odgovornosti službenika zatvorskog sustava u 2010. godini izrečena su 11 opomena, 2 novčanih kazni, a 2 postupka nisu dovršena.

Lakše povrede službene dužnosti tijekom 2010. godine

LAKŠE POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI	ukupno pokrenutih		izrečene mjere				nedovršeni	
			opomena		novčana kazna			
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	12	3	9	2	2	0	1	1

Za odlučivanje o teškoj povredi službene dužnosti nadležan je Službenički sud za zaposlenike kaznonica i zatvora.

Teške povrede službene dužnosti

Tijekom 2010. godine pokrenuta su 33 postupaka zbog teške povrede službene dužnosti, od kojih je 16 dovršeno i postalo pravomoćno. U 14 postupaka izrečena novčana kazna, 1 uvjetni prestanak državne službe s rokom kušnje od godine dana i u 1 postupku je odbijen zahtjev za pokretanje stegovnog postupka.

Tijekom 2010. godine završena su i postala pravomoćna 22 postupka iz 2009. godine i 4 postupka iz 2008. godine. U tim postupcima izrečeno je 9 novčanih kazni, 3 uvjetna prestanka državne službe s rokom kušnje od godine dana, 2 postupka su odbijena, 2 obustavljena, 6 je odluka ukinuto i vraćeno na ponovno odlučivanje, donijete su 2 oslobađajuće odluke i 1 jedna odluka o prestanku radnog odnosa.

Povrede službene dužnosti u postupcima pokrenutim tijekom 2010. godine :

- neizvršavanja, nesavjesnog, nepravodobnog ili nemarnog izvršavanja službene zadaće protiv - 8 službenika
- zbog toga što su zatečeni u službi pod utjecajem alkohola - 7 službenika
- odbio naredbu - 1 službenika
- zlouporabe položaja ili prekoračenja ovlasti u službi protiv - 5 službenika
- ponašanja suprotnog etičkom kodeksu koje nanosi štetu ugledu službe protiv - 9 službenika
- nedozvoljen odnos sa zatvorenikom - 1 službenik
- međusoban fizički sukob i nedolično ponašanje - 1 službenik
- nedozvoljen odnos sa zatvorenicima – 1 službenik.

3.5. ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU

Tijekom 2010. godine 68 službenika podnijelo je žalbe Odboru za državnu službu protiv rješenja kojim je odlučeno o njihovim pravima i obvezama iz državne službe.

Od ukupnog broja žalbi 33 žalbi odnosilo se na dodatka na osnovnu plaću, 14 na ocjenu za rad i učinkovitost u prethodnoj godini, 13 radi rasporeda na radno mjesto te po četiri žalbe na postavljenje u zvanje i koeficijent složenosti radnog mjesta.

ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU			Broj zahtjeva
ukupno žalbi	M		32
	Ž		36
	M+Ž		68
ŽALBENI RAZLOG	raspored na radno mjesto	M	
		Ž	13
		M+Ž	13
	postavljenje u zvanje	M	3
		Ž	1
		M+Ž	4
	ocjena	M	13
		Ž	1
		M+Ž	14
koeficijent	M	4	
	Ž		
	M+Ž	4	
dodatak na plaću	M	12	
	Ž	21	
	M+Ž	33	

ČETVRTI DIO - IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2010. GODINE

(KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI)

4.1. TEMELJNI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

Zbrojni rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj – prosinac 2010. godine iskazuju slijedeće osnovne karakteristike ostvarenja, i to:

PRIHODI IZ PRORAČUNA ZA FINANCIRANJE	
REDOVNE DJELATNOSTI	504,032.775 kn
PRIHODI OD VLASTITE DJELATNOSTI	35,824.784 kn
OSTALI PRIHODI	5,973.441 kn
PRIHODI I PRIMICI UKUPNO	45,831.000 kn
RASHODI I IZDACI UKUPNO	555,209.719 kn
MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA	9,378.719 kn
MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA PRENESENI	41,559.195 kn
MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA ZA POKRIĆE U SLIJEDEĆEM RAZDOBLJU	50,973.620 kn

Ukupne nepodmirene obveze su manje od ukupnog manjka prihoda i primitaka, a iznose 48,443.602 kn i sastoje se od dospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 32,821.859 kn, nedospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 9,410.829 kn i ukupnih nepodmirenih obveza na teret vlastite djelatnosti u iznosu od 6,210.914 kn.

Struktura ukupnih prihoda je slijedeća:

- Prihodi iz proračuna	92,34%
- Prihodi od vlastite djelatnosti	6,56%
- Ostali prihodi i primici	1,10%,

od čega:

- Prihodi po posebnim propisima	0,21%
- Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države	0,75%
- Prihodi od prodaje imovine	0,11%
- Prihodi od imovine	0,01%
- Prihodi od donacija	0,02%

Iz danog pregleda je vidljivo da strukturalno dominantno učešće u ukupnim prihodima i primicima, osim prihoda iz proračuna čine prihodi od vlastite djelatnosti.

Osim naplaćenih prihoda od vlastite djelatnosti (35,824.784 kn), kaznionice i zatvori su ostvarili i nenaplaćene, odnosno obračunate prihode u iznosu od

(5,901.369 kn), odnosno ukupni prihodi od vlastite djelatnosti iznose 41,726.153 kn. Navedeni prihodi odnose se prvenstveno na prihode ostvarene radom zatvorenika, a manjim dijelom na prihode od prehrane i smještaja.

Ostali prihodi i primici se najvećim dijelom odnose na prihode po posebnim propisima (1,141.845 kn) kao što su sufinanciranje troškova od strane zatvorenika prilikom nastavka obavljanja vlastite djelatnosti (194.940 kn), sufinanciranje HIV savjetovališta u Zatvorskoj bolnici od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (158.100 kn), naplate spornih potraživanja (62.685 kn), naplate šteta od zatvorenika i refundacija iz proteklih godina i slično (259.074 kn) i prihode od rabata u zatvorskim prodavaonicama (467.046 kn), te na tekuće pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države kao što su poticaji Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva poljoprivrednim radionicama kaznionica (3,906.767 kn), pomoć Kraljevine Nizozemske Centru za izobrazbu (2.334 kn), sufinanciranje ODZ Turopolje od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za projekt za Hrvatsku pismenosti (47.000 kn) i pomoći na lokalnoj razini (111.712 kn).

Struktura ukupnih rashoda je slijedeća:

1. Rashodi za zaposlene	66,81%
2. Materijalni rashodi	32,85%
3. Financijski rashodi	0,08%
4. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	0,23%
5. zadaci za financijsku imovinu	0,03%

Radi cjelovitijeg uvida u financijsko poslovanje kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, nastavno se daje usporedni prikaz osnovnih financijskih pokazatelja poslovanja u razdoblju od 2003. do 2009. godine.

a) nepodmirene dospjele obveze na teret Državnog proračuna

Nepodmirene dospjele obveze na teret prorač.	2004. g.	2005. g.	2006. g.	2007. g.	2008.g.	2009.g.	2010. g.
Iznos u kn	12,078.892	15,986.398	11,368.254	15,760.438	11,024.718	22,940.921	32,821.859

b) rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu

	2004. godina	2005. godina	2006. godina	2007. godina	2008. godina	2009. godina	2010. godina
Prihodi iz proračuna za zaposlene	272,090.613	282,584.915	297,608.817	329,100.695	377,586.950	401,395.573	387,950.875
Prihodi iz proračuna za tekuće rashode	66,960.000	67,253.058	83,466.952	87,237.286	123,560.353	100,919.211	116,081.900
Prihodi iz proračuna ukupno	339,050.613	349,837.973	381,075.769	416,337.981	501,147.303	502,314.784	504,032.775
Prihodi od vlastite djelatnosti	34,366.447	35,264.428	40,147.586	40,216.439	43,575.101	38,348.886	35.824.784

Ostali prihodi	5,966.233	5,136.311	5,855.286	5,590.225	5,941.322	4.864.819	5,973.441
UKUPNI PRIHODI	379,383.293	390,238.712	427,078.641	462,144.645	550,673.726	545,528.489	545,831.000
UKUPNI RASHODI	378,877.161	396,180.197	422,373.199	470,396.313	545,570.052	561,720.916	555,209.719
Višak prihoda	506.132		4,705.442		5,103.674		
Manjak prihoda		5,941.485		8,251.668		16,192.427	9,378.719
Manjak prihoda preneseni	21,500.988	20,998.888	26,937.247	22,229.002	30,480.670	25,376.994	41,559.195
Manjak prihoda za pokriće u slijedećem razdoblju	20,944.856	26,940.373	22,231.805	30,480.670	25,376.743	41,569.421	50,973.620

4.2. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA

Za izvršavanje kaznenopravnih sankcija i mjera, u promatranom razdoblju, utrošeno je kako slijedi:

Vrsta rashoda	ukupni rashodi (u kn)	učešće u ukupnim rashodima (u postocima)
1. Plaće	287,533.079	54,78
2. Ostali rashodi za zaposlene	13,909.587	2,65
3. Doprinosi na plaće	81,529.536	15,53
4. Službena putovanja	1,276.737	0,24
5. Naknade za prijevoz	18,565.035	3,54
6. Stručno usavršavanje	194.534	0,04
7. Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	5,264.872	1,00
8. Materijal i sirovine	39,646.044	7,55
9. Energija	20,405.011	3,89
10. Materijal i dijelovi za tek. i inv. održavanje	4,188.012	0,80
11. Sitni inventar i autogume	643.952	0,12
12. Usluge telefona, pošte...	2,485.039	0,47
13. Usluge tek. i invest. održavanja	3,512.563	0,68
14. Usluge promidžbe i informiranja	285.389	0,05
15. Komunalne usluge	13,675.813	2,61
16. Zdravstvene i veterinarske usluge	19,275.426	3,67
17. Intelektualne i osobne usluge	2,280.218	0,43
18. Računalne usluge	384.192	0,07
19. Ostale usluge	449.193	0,09
20. Naknade za rad zatvorenika	7,548.172	1,44
21. Premije osiguranja	561.657	0,11
22. Reprezentacija	112.240	0,02
23. Financijski rashodi	194.838	0,04
24. Ostali nespomenuti rashodi	965.205	0,18
Ukupno:	519,025.780	100

Navedeni rashodi terete sredstva Državnog proračuna sa 98,65%, sredstva vlastite djelatnosti sa 1,19%, a ostale izvore sa 0,16%.

U odnosu na ukupne, prethodno navedene rashode, prosječni trošak po jednom zatvoreniku iznosi **279,26 kn dnevno** što je za 6,36% manje u odnosu na razdoblje siječanj – prosinac 2009. godine.

Uzimajući u obzir samo direktne troškove zatvorenika, prosječni dnevni trošak po jednom zatvoreniku **iznosi 56,43 kn**, što je povećanje za 0,16% u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2009. godine.

Nastavno dajemo prikaz po kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima.

KAZNIONICA, ZATVOR ODNOSNO ODGOJNI ZAVOD	Prosječni dnevni ukupni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjeak	Prosječni direktni dnevni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjeak	Odnos:1 zaposlenik na xy zatvorenika
Zatvorska bolnica u Zagrebu	638,30	229	124,29	220	1/0,93
Kaznionica u Glini	251,54	90	53,77	95	1/2,04
Kaznionica u Lepoglavi	304,49	109	61,06	108	1/1,78
Kaznionica u Lipovici-Popovači	227,60	82	55,88	99	1/2,59
Kaznionica u Požegi	414,70	148	69,34	123	1/1,23
Kaznionica u Turopolju	392,05	140	50,82	90	1/1,13
Odgojni zavod Turopolje	863,31	309	96,07	170	1/0,73
Kaznionica u Valturi	351,33	126	43,02	76	1/1,28
Zatvor u Bjelovaru	217,51	78	38,39	68	1/2,30
Zatvor u Dubrovniku	245,62	88	36,62	65	1/1,91
Zatvor u Gospiću	259,84	93	48,75	86	1/2,06
Zatvor u Karlovcu	315,20	113	42,95	76	1/1,76
Zatvor u Osijeku	195,39	70	39,81	71	1/2,74
Zatvor u Požegi	242,96	87	41,25	73	1/2,23
Zatvor u Puli	245,44	88	54,33	96	1/2,39
Zatvor u Rijeci	258,09	93	58,66	104	1/2,37
Zatvor u Sisku	252,50	90	47,25	84	1/2,18
Zatvor u Splitu	239,50	86	52,53	93	1/2,69
Zatvor u Šibeniku	231,68	83	42,50	75	1/2,63
Zatvor u Varaždinu	221,71	79	46,29	82	1/2,55
Zatvor u Zadru	238,92	86	50,25	89	1/2,28
Zatvor u Zagrebu	212,30	76	59,11	105	1/3,01
UKUPNO	279,26	100	56,43	100	1/2,00

Napominjemo da je iskazani prosječni dnevni trošak po zatvoreniku u kaznionicama u Požegi i Turopolju smanjen za prosječne troškove prehrane koji se

odnose na zatvorenike i maloljetnike u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu Turopolje, odnosno za isti je iznos povećan prosječni dnevni trošak po zatvoreniku i maloljetniku u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu Turopolje. Dnevni trošak po zatvoreniku u Kaznionici u Turopolje smanjen je i za troškove smještaja i sredstava za čišćenje koji se odnose na Odgojni zavod Turopolje, a povećan u Odgojnom zavodu Turopolje. Korigirani su, također, i troškovi prehrane kod korisnika koji su bez naknade preuzeli prehrambene proizvode od drugih korisnika unutar zatvorskog sustava.

Struktura direktnih troškova zatvorenika je slijedeća:

- prehrana	35,99%,	odnosno	20,31 kn
- smještaj	30,19%,	odnosno	17,04 kn
- liječenje	19,39%,	odnosno	10,94 kn
- naknade za rad u režiji	6,81%,	odnosno	3,84 kn
- potrošni materijal	3,70%,	odnosno	2,09 kn
- preprate	2,85%	odnosno	1,61 kn
- slob. aktiv. i izobrazba	0,29%	odnosno	0,16 kn
- ostalo	0,78%,	odnosno	0,44 kn

Nastavno se daje usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2004. do 2010. godine.

Direktni dnevni prosječni trošak po zatvoreniku	2004. g.	2005. g.	2006. g.	2007. g.	2008. g.	2009. g.	2010. g.	% smanjenja/povećanja 2010/2009.	% smanjenja/povećanja 2010/2004.
Prehrana	19,09	19,56	18,81	18,36	21,70	22,02	20,31	- 7,77	+ 6,39
Smještaj	14,93	15,37	15,04	15,89	15,29	14,96	17,04	+ 13,90	+ 14,13
Liječenje	7,45	7,41	8,55	9,76	10,39	10,83	10,94	+ 1,02	+ 46,85
Ostalo	9,11	8,98	9,26	9,31	9,51	8,53	8,14	- 4,57	- 10,65
UKUPNO	50,58	51,32	51,66	53,32	56,89	56,34	56,43	+ 0,16	+ 11,57

PETI DIO - PUČKI PRAVOBRANITELJ

5.1. OSVRT UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV NA IZVJEŠĆE PUČKOG PRAVOBRANITELJA

Uprava za zatvorski sustav analizirala je zapažanja, primjedbe i zaključke pučkog pravobranitelja iznesenih u Izvješću o radu za 2010. godinu i dala sljedeće očitovanje:

1. Prenapučenost

Tijekom 2010. godine Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, sukladno financijskim mogućnostima sustavno je poduzimala mjere za povećanje kapaciteta namijenjenih smještaju zatvorenika a u svrhu smanjenja pojave prenapučenosti u zatvorima i kaznionicama.

- a) Izgradnja nove zgrade u Kaznionici u Glini namijenjenoj smještaju 420 zatvorenika započeta je u 2009. godini i dovršena je krajem 2010. godine. U tijeku je opremanje kaznionice i završen je prijam službenika pravosudne policije koji su krajem travnja 2011. godine počeli raditi čime su se ostvarile osnovne pretpostavke za stavljanje u funkciju novog objekta čime su smještajni kapaciteti Zatvorskog sustava povećani za 12%.
- b) U 2010. godini nastavljene su aktivnosti na pripremi izgradnje nove zgrade Zatvora u Zagrebu (izrada projektne dokumentacije i ishođenje građevinske dozvole) čime će se smještajni kapaciteti Zatvorskog sustava povećati za 376 zatvorenika.
- c) Prenamjenom i adaptacijom pojedinih prostora u zatvorima i kaznionicama u 2010. godini povećani su smještajni kapaciteti a uz to kontinuirano se radi na poboljšanju uvjeta smještaja zatvorenika.
- d) Isto tako, tijekom 2010. godine nastavljene su pripremne aktivnosti na izgradnji nove kaznionice i zatvora u Šibeniku namijenjenoj za smještaj 1230 zatvorenika.
- e) Tijekom 2010. godine provedene su analize trajanja i učestalosti izricanja mjere pritvora, kao i zakonske osnove određivanja pritvora sa ciljem poduzimanja aktivnosti na ubrzavanju pritvorskih postupaka kao i restriktivnijeg određivanja pritvora.

2. Aktivnosti Uprave za zatvorski sustav na smanjenju negativnih posljedica prenapučenosti

Uprava za zatvorski sustav tijekom 2010. godine nastavila s provođenjem cijelog niza mjera i aktivnosti koje imaju za cilj ukloniti ili znatnije umanjiti negativne učinke prenapučenosti tako da su u praktično u svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima došlo je do povećanja raznovrsnosti tretmanskih sadržaja, kao i broja zatvorenika koji su obuhvaćeni tim aktivnostima. Isto tako, u 2010. godini nastavljena je praksa uvođenja dodatnih slobodnih aktivnosti u koje se organizirano i individualno uključuju zatvorenici, pritvorenici i odgajanci. Zbog povećanog broja svih kategorija zatvorenika u cijelom zatvorskom sustavu u iznimnim i pojedinačnim slučajevima dolazi do privremenog i povremenog smještaja manjeg broja zatvorenika u neodgovarajuće uvjete. Zatvorska uprava u svim takvim slučajevima žurno poduzima mjere za uklanjanje uočenih nedostataka: radovima u prostorijama u kojima su smješteni zatvorenici, nabavom odgovarajuće opreme, kao i premještajem zatvorenika u druge, odgovarajuće prostore u istom ili drugom zatvoru, odnosno kaznionici što je u svom Izvješću konstatirao i pučki pravobranitelj.

Tijekom 2010. godine poduzelo niz aktivnosti na kvalitativnom poboljšanju smještajnih uvjeta – intenzivirano je tekuće održavanje svih prostora u kojima borave

i rade zatvorenici tako da se najmanje jedanput godišnje kreće svi prostori, sanirani su i rekonstruirani sanitarni čvorovi u velikoj većini kaznionica i zatvora, te su poboljšani uvjeti grijanja. Ove aktivnosti su posebno provođene u zatvorima nakon obilaska pučkog pravobranitelja (zatvori u Karlovcu, Sisku i Splitu).

3. Radni angažman zatvorenika

Unatoč povećanom priljevu zatvorenika i otežanih mogućnosti dobivanja odgovarajućih poslova za kaznionice i zatvore tijekom 2010. godine zadržana je ista stopa radne angažiranosti zatvorenika. Kao i ranijih godina, zbog posebnosti izvršavanja mjere pritvora, te smanjenog opsega raspoloživih poslova u zatvorima manja je radna angažiranost kod pritvorenika i kažnjenika i kreće se ispod 10%, dok je radna angažiranost zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u kaznionicama u prosjeku 75%, a u zatvorima 39,4%. Najveća stopa radne angažiranosti je i nadalje kod odgajnika i iznosi oko 85%.

4. Tretman zatvorenika

Kao i u ranijim Izvješćima, pučki pravobranitelj tijekom svojih obilazaka kaznionica i zatvora prepoznao je napore Uprave za zatvorski sustav na povećanju broja službenika tretmana, posebice u zatvorima pri čemu je u nekim zatvorima zapaženo znatno poboljšanje atmosfere među zatvorenicima kao i ukupno funkcioniranje zatvora (Zatvor u Osijeku i Zatvor u Požegi). Izniman značaj za ukupno funkcioniranje zatvorskog sustava predstavljaju službenici tretmana. Početkom 2010. godine donesena Uredba o unutarnjem ustroju Ministarstva pravosuđa i Pravilnik o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa u Upravi za zatvorski sustav te je povećan ustrojeni broj službenika i namještenika za 185 izvršitelja pa tako sada ima sistematizirano 3428 izvršitelja. Valja istaći da je povećan broj sistematiziranih službenika tretmana. Krajem 2010. godine za potrebe novog objekta u Kaznionici u Glini raspisani su natječaji za prijam 106 službenika (90 pravosudnih policajaca i 16 službenika drugih službi, najvećim dijelom službenika tretmana). Početkom 2011. godine objavljeni su novi natječaji čime će se tijekom tekućeg razdoblja primiti dio službenika, uglavnom za potrebe tretmana, zdravstvene zaštite i strukovne izobrazbe zatvorenika.

5. Pružanje zdravstvene zaštite zatvorenicima

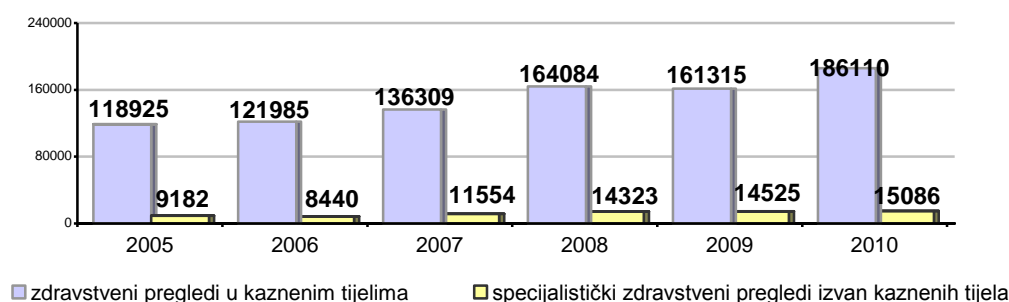
Unatoč nedostatku dovoljnog broja službenika zdravstvene struke u zatvorskom sustavu tijekom 2010. godine svim zatvorenicima pružena je odgovarajuća zdravstvena zaštita. Iako nije došlo do novog zapošljavanja liječnika, posebno psihijataru sklopljeni su odgovarajući ugovori o pružanju zdravstvenih usluga čime su pokrivene sve potrebe za zdravstvenom zaštitom zatvorenika. Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Sukladno ugovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici koji imaju važeće zdravstveno osiguranje mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica i zatvora. Zatvorenicima se propisuju lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

U 2010. godini svim kategorijama zatvorenika pružana je potrebna zdravstvena zaštita od strane liječnika i drugog medicinskog osoblja službenika zatvorskog sustava u sljedećem opsegu:

- 139.530 opća liječnička pregleda,
- 7.203 stomatološka pregleda,
- 29.032 psihijatrijska pregleda,
- 7.371 laboratorijska pretraga,
- 2.974 drugih pregleda.

Uz to u ustanovama javnog zdravstva zatvorenicima su pružena 15.086 liječnička pregleda, odnosno odgovarajuća liječenja.

Usporedba općih zdravstvenih i specijalističkih pregleda tijekom 2010. godine s ranijim godinama

6. Ujednačavanje prakse postupanja prema zatvorenicima

Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa kontinuirano provodi aktivnosti na dosljednom zakonitom i stručnom postupanju sa zatvorenicima uz uvažavanje njihovih temeljnih ljudskih prava pri čemu se provode ciljne aktivnosti u svrhu ujednačavanja prakse postupanja u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima. U tu svrhu više puta godišnje ravnatelj Uprave za zatvorski sustav organizira tematske sastanke s upraviteljima kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda i Centra za izobrazbu a isto tako načelnici iz Središnje ureda organiziraju sastanke s načelnicima tretmana, osiguranja, rada i strukovne izobrazbe kako bi se unaprijedio i ujednačilo profesionalno i zakonito postupanje sa zatvorenicima. Tijekom 2010. godini redovito su se provodili stručni obilasci kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, a uz to obavljani su upravni i inspekcijски nadzori sa ciljem utvrđivanja zakonitog i stručnog postupanja sa zatvorenicima i odgajanicima. Konkretno u Kaznionici u Glini provedena su dva upravna nadzora koja su između ostalog imala za cilj ujednačavanja prakse postupanja sa zatvorenicima. Tijekom navedenih nadzora, između ostalog, donijeti su odgovarajući nautci o primanju rabljene obuće i posjedovanju dopuštenih stvari kako bi se osigurala praksa ujednačenog postupanja sa zatvorenicima.

ŠESTI DIO - SURADNJA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU SA ZATVORSKIM SUSTAVOM

Tijekom 2010. godine Pravobraniteljica i njezini suradnici su temeljem čl. 13. Zakona o pravobranitelju za djecu obavili uvid u potrebnu dokumentaciju i u programe koji se provode sa zatvorenicima, razgovarali s upraviteljima i zatvorenicima, obišli prostore u kojima djeca kontaktiraju s roditeljima u zatvorima, odnosno kaznionicama, na temelju čega su stekli spoznaje o razini primjerenosti prostora u kojima djeca kontaktiraju s roditeljima i o mogućnostima stručne podrške prilikom posjeta djece, a u sklopu obilazaka zatvora u Karlovcu i Kaznionice u Lipovici – Popovači.

Na temelju obilazaka, dobivene su povratne obavijesti, saznanja, opažanja i preporuke Ureda Pravobraniteljice za djecu. Iz zaprimljenih izvješća razvidno je kako su tijekom 2010. godine ostvareni kvalitetni pomaci u odnosu na prethodno razdoblje. U svim zatvorima i kaznionicama odvojeni su prostori za kontakte zatvorenika roditelja s djecom koji prostori su opremljeni u okviru prostornih i materijalnih mogućnosti na način da budu prikladni i prilagođeni potrebi ostvarivanja humanih kontakata djeteta s roditeljem u zatvoru, odnosno kaznionici. U skladu s čl. 117. st. 3. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, a uvažavajući sigurnosne standarde, prostor ili dio prostora (kutak) za kontakte s djecom opremljen je namještajem prilagođenog djeci poput stola i stolica primjerenih dječjoj dobi, zavjesa u boji, obojanih zidova, prostirke na podu, dječjih radova na zidu, plakata, igračaka, slikovnica, stripova, časopisa za mlade, sredstava za crtanje i igranje (koji se mogu donositi i odnositi iz prostora za kontakte). U tom smislu ostvarena je suradnja s vrtićima, školama i knjižnicama u zajednici što je istodobno bila prilika za podizanje svijesti lokalne zajednice o potrebama djece koja odlaze u zatvor posjetiti svoje roditelje. U pojedinim kaznenim tijelima u skladu s mogućnostima osmišljen je i vanjski prostor za djecu koja su u posjeti roditelju.

S obzirom da je pravo kontakta s roditeljem u zatvoru prvenstveno pravo djeteta i da je riječ o posebno ranjivoj skupini djece, sukladno čl. 117. st. 2. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, načini i učestalost susreta i druženja određuju se u najboljem interesu djeteta, pri čemu se vodi računa o djetetovoj dobi, vrsti kaznenog djela roditelja, obiteljskoj situaciji i sposobnostima roditelja za brigu o djetetu unutar obitelji, kao i o pripremljenosti djeteta i roditelja na susret. Ustrojene su evidencije posjeta djece roditeljima u zatvoru i prema istima tijekom 2010. u zatvorima, kaznionicama, maloljetničkom zatvoru i odgojnim zavodima 1676 roditelja imalo je 5405 posjeta djece. U poluotvorenim i otvorenim uvjetima izdržavanja kazne gdje najveći broj zatvorenika koristi izlaske za posjet obitelji manje je posjeta djece jer se susreti odvijaju u mjestu prebivališta ili boravišta. Na učestalost kontakata utječu različiti čimbenici kao što su udaljenost kaznionica i zatvora od mjesta prebivališta obitelji, materijalne mogućnosti obitelji, obiteljski odnosi i suradnja roditelja koji skrbi o djetetu ili skrbnika djeteta, odluka samog zatvorenika roditelja u vezi za dolaskom djeteta u zatvor ili kaznionicu. Na dan 31.12.2010. u Zatvorskom sustavu bilo je 982 zatvorenika roditelja maloljetne djece, a ukupan broj djece iznosio je 1715.

Kaznionice i zatvori su organizirali obilježavanje Međunarodnog dana djeteta akcijom u kojoj su roditelji na izdržavanju kazne na taj dan prilikom posjete djetetu mogli uručiti prigodnu poruku.

Službenici odjela tretmana u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora u dijelu kontakata s vanjskim svijetom, održavanja i poboljšavanja kontakata s obitelji i priprema poslijepenalnog prihvata, provode savjetodavni rad sa zatvorenicima, pa i zatvorenicima koji su roditelji maloljetne djece. Kontakti službenika s članovima obitelji ostvaruju se putem telefona ili razgovorom i neposrednim kontaktom za vrijeme posjeta. U slučajevima kad se radi o značajnije poremećenim odnosima ili se kod djece zamjećuju određene poteškoće, tu službenici tretmana interveniraju posredno preporukom da se u obitelj ili u rad s djetetom uključi nadležni centar za socijalnu skrb, psiholog u vrtiću ili školi ili da se obitelj javi u Obiteljski centar.

U Kaznionici u Požegi za žene roditelje ustrojen je odjel za roditelje formiran 1985. godine, jedinstven u zatvorskom sustavu Hrvatske. Na ovom odjelu borave 6 tjedana prije i nakon poroda roditelje zatvorenice i maloljetnice zajedno s djetetom do njegove treće godine života ili do otpusta kad se radi o kraćoj kazni. Ovisno o želji majke djetete se može uključiti u lokalnu predškolsku ustanovu, a centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu majke nadzire razvoj i dobrobit djeteta. Tijekom 2010. u ovome odjelu su boravile roditelje sa svojom djecom i to 4 zatvorenice i 3 maloljetnice. Na dan 31.12.2010. na Odjelu za roditelje boravile su 2 maloljetnice i 1 zatvorenica sa svojom djecom.

Zatvorski sustav unatoč problemima nedostatka prostora, opreme i stručnjaka, a u suradnji s Pravobraniteljicom, nastoji organizirati postojeće resurse na način kojim se pokriva područje kontakata roditelja i djece u kaznionicama i zatvorima na najbolji mogući način u postojećim okolnostima. Uprava u Pravobraniteljici za djecu vidi partnera za promicanje prava djece i roditelja na kontakte u skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora čl. 117. te poticanje tih kontakata u prikladnom i sigurnom okruženju dajući prednost posjetima djece uređivanjem posebnog prostora za ove posjete i savjetodavnim radom sa zatvorenicima roditeljima, osobito kad se radi o osuđenima za kaznena djela iz domene obiteljskog nasilja i kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa te u drugim slučajevima kad se takav rad predviđa programom izvršavanja kazne zatvora. Nadalje, kad god je moguće sa stajališta stručne i sigurnosne procjene, prilikom upućivanja i premještanja zatvorenika vodi se računa o mogućnostima kontakata s obitelji, osobito kad se radi o roditeljima maloljetne djece.

Ministarstvo pravosuđa je s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti 15. svibnja 2010. sklopilo Sporazum o suradnju u provedbi Projekta Odgovorno roditeljstvo s ciljem pružanja psihosocijalne potpore roditeljima koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora i njihovim obiteljima. Svrha programa Odgovorno roditeljstvo je promicanje roditeljske kompetencije i smanjivanje negativnih učinaka razdvajanja roditelja i djece tijekom izdržavanja kazne. Program neposredno provode kaznionice i zatvori i obiteljski centri prema sjedištu kaznionice ili zatvora i prebivalištu obitelji zatvorenika. Tijekom 2010. proveden je Pilot projekt Odgovorno roditeljstvo proveden je u dvije faze u suradnji obiteljskih centara i zatvora u Splitu, Rijeci, Sisku i Varaždinu. Sam projekt kao i evaluacija prve faze prezentiran je na 5. Hrvatskom psihijatrijskom kongresu s međunarodnim sudjelovanjem u Šibeniku od 29.09. do 03.10. 2010. U narednoj godini program će se implementirati u sve obiteljske cente, kaznionice i zatvore.

SEDMI DIO - AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2010.-2014.

U cilju rješavanja stanja prenapučenosti, ostvarivanja propisanih uvjeta i standarda u zatvorskom sustavu te poštivanja temeljnih ljudskih prava zatvorenika, Vlada Republike Hrvatske donijela je Akcijski plan za unaprjeđenje zatvorskog sustava u razdoblju od 2009. do 2014. godine i dostavila ga Hrvatskom saboru na usvajanje. Hrvatski sabor Akcijski plan usvojio je 13. veljače 2009. godine.

Navedenim Akcijskim planom je predviđeno:

- završetak izgradnje novog objekta u Kaznionici u Glini za 420 zatvorenika, izgradnja zgrade za prijam posjeta, proširenje kapaciteta kuhinje i blagovaonice za zatvorenike i adaptacija zgrade za zdravstvenu zaštitu zatvorenika,
- dogradnja zgrade Zatvora u Zagrebu za 376 zatvorenika,
- izgradnja nove kaznionice i zatvora u Šibeniku za 1270 zatvorenika,
- izobrazba službenika za posebna znanja i vještine potrebne u radu sa zatvorenicima.

Državnim proračunom Republike Hrvatske za 2010. godinu bila su predviđena sredstva u iznosu od 38.220.000 kn za završetak izgradnje i opremanje zgrade za 420 zatvorenika u Kaznionici u Glini. Građevinski radovi su u 2010. godini završeni, ali opremanje zgrade je još u tijeku. Za toliki broj zatvorenika od planirane neophodna popuna sa 150 službenika pravosudne policije, objavljen je javni natječaj za prijam u Kaznionicu u Glini za 90 službenika pravosudne policije i 16 službenika ostalih odjela neophodnih za rad.

Za dogradnju Zatvora u Zagrebu u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2010. godinu bila su predviđena sredstva u iznosu od 4.600.000 kn. Kako za izgradnju novih kapaciteta u Državnom proračunu Republike Hrvatske nisu bila osigurana financijska sredstva (16. ožujka 2009. godine Europskoj razvojnoj banci Vijeća Europe (CEB) prezentirani projekti radi sufinanciranja izgradnje, odnosno odobravanja kredita), izrađena projektna dokumentacija za dogradnju Zatvora u Zagrebu (Operativni plan, Izvještaj izvodljivosti te Studija utjecaja na okoliš) prosljeđena je Europskoj razvojnoj banci Vijeća Europe (CEB) na temelju koje je Upravni odbor Banke 18. studenog 2010. godine odobrio kredit u visini 50% vrijednosti investicije (bez PDV-a).

Tijekom 2010. godine održavali su se koordinativni i tehnički sastanci radi pripremanja odgovarajuće dokumentacije za podnošenje zahtjeva za odobravanje kredita za izgradnju kaznionice i zatvora u Šibeniku s konzultantima CEB-a koje financiraju Fondovi Vijeća Europe, predstavnicima Ministarstva pravosuđa i Ministarstva financija.

Potrebna dokumentacija za odobravanje kredita za izgradnju kaznionice i zatvora u Šibeniku bit će izrađena i dostavljena CEB-u u 2011. godini.